

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาเทคโนโลยี อุตสาหกรรมเกษตรของชุมชน
เพื่อยกมาตรฐานการดำรงชีวิต (ในชนบท) : กรณีศึกษาจังหวัดนครนายก
(Agro-Industrial Technology Development for a Better Living of Rural Villagers :
Nakornnayok Case Study)

ที่ปรึกษาโครงการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ กองสุวรรณ

ผู้วิจัย

นางสาวมิตรมาณี ตริวัฒนวงศ์

นายประเสริฐศิลป์ อรรฐาเมศร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนรัตน์ แต้ววัฒนา

นายอนุวัฒน์ จุติลาภถาวร

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนตามโครงการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โครงการชนบทศึกษา ประจำปี 2543

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำงานวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของทีมผู้ร่วมวิจัย และขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ กองสุวรรณ ที่ให้คำแนะนำอย่างดี และช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อ้อมเดือน สดมณี และ ดร.ยุพธนา ไชยจุกุล สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ที่ได้แนะนำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุมชนที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน จังหวัดนครนายก และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอองครักษ์ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา และอำเภอปากพลี ที่ช่วยประสานงานชาวบ้านเพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ ให้สามารถสรุปผลงานวิจัยได้

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ทำขึ้นเพื่อทวนซ้ำข้อมูลความต้องการที่จะพัฒนาทั้ง 4 อำเภอ ใน จังหวัดนครนายก เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาชนบทให้เกิดประสิทธิภาพ และงานวิจัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของคณะวิศวกรรมศาสตร์เรื่องการนำเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรมาใช้ในการพัฒนา เนื่องจากเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อการพัฒนาชนบทมีมากมายที่สามารถนำมาใช้ได้ แต่ ถ้าไม่ทราบข้อมูลสภาพแวดล้อมความต้องการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรที่เหมาะสมกับชุมชน ในจังหวัดนครนายก อาจทำให้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีไม่ประสบผลสำเร็จ โดยในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีของทางจังหวัด ของหน่วยงานราชการ และสำรวจภาคสนามถึงโครงสร้างชุมชน เรื่องข้อมูลทั่วไป โครงสร้างครอบครัว โครงสร้างทางเศรษฐกิจ โครงสร้างทางสังคม ลักษณะทางกายภาพ และศักยภาพด้านบุคคล ผลการวิจัยพบว่าประชากรใน จังหวัดนครนายกส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แนวน้อมขนาดที่ดินทำกินลง ความพยายามเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นแต่บางครั้งยังไม่ประสบผลสำเร็จ ปัญหาคุณภาพดิน ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตบางชนิดมีมากเกินไปทำให้ต้องแปรรูปเพื่อให้ผลผลิตเก็บรักษาได้นานขึ้น และเพื่อเพิ่มรายได้ของชาวชนบทให้สูงขึ้น ประชาชนมีอาชีพเสริมหลากหลายใน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และสุดท้ายเพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรที่มีให้เหมาะสมกับชุมชน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรที่มีไว้ เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อการพัฒนาชนบท

Abstract

The objective of this research is to repeat all data in agro industrial technology at Nakhornayok. In the Agro-Industrial Technology Development for a Better Living of rural Villagers (AITBL), real data is an important thing for usage development. The first step starts with gathering all data about rural living from documents such as agriculture census. We obtain the statistics of agricultural structure such as number and area of holding, land used and planted area of crops. Second, general survey is generated by collecting data on families structure, social structure and economics structure from particular groups of samples. Then, all data are summarized. The findings of main problems are how to use technologies suitably for this area and how to utilize soil, fertilizer and pesticide without any effect on the environment. Finally, conclusions and suggestions in the agro industrial technologies for development rural living are presented.

คำนำ

งานวิจัยเรื่อง "การพัฒนาเทคโนโลยี อุตสาหกรรมเกษตรของชุมชนเพื่อยกมาตรฐานดำรงชีวิต" นี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการทำวิจัยในจังหวัดนครนายก ของคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การจัดทำงานวิจัยนี้อยู่ภายใต้โครงการสนับสนุนการศึกษามหาวิทยาลัย เนื่องจากเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาชนบทมีมากมาย เช่น เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร เทคโนโลยีประมง เทคโนโลยีการอนุรักษ์ดินและน้ำ เทคโนโลยีเกี่ยวกับเห็ด เทคโนโลยีเครื่องจักรกลเกษตร เทคโนโลยีธุรกิจการเกษตร เทคโนโลยีการผลิตพืช และเทคโนโลยีเกี่ยวกับปศุสัตว์ เป็นต้น ซึ่งมีหลากหลายแต่ผู้วิจัยสนใจในเรื่องเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากประชากรในจังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม แนวโน้มที่ดินทำกินมีขนาดลดลงจึงต้องพยายามเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูง มีปัญหาเรื่องราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตบางชนิดมีมากเกินไปทำให้ต้องแปรรูปเพื่อให้ผลผลิตเก็บรักษาได้นานขึ้น และเพื่อเพิ่มรายได้ของชาวชนบทให้สูงขึ้น ดังนั้นการพัฒนาชนบทที่ใช้เทคโนโลยีต้องมีการศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบความต้องการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรของชุมชน และเพื่อให้การประยุกต์เทคโนโลยีอุตสาหกรรมมีความเหมาะสมมีประสิทธิภาพกับความต้องการจริงของชุมชน งานวิจัยนี้จึงได้รวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารเผยแพร่ของหน่วยงานการเกษตรของจังหวัดนครนายก เอกสารความจำเป็นพื้นฐานของกระทรวงมหาดไทย เอกสารการประเมินโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และเอกสารแบบสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ค้นคว้าและผู้สนใจข้อมูลจังหวัดนครนายก สามารถนำไปใช้เพื่อประกอบการค้นคว้าวิจัย

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า งานวิจัยนี้คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดนครนายก โดยเฉพาะผู้ที่ต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท และถ้ามีโอกาสต่อไป คณะผู้วิจัยจะทำการวิจัยเจาะลึกเฉพาะผลิตภัณฑ์ในสินค้าเกษตร เพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อการพัฒนาชนบท

คณะผู้จัดทำ
พฤษภาคม 2545

สารบัญ

บทที่	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ค
คำนำ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูป	ช
1 บทนำ	1
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
3 วิธีดำเนินการวิจัย	27
4 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัด	30
5 การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล	42
6 สรุปและเสนอแนะ	59
เอกสารอ้างอิง	61
ภาคผนวก ก	ก-1 ถึง ก-4
ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ปี 2538-2543	
ภาคผนวก ข	ข-1 ถึง ข-3
ข้อมูลทางการเกษตร ปี 2541/2543 สำนักงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดนครนายก	
ภาคผนวก ค	ค-1 ถึง ค-27
- แบบสำรวจโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	
- แบบสรุปโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ดีเด่นที่ได้อันดับ 1-3 ของตำบล	
- คู่มือ “หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์”	
กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน	

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก ง

ง-1 ถึง ง-10

- แบบสัมภาษณ์โครงการ “การพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรชุมชนเพื่อยกมาตรฐานการดำรงชีวิต (ในชนบท)”
- แบบบันทึก “การพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรชุมชนเพื่อยกมาตรฐานการดำรงชีวิต (ในชนบท)”
- รวบรวมข้อคิดเห็นของชาวชนบทต่อการพัฒนาที่ต้องการให้รัฐจัดการให้

ภาคผนวก จ

จ-1 ถึง จ-11

- แผนที่อำเภอเมืองนครนายก
- แผนที่อำเภอบ้านนา
- แผนที่อำเภอปากพลี
- แผนที่อำเภอองครักษ์

ภาคผนวก ฉ

ฉ-1 ถึง ฉ-5

เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	31
แสดงการแบ่งส่วนการปกครองของจังหวัด ขนาดพื้นที่ และระยะทางจากจังหวัด	
2	32
เขตการปกครองจังหวัดนครนายก	
3	35
พื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตร	
4	35
พื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตร	
5	36
ร้อยละของขนาดเนื้อที่ถือครองทั้งสิ้น	
6	37
ร้อยละการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำการเกษตรชนิดต่าง ๆ	
7	37
ร้อยละของกาใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช	
8	38
ร้อยละของการใช้เครื่องมือและเครื่องจักรทางการเกษตร	
9	38
การจ้างลูกจ้างทำการเกษตร	
10	39
อัตราร้อยละของผู้ถือครองทำการเกษตรที่เป็นบุคคลธรรมดา จำแนกตามเพศและหมวดอายุ	
11	40
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนถือครองที่เป็นบุคคลธรรมดา จำแนกตามหมวดอายุ และลักษณะการทำงาน	
12	41
อัตราร้อยละของผู้ถือครองทำการเกษตร จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้ ของครัวเรือนและหนี้สินเพื่อการเกษตร	
13	43
รายละเอียดกลุ่มประชากรที่ทำการสัมภาษณ์	
14	44
จำแนกลักษณะบ้านเรือนและตำแหน่งที่ตั้งบ้านเรือน	
15	45
จำแนกขนาดที่ดินทำกินที่มีคนถือครอง	
16	46
อายุของสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง	
17	49
งานหลักที่สำรวจได้จากกลุ่มตัวอย่าง	
18	51
การลงทุนในกิจการของครอบครัว	
19	51
จำแนกจำนวนผู้ถือครองทำการเกษตร	

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
20	วิธีที่ใช้ในการหาน้ำในชุมชน	52
21	ลักษณะการขยายผลผลิตทางการเกษตร	53
22	กลุ่มตัวอย่างที่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม	56

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
1	ขนาดพื้นที่แยกตามอำเภอในจังหวัดนครนายก	31
2	จำนวนประชากรแยกตามอำเภอในจังหวัดนครนายก	32
3	จำนวนพื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่การเกษตร แยกตามอำเภอ ในจังหวัดนครนายก	35
4	ร้อยละของขนาดเนื้อที่ถือครองทั้งสิ้น	36

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

"ชุมชนในชนบท" เป็นชุมชนเป้าหมายที่รัฐบาลหรือผู้บริหารประเทศให้ความสำคัญ ถือเป็น เป้าหมายหลักของการพัฒนา โดยมีความเชื่อที่ว่า "ความอยู่รอดของชุมชนในชนบทความเข้มแข็งของชุมชนในชนบทคือความอยู่รอดของประเทศในอนาคต" รัฐบาลได้พยายามวางแผนพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้ภาพรวมของประเทศทั้งในระดับสังคมเมือง และสังคมชนบทมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นลำดับ แต่อย่างไรก็ตามความสำเร็จของการพัฒนายังอยู่ในกรอบที่จำกัด บางชุมชนประสบความสำเร็จและมีการพัฒนาในระดับที่น่าพอใจ ในขณะที่บางชุมชนก็ยังล้าหลังและมีปัญหาในหลายด้านการดำเนินโครงการของรัฐมักเกิดปัญหา การแก้ปัญหาส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่ทู่หมัดให้กับภาคอุตสาหกรรมมากเกินไป และดึงทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบ รวมทั้งคนออกจากชนบท ปัญหาความสามารถในการผลิตมีจุดอ่อน คือ การขาดเงินลงทุน ขาดเทคโนโลยีการผลิต ขาดการพัฒนาความรู้ที่จำเป็นเพื่อใช้ในการผลิต ดังนั้นจึงต้องพึ่งพาให้ภาคธุรกิจ หน่วยงานของรัฐ มหาวิทยาลัย หรือองค์กรธุรกิจเอกชน ช่วยในเรื่องการให้ความรู้ในการบริหารและการจัดการ การสร้างกลไกการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม ทำให้ชาวบ้านในชุมชนนั้นสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อแก้ปัญหาความยากจน รวมทั้งสามารถเผชิญกับภาวะวิกฤตได้ดีขึ้น สามารถฟื้นตัวได้เร็ว

สืบเนื่องจากปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นในชนบท ที่ผ่านมามีปัญหามากมาย ยังไม่สามารถแก้ไขให้หมดไปได้ ตัวอย่างปัญหาความยากจนในชนบทมักเกิดมาจากหลายสาเหตุ เช่น การกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม การบริการของรัฐไม่ทั่วถึง การแก้ปัญหาไม่ถูกจุด การขาดการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน การไร้ที่ทำกินของเกษตรกร ภาระหนี้สินของเกษตรกร ระบบคนกลางในการซื้อขายผลผลิตทางการเกษตร ความซับซ้อนขององค์กรดำเนินงานเพื่อการพัฒนาชนบท และการขาดการพัฒนาสังคมและคนอย่างต่อเนื่อง (ดร. พิรพล ไตรทศาวิทย์, 2523) จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ของจังหวัดนครนายก ปี 2538 - ปี 2543 ที่ทางราชการได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานของประชากรในจังหวัดนครนายกว่ามีลักษณะอย่างไร ในเครื่องมือนี้ประกอบด้วยตัวชี้วัด 39 ดัชนี พบว่าบรรลุเป้าหมาย 28 ดัชนี ไม่บรรลุเป้าหมาย 11 ดัชนี ตัวอย่างของดัชนีที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายคือ รายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต้องไม่ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อปี รายงานนี้ระบุว่าครัวเรือนของจังหวัดนครนายก ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ส่วนที่มีรายได้ต่อครัวเรือนผ่านเกณฑ์มีเพียงร้อยละ 56.7 ถ้านับตามจำนวนหมู่บ้านมีหมู่บ้านที่บรรลุเป้าหมายคิดเป็นร้อยละเพียง 35.5 และตัวชี้วัดอื่นอีกที่ประชากรในจังหวัดนครนายกยังไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน เช่น น้ำสำหรับบริโภคของครัวเรือนโดยถามว่า ครัว

เรือนมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงพอ หรือถามเรื่องมลพิษครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ ข้อมูลจากรายงานของ ศูนย์ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบท กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (ภาคผนวก ก)

สาเหตุของความยากจน หรือรายได้ต่อครัวเรือนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ถ้าวิเคราะห์ให้ลึกลงไป อาจจะมาจกสาเหตุหลายประการ ความยากจนของชนบทไทยในปัจจุบันส่วนหนึ่งมาจากความสลายในอดีต ทำให้เกิดค่านิยมรักความสบาย ทำเพียงพอกิน เพราะรู้ว่าไม่มีทางอดตาย แต่ด้วยประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้สัดส่วนการถือครองที่ดินลดลง เมื่อขนาดการถือครองที่ดินลดลง และคุณภาพของดินในที่ดินในชนบทยังขาดเทคนิคการปรับปรุงดินทำให้คุณภาพของดินเสื่อมลง ไม่มีการนำเทคโนโลยีเพื่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรมาใช้ บางครั้งยังถูกภัยธรรมชาติซ้ำเติมอีกเพราะขาดระบบชลประทาน ทำให้ผลผลิตตกต่ำ และ ไม่มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรทำให้ไม่สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้ จำเป็นต้องรับขายผลผลิตออกไป ทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำรายได้ของเกษตรกรต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และยังไม่สามารถออมเงินได้ แต่ความจำเป็นเรื่องค่าใช้จ่ายที่ยังต้องใช้เงินอยู่เป็นประจำ จึงจำเป็นต้องก่อหนี้โดยการยืมเงินทั้งการยืมนอกระบบอัตราดอกเบี้ยสูง หรือจัดเป็นกลุ่มกองทุน ก็ล้วนทำให้ชาวชนบทไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ เป็นผลให้เกิดปัญหานี้ขึ้นเพิ่มมากขึ้น ต่อเนื่องยาวนาน ถ้าไม่มีการช่วยเหลือจากรัฐหรือจากหน่วยงานก็จะทำให้การพัฒนาไม่ได้ผลและ เป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้

การแก้ไขปัญหของชาวชนบทที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในอดีต ส่วนใหญ่ทำได้เพียงทำให้ชาวชนบท "มีกินมีอยู่" ก่อนที่จะกินดีอยู่ดีการพัฒนาทำได้แค่เพียงให้การสนับสนุนในระดับความจำเป็นพื้นฐาน เช่น อนามัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน รายได้เพื่อการครองชีพ และสภาวะการอยู่อาศัย เป็นต้น แต่จะให้รัฐ จัดให้จนกระทั่งเกิดความร่ำรวยนั้นเป็นไปได้ ดังนั้น "การพัฒนา" จะต้องเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่คนทุกกลุ่มในสังคมภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบผสม เพื่อจะได้ช่วยกันก่อให้เกิดความเจริญเติบโตที่กลมกลืนกันไปและด้วยความเป็นธรรม (Malhotra, Ibid) รัฐต้องช่วยกระตุ้นให้คนเหล่านี้เกิดความกระตือรือร้นที่จะมีความเป็นอยู่ที่ดีกว่าในปัจจุบัน และยังต้องหาทางให้คนเหล่านั้นเข้าร่วมในการพัฒนาอย่างจริงจัง (People's participation) ยังต้องทำให้ชาวชนบทเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ยินดีที่จะร่วมพัฒนาและเกิดความหวงแหนในผลการพัฒนานั้น ต้องทำให้ไม่เหมือนกับในอดีตซึ่งเป็นการพัฒนาแบบป้อน สรุปว่าแนวการพัฒนาแนวใหม่เน้นไปที่คนยากจน โดยการเตรียมคน และพัฒนาคนเป็นหลัก ส่วนอื่นที่จะเป็นตัวเสริมคือต้องมีการเรียนรู้การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทรัพยากรที่ว่านี้ก็คือ คน พืช สัตว์ ที่ดิน และพลังงาน เป็นต้น ตลอดจนการรักษาสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการคงอยู่ของทรัพยากร

แนวทางในการพัฒนาชนบท

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาจึงจำเป็นต้องมีแนวทางดำเนินการเป็นขั้นตอน สามารถแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนได้ดังนี้

1. การนำองค์ความรู้ที่มีในตัวของคนชนบทมาใช้ หรือที่เรียกว่าเป็นภูมิปัญญาหรือสติปัญญาในตัวมนุษย์ เพราะการศึกษานั้นแม้จะมีความสำคัญแต่ก็ไม่ได้เป็นเครื่องประกันว่ารู้แล้วจะปฏิบัติได้
2. การนำเอาความรู้ทางเทคโนโลยี ที่ปรากฏในรูปของข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาใช้ประกอบเพื่อให้เกิดการพัฒนา ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันมีการศึกษามากมายในรูปการวิจัย และการทดลอง แต่ขาดการนำไปใช้ให้เหมาะสม
3. ปรับปรุงระบบการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร ระบบงาน หรือแผนงาน เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาอย่างเป็นระบบ แต่พยายามอย่าให้เกิดความซ้ำซ้อน กิจกรรมที่สร้างขึ้นน่าจะมีความสัมพันธ์กับแบบเป็นลูกโซ่ เช่น กิจกรรมตั้งแต่การกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วม การให้ความรู้ทางการผลิต และวิทยาการใหม่ ๆ จนถึงการตั้งองค์การการเกษตร การตั้งกลุ่มผลิตสินค้า เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ การตั้งสหกรณ์ และการหาตลาด ในทางปฏิบัติกลุ่มต่าง ๆ มีความเกี่ยวเนื่องกัน จึงต้องมีการทำงานแบบผสมผสานและพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน
4. เมื่อมีกลุ่มที่ร่วมกันทำงานมีความพร้อม การนำเทคโนโลยี ที่ปรากฏในรูปของเครื่องจักร เครื่องมือ เครื่องมือ และเทคโนโลยีการบริหารจัดการ น่าจะถูกนำมาดัดแปลงใช้งานอย่างเหมาะสม เพราะที่ผ่านมาสังคมไทยเป็นสังคมที่นิยมการบริโภค และบริโภคเกินขอบเขต เช่น การใช้เทคโนโลยีสูงซ่อมบำรุงยาก หรือการใส่ปุ๋ยแบบไม่มีความรู้จนกระทั่งคุณภาพของดินเสียไป หรือการใช้พลังงานที่ไม่เหมาะสม และสุดท้ายไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ก็จะทำให้พัฒนาตนเองไม่ได้ ปัญหาต่างเหล่านี้ต้องได้รับการแก้ไข โดยที่ก่อนการนำเทคโนโลยีนี้มาใช้ ต้องมีการศึกษาว่ามีความเหมาะสมกับกลุ่มอย่างแท้จริง

เพื่อให้ชาวชนบทมีการพัฒนาตามแนวทาง 4 ขั้นตอนนี้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต้องเหมาะสมกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และต้องป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการใช้เทคโนโลยีเกินขอบเขต ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงทำการสำรวจข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับชุมชนในเรื่องความเป็นอยู่นี้ เพื่อนำใช้ในการพัฒนาโดยทำการรวบรวมวิเคราะห์ทั้งจากเอกสารที่จังหวัดนครนายกทำขึ้น และสัมภาษณ์ถึงลักษณะต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเพื่อสำรวจและทราบถึงลักษณะของครอบครัว วัฒนธรรม ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม สำหรับโครงการพัฒนาที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบันนี้คือ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ทางกลุ่มผู้วิจัยมีความสนใจเป็นพิเศษเพราะเป็นนโยบายหลักของประเทศที่มีอยู่ในขณะนี้ และกลุ่มตัวอย่างที่ถือว่าเป็นหลักอีกกลุ่มหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจคือกลุ่มผู้นำชุมชนที่ที่อยู่ในพื้นที่เพราะจะเป็นคนที่ให้ข้อมูลได้ดีที่สุด โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของชุมชน อย่างแท้จริง

เพื่อให้ได้ภาพการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้นเราอาจศึกษาโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อประกอบให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วมมีโครงการ “หนึ่ง

ตำบลหนึ่ง ผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product) เป็นขบวนการสร้างรายได้โดยการพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่เน้นขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน หรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะ โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเอง (Self-reliance) เป็นหลัก แนวคิด “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลัก 1 ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ กิจกรรมทางเศรษฐกิจ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” นี้จะเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของ ชุมชน เกิดการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง นับเป็นกลยุทธ์การพัฒนาที่อาศัยหมู่บ้านเป็นหน่วยการพัฒนา (Unit of Development) เบื้องต้น และรวมเป็นเครือข่ายภายใต้ตำบล

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวทางอันหนึ่งที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน จะสามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น และจุดขาย และสอดคล้องกับวัฒนธรรมในตำบลและท้องถิ่นเพื่อให้รู้จักแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

คำถามเพื่อการวิจัย

1. สภาพแวดล้อม และเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรของชุมชนจังหวัดนครนายกมีอะไรบ้าง
2. จะประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรด้านใดที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชนได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อม และการใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรของชุมชนจังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์เทคโนโลยีให้เหมาะสมกับความจำเป็นของชุมชน ทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิต และ สนับสนุนให้มีการจัดการที่ดี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเพื่อให้ทราบสภาพแวดล้อมของจังหวัดนครนายก ทั้งจังหวัด ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ และถูกต้องจึงได้ใช้ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบการทำวิจัย ดังนี้ เอกสารจากหน่วยงาน เอกสารของจังหวัด สถิติต่าง ๆ ที่จัดทำโดยสำนักงานหรือหน่วยงาน เอกสารการสำรวจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และทำการสำรวจข้อมูลด้วยส่วนหนึ่ง จากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มกระจายข้อมูล ด้วยข้อจำกัดเรื่องเวลาและเงินทุน ทำให้การดำเนินการต้องทำการสำรวจจากเอกสารที่มีเป็นจำนวนมาก

คำสำคัญของเรื่องที่ทำการศึกษา

1. เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรหมายถึง สภาพการนำเทคโนโลยีการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรที่เหมาะสมมาใช้กับชุมชน โดยเทคโนโลยีนี้ต้องเป็นเทคโนโลยีที่ใช้งานง่าย เรียนรู้ง่าย ซ่อมบำรุงได้เอง และมีต้นทุนไม่สูงมากนัก โดยผู้ใช้สามารถเรียนรู้ได้และใช้งานได้โดยผู้ใช้เทคโนโลยีไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเดินทางเข้าสู่เมือง

- 1) ชุมชน หมายถึง สภาพการอยู่ร่วมกันในเขตพื้นที่ที่เป็นชุมชนในจังหวัดนครนายก
- 2) ชนบท หมายถึง พื้นที่ห่างไกลและยังไม่เจริญ ยังขาดแคลนปัจจัยในการดำรงชีวิต
- 3) มาตรฐานการดำรงชีวิต หมายถึง ระดับปัจจัยที่สามารถสร้างความเจริญให้กับชุมชน ที่ตนเองอยู่ให้มีความเข้มแข็ง และสามารถดำรงอยู่ได้ ปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีวิต เช่น การศึกษา เศรษฐศาสตร์ สังคม และสิ่งแวดล้อม

2. หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product) ขบวนการสร้างรายได้โดยการพึ่งตนเอง แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่น สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ (Product)¹ และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้ โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเอง (Self-reliance) เป็นหลัก เพื่อที่จะสร้างการกินดีอยู่ดี และมีคุณภาพชีวิตมุ่งสู่ตลาดสากล พร้อม ๆ กับการเน้นท้องถิ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เมื่อบรรลุวัตถุประสงค์และงานวิจัยนี้สิ้นสุด สามารถให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของสภาพแวดล้อม และประเภทของเทคโนโลยีของชุมชนเกษตรจังหวัดนครนายกที่ตรงกับความเป็นจริง และทราบแนวทางการพัฒนาอาชีพให้เหมาะสมกับชุมชน
2. ได้ข้อมูลเพื่อกำหนดบทบาทของมหาวิทยาลัย ในการพัฒนางานวิจัยที่ตรงกับความต้องการของชุมชน
3. นำผลการวิจัยแจ้งให้ชุมชนทราบ เพื่อประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมตามความจำเป็นของชุมชน ทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิต และ สนับสนุนให้มีการจัดการที่ดี
4. เป็นต้นแบบการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียง หรือ การสร้างชุมชนเข้มแข็ง

หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน และประชาชนที่มีความสนใจ
2. สถาบันการศึกษาที่สนใจในเรื่องการวิจัยพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรม
เกษตร
3. หน่วยงาน ในมหาวิทยาลัยที่ต้องการจัดทำโครงการ เพื่อการวางแผนพัฒนาชนบทในจังหวัด
นครนายก

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยี อุตสาหกรรมเกษตรของชุมชนเพื่อยกมาตรฐานการดำรงชีวิต ของจังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้จัดสาระของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องไว้ตามลำดับ ดังนี้ เริ่มต้นด้วยเรื่อง แนวคิดในการพัฒนาชนบท มาตรฐานขั้นต่ำของชีวิต การบริหารทรัพยากรในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบท การพัฒนาเพื่อลดช่องว่างระหว่างเศรษฐกิจในเมืองกับชนบท การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฐานข้อมูลเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท และข้อมูลทั่วไปของจังหวัดนครนายกเช่น โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และเกณฑ์ในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ของชุมชนในจังหวัดนครนายก

แนวคิดในการพัฒนาชนบท

ในเรื่องการพัฒนาชนบทนี้ ดร.พีรพล ไตรทศวิทย์ ได้รวบรวมแนวคิดการพัฒนาชนบทไว้ในหลายประเด็นแบ่งเป็นมิติของความยากจนที่สมควรได้รับการแก้ไข ในเรื่องมาตรฐานขั้นต่ำของชีวิต การบริหารทรัพยากรในท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบท และการพัฒนาเพื่อลดช่องว่างระหว่างเศรษฐกิจในเมืองกับชนบท ทั้งหมดได้กล่าวถึง ลักษณะของปัญหา จุดมุ่งหมายในการพัฒนา และแนวนโยบายในการพัฒนา ไว้อย่างชัดเจน แยกเป็นข้อๆ ไว้ดังนี้

มาตรฐานขั้นต่ำของชีวิต ในหลายๆ ประเด็นที่ควรพัฒนา ตั้งแต่ลักษณะของปัญหา จุดมุ่งหมายการพัฒนา และแนวนโยบายในการพัฒนา แยกเป็นข้อๆ ดังนี้

1. สิ่งที่จำเป็นแก่การดำรงชีพระดับพื้นฐาน

ลักษณะของปัญหา การขาดแคลนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสมแก่ดินฟ้าอากาศประจำท้องถิ่น และการรักษาสุขภาพอนามัยขั้นต่ำ การขาดแคลนสถานที่พักอาศัยที่เหมาะสม การขาดแคลนเครื่องอุปโภคที่จำเป็นแก่การครองชีพ เช่น สบู่ ยาสีฟัน แปรงสีฟัน อาหาร และน้ำสะอาด

มีจุดมุ่งหมายของการพัฒนา ทุกครอบครัวจะต้องมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่จำเป็นแก่สภาพของท้องถิ่น ทุกครอบครัวควรมีที่พักอาศัยที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม สามารถใช้เป็นที่พักผ่อนหลับนอนได้โดยไม่ทรมานและเสี่ยงต่ออันตราย ทุกครอบครัวควรมีความสามารถในการจัดหาเครื่องอุปโภคที่จำเป็นมาใช้ ทุกครอบครัว ควรมีน้ำสะอาดสำหรับบริโภคและใช้สอยได้ตลอดปี

แนวนโยบายในการพัฒนา กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานเครื่องนุ่งห่มตามสภาพของท้องที่ จัดตั้งหมู่บ้านตัวอย่าง (รวมทั้งหมู่บ้านป่าไม้และหมู่บ้านแบบอื่นด้วย) จัดหาเครื่องใช้สอยที่มีราคาถูกจำหน่ายให้แก่คนยากจนโดยผ่านสหกรณ์การเกษตร กำหนดกฎเกณฑ์ในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อชาวชนบทให้มีสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีพระดับพื้นฐาน จัดให้มีน้ำสะอาดใช้ให้ทั่วถึงทุกครอบครัว

2. อาชีพและรายได้

ลักษณะของปัญหา ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานไม่มีอาชีพ หรือมีงานทำ บางครั้งต้องเตร็ดเตร่ไปจนเป็นปัญหาสังคมและปัญหาใหญ่ของครอบครัว การเฉื่อยชาและความไม่สนใจใฝ่ดีในการทำงาน ท้องถิ่นขาดสาธารณูปการพื้นฐานอีกมากการทำงานที่ไม่มีรายได้เป็นตัวเงินหรือได้ในอัตราต่ำ

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ครอบครัวหนึ่งควรมีรายได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 20,000 บาท (สำหรับครอบครัวมากกว่า 3 คน) และ 5,000 บาท (สำหรับครอบครัวเล็ก) คนที่อยู่ในวัยทำงานทุกคนควรทำงานหรือประกอบอาชีพที่มีรายได้เป็นตัวเงิน

แนวนโยบายในการพัฒนา จัดตั้งหมู่บ้านตัวอย่างและการพัฒนาอาชีพต่อเนื่อง จัดให้มีบริการช่วยเหลือด้านการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ จัดให้มีโครงการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องควบคู่กันไปกับการพัฒนาอาชีพ สร้างงานสาธารณะในท้องถิ่นโดยให้ค่าแรงและพ่วงเลี้ยงครอบครัวคนยากจนก่อนจัดตั้งอุตสาหกรรมประจำท้องที่ จัดให้มีการบริการจัดหางานให้ทั้งในประเทศและต่างประเทศทั้งระยะสั้น-ระยะยาว

3. ความรู้และทักษะในการครองชีพ

ลักษณะของปัญหา การขาดแคลนทักษะที่จะใช้ประกอบอาชีพที่ให้รายได้มาตรฐานขั้นต่ำที่ควรเป็น การขาดแคลนความรู้ที่จะต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นและทางราชการเพราะไม่รู้หนังสือหรือคำนวณตัวเลขไม่เป็น การศึกษาหลายอย่างที่เขารับในปัจจุบันเป็นการเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ไม่ทั่วถึง และบางครั้งกลับสร้างค่านิยมที่ผิดแก่ชาวชนบท ความทะเยอทะยานในการที่จะให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาในระดับสูง จนยอมเป็นหนี้สินบางครั้งมีหนี้สินล้นพ้นตัว

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ปรับปรุงระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับโครงสร้าง วิถีชีวิตและความจำเป็นของชาวชนบท อย่างเป็นขั้นตอน รัฐให้สิทธิพิเศษในการช่วยครอบครัวยากจนมีโอกาสนในการเลื่อนชั้นทางสังคมอย่างน้อยครอบครัวละหนึ่งคน

แนวนโยบายในการพัฒนา การศึกษาของชาวชนบทควรมีหลายแบบ หรืออาจแบ่งเป็นชุด ๆ ไปและไม่จำเป็นต้องยึดระบบโรงเรียนเสมอไป เช่น จัดให้มีระบบการศึกษาสัญจร หรือกินนอน สำหรับสถาน

การณบางประเภท จัดให้มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมแก่สภาพของท้องถิ่น กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการให้สิทธิพิเศษแก่ครอบครัวยากจน

4. สภาวะการอนามัยส่วนบุคคลและสิ่งที่อยู่อาศัย

ลักษณะของปัญหา ร่างกายอ่อนแอเพราะขาดอาหาร เจ็บป่วยบ่อยเพราะอุบัติเหตุ หรือเพราะขาดอุปกรณ์ป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ เป็นโรคเรื้อรังเพราะได้รับการรักษาดูแลไม่ถูกต้องและไม่พอเพียง ความยากลำบากในการเข้าถึงบริการ การป้องกันและการรักษาสมัยใหม่ที่มีคุณภาพ จำนวนคนในครอบครัวมีมากเกินไป (dependency) ไม่มีเงินรักษาพยาบาล

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ให้ชาวชนบททุกครอบครัวได้มีอาหารการกินไม่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานขั้นต่ำ ให้มีอัตราการเกิดต่ำ ครอบครัวหนึ่งไม่ควรเกิน 2 คน ให้ทุกครอบครัวสามารถเข้าถึงบริการแบบสมัยใหม่ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือเสียแต่น้อยมีการจัดมาตรฐานบ้านให้ได้ถูกหลักสุขาภิบาล ให้มีเครื่องนุ่งห่มและมุ้งอย่างพอเพียงแก่ความจำเป็น

แนวนโยบายในการพัฒนา จัดตั้งกองทุนสวัสดิการด้านการโภชนาการและการรักษาพยาบาล แก่ครอบครัวคนยากจน อาศัยอาสาสมัครช่วยให้ความรู้เกี่ยวกับสุขศึกษา และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น จัดตั้งสหกรณ์ยาให้ครบทุกหมู่บ้าน ปรับปรุงระบบในการสร้างสถานพยาบาลให้เหมาะสมกับสภาพชนบท (รวมทั้งบุคลากรที่ประจำด้วย) นำโครงการวางแผนครอบครัวโดยใช้เทคนิคในการชักจูงใหม่ ๆ ไปให้ถึงครอบครัวชาวชนบทที่มีบุตรมาก

การบริหารทรัพยากรในท้องถิ่น ในประเด็นของทรัพยากรที่มีในชนบท ลักษณะของปัญหา จุดมุ่งหมายในการพัฒนา และแนวนโยบายในการพัฒนา โดยแยกประเภทของทรัพยากรที่มีอยู่เป็น

1. พลังกลุ่ม

ลักษณะของปัญหา ปัจจุบันกลุ่มในชนบทมีจำนวนมากเกินไปจนเกิดความสับสนและทำให้กลุ่มนั้นเองอยู่ในสภาพที่ไม่มั่นคง ท้องถิ่นถูกคุกคามจากโจรผู้ร้ายและผู้ไม่หวังดีต่อบ้านเมือง สหกรณ์การเกษตรไปไม่ค่อยรอด

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ใช้กลุ่มคนช่วยเหลือหมู่บ้านของตน ใช้ประชาชนในท้องถิ่นรวมกำลังกันพัฒนาสาธารณูปการ ใช้ประชาชนท้องถิ่นรวมกำลังป้องกันตนเองให้ได้เพื่อประสานกับทางเจ้าหน้าที่บ้านเมือง สถาปนาหรือปรับปรุงสหกรณ์การเกษตรให้ยืนอยู่บนขาตนเองให้ได้

แนวนโยบายในการพัฒนา ให้จังหวัดตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณารวมกลุ่ม โดยใช้หลักจิตวิทยา สังคมเข้าช่วย ตั้งกลุ่มอาสาสมัครทั้งในด้านแรงงานและเงินทอง ตั้งกลุ่มอาสาสมัครป้องกันตนเอง ปรับปรุง ฐานะของสมาชิกให้มั่นคง ให้สิทธิพิเศษแก่สหกรณ์การเกษตร พิจารณานโยบายและการปฏิบัติงานของหน่วย งานอื่น ๆ ที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการเติบโตของ สหกรณ์แล้วแก้ไขเสีย

2. ทรัพยากรธรรมชาติ

ลักษณะของปัญหา ในท้องถิ่นมีทรัพยากร ธรรมชาติซึ่งอาจนำไปใช้ประโยชน์ แต่ปัจจุบันบาง อย่างอาจมองไม่เห็นคิดไม่ถึง บางอย่างเห็นแต่ไม่มีความสามารถที่จะนำมาใช้บางอย่างนำมาใช้น้อยเกินไป และบางอย่างนำมาใช้อย่างไม่ถูกต้องหรือเหมาะสม เช่น ตกแก่คนภายนอก แทนที่จะตกแต่คนภายใน

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ค้นคว้าหาทรัพยากรในท้องถิ่นและพยายามนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ คนท้องถิ่นให้มาก โดยเฉพาะคนยากจน

แนวนโยบายในการพัฒนา จัดตั้งทีมงานศึกษาค้นคว้าในระดับจังหวัด จัดให้มีกองทุนระดับจังหวัด ไว้สนับสนุนโครงการพัฒนาทรัพยากรดังกล่าว

3. โบราณวัตถุและขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น

ลักษณะของปัญหา ท้องถิ่นปล่อยให้โบราณวัตถุอันมีค่าชำรุดทรุดโทรมไปตามธรรมชาติหรือ ถูกทำลาย ท้องถิ่นไม่รู้จักรักษาคุณค่าของวัตถุโบราณและขนบธรรมเนียมที่มีอยู่ ท้องถิ่นไม่มีเงินพัฒนาสิ่งดังกล่าว ให้อยู่ในสภาพดีได้

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา เพิ่มรายได้คนยากจนและคนในท้องถิ่น โดยชักจูงคนภายนอกเข้า มาท่องเที่ยวหรือพักผ่อนในท้องถิ่นโดยสร้างสิ่งที่มีคุณค่าโดยเฉพาะ

แนวนโยบายในการพัฒนา กำหนดการชักจูงคนท่องเที่ยวอย่างเป็นปึกแผ่นอันประกอบด้วย แผนการบูรณะโบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียม แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยว และแผนการสร้างงานให้แก่คนยาก จน (เช่น จัดเป็นกิจกรรมเฉพาะกิจกรรมระหว่างเทศบาล) อย่างเชื่อมโยงเป็นแผนงานเดียวกัน

4. ลักษณะพิเศษของประชาชนในท้องถิ่น

ลักษณะของปัญหา คนในท้องถิ่นบางกลุ่มบางพวกมีฝีมือ ลักษณะหรือความสามารถเฉพาะที่ หากจากที่อื่นได้ยาก แต่ขาดโอกาสในการแสดงฝีมือนั้น ท้องถิ่นมีหมอแผนโบราณ ซึ่งกำลังจะหมดความสำคัญ ลงไป ไม่มีการใช้คนในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือตนเอง

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา นำคนเหล่านี้มาทำงานที่มีรายได้และ/หรือที่สามารถช่วยท้องถิ่นให้เจริญได้ นำวางแผนโบราณเพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ท้องถิ่น ให้คนที่มีความรู้ในท้องถิ่นได้เป็นครูสอนเด็กหรือผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือในท้องถิ่นนั่นเอง โดยมีค่าจ้างให้

แนวนโยบายในการพัฒนา ตั้งชมรมผู้มีฝีมือและติดต่อจัดทำกิจกรรมที่เป็นการค้าหรือที่เป็นสาธารณประโยชน์แก่ท้องถิ่นของตน ตั้งอุตสาหกรรมเบาประจำท้องที่ จัดงานมหกรรมประจำท้องถิ่น ทำการฝึกอบรมเพิ่มความรู้ให้แก่หมอแผนโบราณแล้วตั้งเป็น อสม. ตั้งทุนการศึกษาให้ชาวท้องถิ่นที่จะกลับไปเป็นครูและพิจารณาให้สิทธิพิเศษบางประการให้เหมาะสม

ความสัมพันธ์ระหว่างคนในเมืองกับคนในชนบท

1. ในด้านการลงทุนและจ้างงาน

ลักษณะของปัญหา คนในเมืองมีเงินทุนแต่ไม่ได้นำมาใช้ หรือใช้ลงทุนแต่เฉพาะในเมือง ส่วนคนชนบทต้องการทำงาน แต่ไม่มีงานทำ นายจ้างในเมืองบางคนกดค่าแรงงานของคนในชนบทจนไม่เป็นธรรม คนชนบทที่มาทำงานให้กับคนในเมืองด้อยฝีมือ

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ส่งเสริมให้มีการลงทุนในชนบทเพื่อช่วยให้คนในชนบทที่ยากจนได้ทำงานให้เพียงพอ ส่งเสริมให้คนในชนบทได้รายได้สูงขึ้น หางานให้คนชนบทที่ยากจนได้ทำงาน

แนวนโยบายในการพัฒนา รัฐร่วมมือกับพ่อค้าและคณะกรรมการที่ปรึกษาระดับจังหวัด กำหนดแผนการสร้างงานในชนบท พัฒนาฝีมือของคนชนบทให้สอดคล้องกับความต้องการของนายจ้างหรือตลาด

2. ในด้านหนี้สิน

ลักษณะของปัญหา ปัจจุบันเกษตรกรชาวชนบทมีหนี้สินกันมาก และที่ไม่มีทางถ่วงถอนหนี้สินก็มีจำนวนไม่น้อย ทำให้ชีวิตไม่มีความหวังหรือสิ้นหวัง

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ทำการถ่วงถอนหรือบรรเทาหนี้สินของเกษตรกรให้หมดสิ้นตามขั้นตอน

แนวนโยบายในการพัฒนา ช่วยหางานที่มีรายได้ให้แก่บุคคลที่อยู่ในครอบครัวที่มีหนี้สินทำทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ที่มีการให้รายได้ดีเป็นพิเศษ) ช่วยพัฒนาความรู้และทักษะให้แก่บุคคลดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้มีความสามารถทำงานที่ดีได้ เสริมสร้างความสามารถของสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้ชาวชนบทได้ซื้อของได้ถูกขายของได้แพง

3. ในด้านค้าขาย

ลักษณะของปัญหา พ่อค้าในเมืองบางรายพยายามที่จะกดราคาซื้อผลผลิตของชาวชนบทจนเกินความเหมาะสมเพราะคนในชนบทขาดกำลังต่อรอง ชาวชนบทผลิตของที่มีคุณภาพต่ำ ทำให้ได้ราคาไม่ดี หรือไม่มีคนซื้อ ชาวชนบทซื้อสินค้าจากคนในเมืองด้วยการซื้อเชื่อ จึงเสียค่าดอกเบี้ย

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ให้มีการขายด้วยความเป็นธรรมแก่คนในเมืองกับคนชนบท ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตของชาวชนบทให้มีมาตรฐานสูงขึ้น เพิ่มความสามารถในการซื้อของด้วยเงินสดและลดภาระในการต้องซื้อของแพง

แนวนโยบายในการพัฒนา ปรับปรุงสหกรณ์ ราชการหาตลาดให้ ถ้าเป็นไปได้หามาให้ได้ ก่อนการผลิต ให้มีการบริการค้ำคว้าและแนะนำในการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าของชาวชนบท ใช้สหกรณ์เป็นเครื่องมือในการช่วยเหลือ

4. ในด้านการสร้างความเข้าใจในการทำงานและการครองชีพร่วมกัน

ลักษณะของปัญหา คนในชนบทถูกนำไปเป็นเครื่องมือประกอบการผิดกฎหมายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ คนในเมืองหลอกเอาดอกเบี้ยสูง คนในชนบทไม่เข้าใจระบบการทำงานหรือความจำเป็นของคนในเมือง คนในเมืองดูถูกคนชนบทเพราะเห็นว่ามีความรู้และศักดิ์ศรีต่ำ

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ให้คนชนบทมีความรู้เกี่ยวกับความเป็นไปในเมืองหรือโลกปัจจุบัน ให้มากขึ้น สร้างความสามัคคีระหว่างคนในเมืองกับคนชนบทให้มากขึ้น ให้คนชนบทได้รับทราบถึงความจำเป็นของคนในเมืองและคนในเมืองรับทราบความจำเป็นของคนในชนบท

แนวนโยบายในการพัฒนา ปรับปรุงรายการวิทยุให้เป็นที่น่าสนใจแก่ชาวชนบทและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ จัดให้มีการทำงานร่วมกันในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งในคณะกรรมการที่ปรึกษา

การพัฒนาเพื่อลดช่องว่างระหว่างเศรษฐกิจในเมืองกับชนบท

1. อัตราการเกิดของประชากร

ลักษณะของปัญหา คนในชนบทที่เกิดใหม่มักเป็นส่วนที่เพิ่มภาระให้แก่ครอบครัวมากกว่าคนในเมือง

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ลดการเกิดและลดอัตราการเกิด

แนวนโยบายในการพัฒนา จัดให้มีโครงการวางแผนครอบครัวให้ถึงหมู่บ้านและครอบครัว เป้าหมายในลำดับแรก

2. โอกาสในการแสวงหารายได้

ลักษณะของปัญหา คนในชนบทมีโอกาสในการหารายได้น้อยประเภทกว่ารายได้มีระดับต่ำกว่าและไม่แน่นอน เช่น การขายพืชผลที่ต้องอาศัยผู้อื่นเป็นผู้กำหนดราคา

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา ให้ทุกคนครบถ้วนในชนบทมีรายได้ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้โดยพยายามหางานให้ทำได้ตลอดปีหรือบางช่วง

แนวนโยบายในการพัฒนา สร้างงานสาธารณะ สร้างอุตสาหกรรมประจำท้องถิ่น ประกันราคาพืชผลสำคัญของเกษตรกรหางานให้ครบถ้วนคนยากจนทำ

3. การลงทุนของรัฐ

ลักษณะของปัญหา รัฐบาลใช้งบประมาณลงทุนพัฒนาชนบทน้อยกว่าในกรุงเทพมหานครหรือในเมืองมาก ทั้ง ๆ ที่คนอาศัยอยู่ในชนบทมีรวมกันถึงร้อยละ 80 ทั้งนี้เพราะถูกกดดันด้วยมติดมทชน กลุ่มผลประโยชน์ กฎเกณฑ์วิชาการเศรษฐกิจศาสตร์ (ประโยชน์ค่าใช้จ่าย) และการมุ่งหน้าพัฒนาแต่สิ่ง ที่อยู่ใกล้ตัวของผู้มีอำนาจ ทำให้ยิ่งเพิ่มช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบท

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา พยายามให้เงินลงทุนของรัฐบาลลงไปให้ชนบทมากขึ้นทุกวิถีทาง ให้อำนาจแก่ภูมิภาคและท้องถิ่นที่จะมีความสามารถใช้งบประมาณของรัฐด้วยความคิดริเริ่มของตัวเองขึ้น

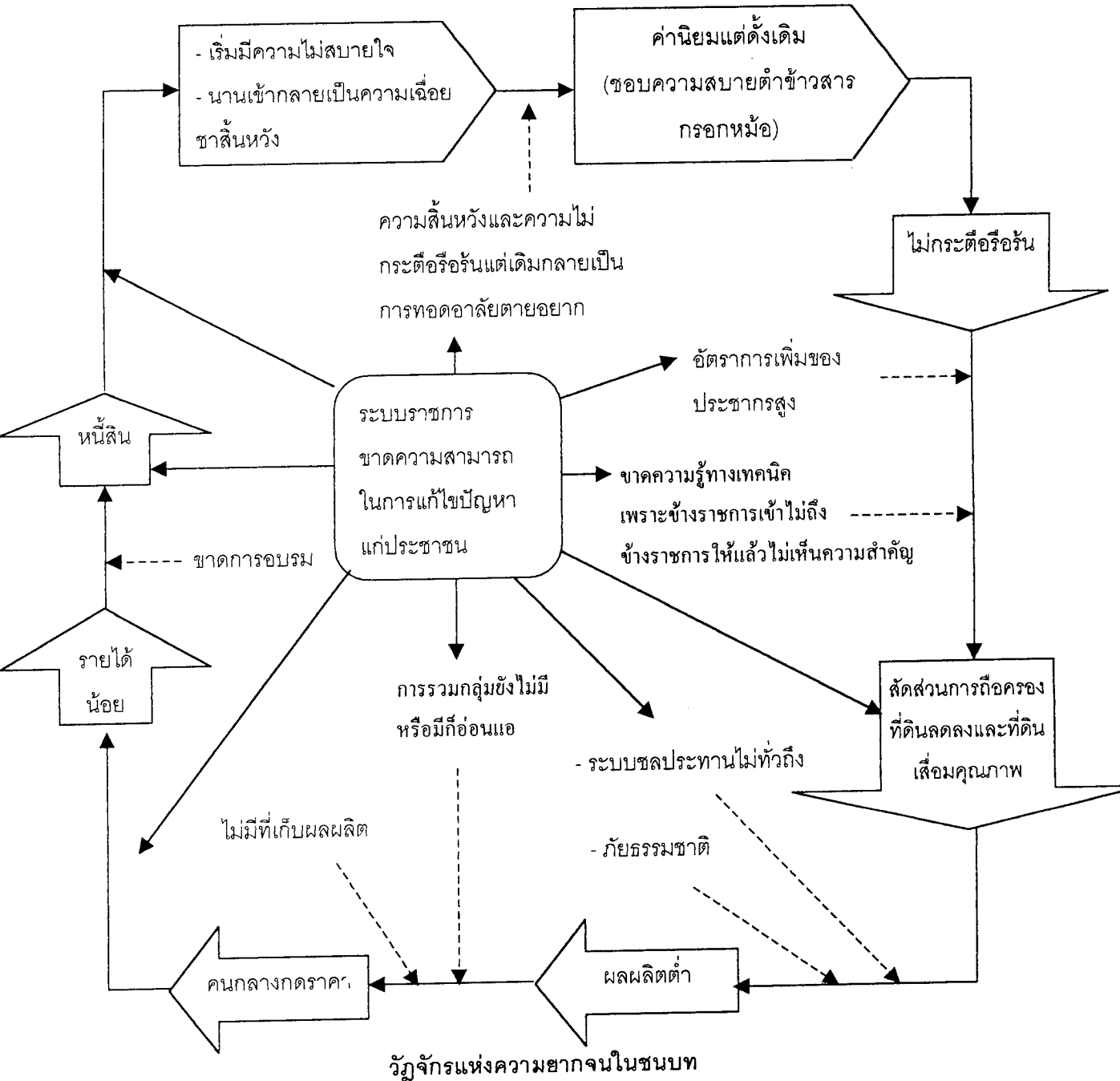
แนวนโยบายในการพัฒนา ปรับปรุงระเบียบและทัศนคติของข้าราชการให้สอดคล้องกับแนวความคิดนี้ จัดทำแผนพัฒนาจังหวัดแบบผสมผสาน และสร้างโครงการขึ้นมาตามลำดับความสำคัญ พัฒนาสมรรถภาพในการจัดทำโครงการและในการบริหารโครงการตลอดจน การควบคุมการปฏิบัติการและการเงินให้รัดกุม ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

4. สวัสดิการและสิทธิพิเศษ

ลักษณะของปัญหา คนในเมืองแสวงหาและได้รับสิทธิพิเศษจากรัฐบาลมากกว่าคนในชนบท กฎเกณฑ์ของรัฐบาลในการเสนอบริการให้แก่คนในเมืองทำให้คนในเมืองได้รับประโยชน์แตกต่างกับคนในชนบท

จุดมุ่งหมายในการพัฒนา คนยากจนที่อยู่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่ทางการกำหนดไว้อาจได้รับสิทธิพิเศษจากทางราชการได้จนกว่าจะพ้นมาตรฐานขั้นต่ำของชีวิต (poverty line) ที่รัฐบาลกำหนดไว้

แนวนโยบายในการพัฒนา สิทธิพิเศษในการรับจ้างหรือจ้างทำของจากทางราชการ สิทธิพิเศษในการได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่ต้องเสียเงิน สิทธิพิเศษในการให้การศึกษาบุตรจนถึงระดับหนึ่ง สิทธิอย่างอื่นที่พิจารณาว่ามีความจำเป็นเพราะเกินความสามารถของตัวเองที่จะทำให้เกิดผลได้

ที่มา การวางแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอ ตำบล:ทฤษฎีและปฏิบัติ

การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม

สืบเนื่องจากภาวะวิกฤตปัจจุบัน มีแนวคิดหลากหลายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญา ทั้งปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาระยะกลาง และปัญหาระยะยาว พอสรุปเป็นแนวคิดหลัก ๆ ว่าด้วยการพัฒนาประเทศมีอยู่ 2 กระแสหลัก

แนวทางแรก คือ กระแสหลักมีการปรับปรุงแนวคิดเดิมให้เข้ากับสถานการณ์วิกฤต เน้นการแก้ไข ปัญหาเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับภาคการเงิน สถาบันการเงิน และค่อย ๆ ปรับไปสู่ภาคการผลิตที่แท้จริง

แนวทางที่สอง คือ กระแสรอง เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมกับการส่งเสริมประชาสังคม ซึ่งแม้ว่าจะให้ความสำคัญกับภาคการเกษตร และคนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นคนชนบท แต่ก็ครอบคลุมถึงแนวคิดในการ พัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมหภาค ที่เน้นเรื่องของการบริหารจัดการเศรษฐกิจ ทั้งจุลภาคและมหภาค อย่างเป็นองค์รวม ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้มากยิ่งขึ้น (รศ.ดร. เสรี พงศ์พิศ, 2543)

ในการสร้างระบบชุมชนหรือวางรากฐานประชาสังคมให้มีความเข้มแข็ง สร้างเศรษฐกิจพอเพียงใน ระดับชุมชนนี้ เป็นแนวทางการพัฒนาให้เกิดความสมดุลมากกว่าที่เป็นอยู่ แนวทางนี้จะเป็นแรงสำคัญที่จะเกิด การเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาที่มั่นคงและยั่งยืน สำหรับประเด็นที่สำคัญ เรื่องความพอเพียงหรือความ สามารถในการพึ่งพาตนเอง คือ 1. การเกษตร(เกษตรยั่งยืน เกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน) 2. สิ่งแวดล้อม (สิ่งแวดล้อม ชุมชน ดิน น้ำ ป่า) 3. สุขภาพชุมชน (การพึ่งพาตนเองด้านสุขภาพของชุมชน) 4. กระบวนการ เรียนรู้ (หัวใจหลักของกระบวนการไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน) 5. อุตสาหกรรมชุมชน (การแปรรูปผลผลิตจากธรรมชาติ และอุตสาหกรรมท้องถิ่นทดแทน) 6. ธุรกิจชุมชน (การบริหารจัดการทรัพยากร และผลผลิตต่าง ๆ) และ 7. กองทุนและสวัสดิการ ชุมชน (สถาบันการเงินชุมชน กองทุนชุมชน และระบบสวัสดิการชุมชน) และศ.นพ. ประเวศ วะสี ได้กล่าวเรื่องความพอเพียงหรือความสามารถในการพึ่งพาตนเองเพิ่มเติมอีก 2 เรื่อง คือ เรื่องการ วิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และเรื่องการวิจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมเป็น 9 ข้อ

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์การวิจัย หัวข้อการวิจัยหรือชุดโครงการวิจัยและ การจัดลำดับความสำคัญด้านการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมภายใต้กรอบวาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะ วิกฤตเพื่อฟื้นฟูชาติ ได้ระดมความคิดจากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องด้านการสร้างเศรษฐกิจพอ เพียงและประชาสังคม เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงและประชา สังคม ดังนี้

1. การสำรวจองค์ความรู้
2. การศึกษา “เศรษฐกิจพอเพียง” ในความสัมพันธ์มิติต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรม การศึกษา ประชาสังคม การเมือง ฯลฯ โดยใช้ประสบการณ์ของชุมชน และพื้นที่ที่มีการพึ่งพาตนเองได้จริง
3. การศึกษา “การจัดการชุมชน” ของชุมชนที่ยังสามารถพึ่งตนเองได้เป็นอย่างดี

4. การศึกษา “ภูมิปัญญา” กับการแก้ปัญหาชุมชนในด้านต่าง ๆ เพื่อมาสร้างแบบแผน (Pattern) สำหรับเป็นแนวทางแก้ปัญหาของชุมชน รวมทั้งการจัดการ จัดทำ mapping ภูมิปัญญาของชาติด้วย

การปรับปรุงทางการเกษตรให้เป็นไปในทิศทางพึ่งตนเอง หรือการเกษตรที่ตอบสนองแนวทางเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตั้งแต่เรื่องการจัดและพัฒนากิจการเกษตรหรือการผลิตในด้านการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นพืช สัตว์ ประมง ป่าไม้ มีแนวทางพึ่งตนเอง เกษตรกรไทยต้องพึ่งพาพันธุ์พืชที่ผลิตเอง ปัจจัยการผลิตที่ใช้ต้องไม่พึ่งพาการนำเข้า เพราะฉะนั้น การวิเคราะห์ว่า เหตุของการไม่พึ่งตนเองเพราะไม่จำเป็นต้องพึ่งตนเอง ขณะที่รัฐบาลเองบอกว่าต้องสร้างเศรษฐกิจพึ่งตนเอง แต่ว่าหน่วยงานราชการต่าง ๆ พึ่งตนเองแล้วหรือไม่ ทั้งในวิชาการการเกษตร และเทคโนโลยีการเกษตร สิ่งหนึ่งที่พบว่าเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้คนไม่มีความสามารถที่จะเอาทรัพยากรมาใช้ได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเพียงพอ นั้น เนื่องจากเราไม่เคยยกระดับความสามารถของคนในสังคมให้เท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน เพราะมีคนที่มีความรู้ยังไม่กี่คน และยังไม่สามารถนำเอาสิ่งที่รู้แพร่กระจายออกไปได้มากนัก ประการสำคัญคือ เราไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องความรู้ แต่เรากลับไปให้ความสำคัญกับคนที่ได้รับการศึกษา เพราะเรารู้ว่าคนที่มีการศึกษาในระดับหนึ่งมักจะได้รับการยอมรับในเรื่องของคำตอบแทน ในขณะที่เดียวกันคนที่มีการศึกษานอกระบบนั้นกลับมีมูลค่าการตอบแทนเป็นเพียงค่าแรงชั้นเลว ด้วยเหตุนี้จะทำให้ภูมิปัญญาที่มีอยู่ค่อยหมดไป เมื่อภูมิปัญญาเหล่านี้หมดไป คนก็จะพึ่งตนเองไม่ได้ และเมื่อคนพึ่งตนเองไม่ได้ เศรษฐกิจพื้นฐานจะเกิดขึ้นไม่ได้ ซึ่งคนที่จะพึ่งตนเองได้ และสามารถที่จะใช้ปัญญาที่มีอยู่เพื่อการพึ่งพาตนเองนั้น ต้องมาจากทรัพยากรที่มีอยู่ใกล้ตัว หรือความรู้เรื่องทรัพยากรที่อยู่ใกล้ตัวคน ในขณะที่การจัดการศึกษาทำให้เรารู้แต่เพียงทรัพยากรที่ต้องการส่งเสริมให้เกิดขึ้นตามความต้องการของอุตสาหกรรมเท่านั้น (ชนวน รัตนวราหะ)

จะเห็นว่าการพัฒนาของเศรษฐกิจที่ผ่านมา เราเริ่มให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องการนำเข้า และเห็นว่าสามารถทำให้เราได้กำไรจากการลงทุนเทคโนโลยี แต่เมื่อเราเริ่มเข้าใจและรู้จักเทคโนโลยีมากขึ้น ก็มีกฎหมายออกมาควบคุมการแข่งขันในเทคโนโลยี ที่ต้องการใช้หรือจำเป็นต้องใช้ เริ่มมีปัญหามาจากการถูกบังคับใช้ตามที่เทคโนโลยีกำหนด เช่น พันธุ์พืช พันธุ์กรรมที่เปลี่ยนไปตามความต้องการของตลาดและต้องใช้เทคโนโลยีที่เขาผลิตให้ เพราะเราผลิตเองไม่ได้ จนกระทั่งต้องใช้เทคโนโลยีที่มีกฎหมายควบคุมมาโดยตลอด ส่วนคำถามที่ว่าทำไมไม่นำเอาเทคโนโลยีที่เราสร้างขึ้นเองได้ไปใช้ คำตอบคือตอนนี้กระแสหลักยังครอบงำอยู่ ผู้บริหารและนักวิชาการก็ยังชื่นชมฝรั่ง ส่วนนักธุรกิจก็คิดแต่เพียงว่าต้องการเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) จะเอากิจการการบริหารการตลาดสมัยใหม่ การจัดการสมัยใหม่ เพื่อนำมาปรับใช้กับยุคโลกาภิวัตน์ แต่เราไม่เคยถามตัวเองว่า เราจะมีชีวิตอยู่อย่างไรในยุคโลกาภิวัตน์ (ผศ.จิตติ มงคลชัยอรัญญา, 2543) เพราะฉะนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดในการสร้างเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ การวิจัยว่าจะมีวิธีการอย่างไรจึงจะเปลี่ยนความเชื่อ หรือเปลี่ยนแนวคิดของคนให้มีความเชื่อในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในหลายกลุ่มยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน เพราะเป็นเรื่องเฉพาะกลุ่มและเรื่องของพื้นที่ เพราะฉะนั้น การทำวิจัยน่าจะไปดูว่าในพื้นที่ บางชุมชน หรือบางกลุ่มที่ทำเรื่องนี้ทำอย่างไร และต้องทำเรื่องอื่นด้วย เช่น วัฒนธรรม ความคิด ระบบการศึกษา และกลุ่มองค์กรทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งในการศึกษาต้องพยายามทำในหลายมิติ และต้องทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมิติด้วย (ปรีชา อุยตระกูล, 2543) และยังคงกล่าวต่ออีกว่าในหลายพื้นที่ องค์การชุมชนหรือองค์กรชาวบ้านมีความเข้มแข็งอยู่แล้ว แต่ อบต. ก็ยังทำโครงการเหมือนเดิม เทศบาลก็ยังทำโครงการเหมือนเดิม คือ เน้นโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สระน้ำ หรือ คลองส่งน้ำ ซึ่งส่วนใหญ่ขาดขบวนการมีส่วนร่วม ส่วนชุมชนที่ทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว ก็มีหลายระดับด้วยกัน คือ มีทั้งระดับเริ่มทำ ระดับที่เข้มแข็งและระดับที่สามารถสร้างเครือข่ายได้แล้ว เพราะฉะนั้นจะอย่างไรให้เขาเข้าไปมีส่วนร่วมในส่วนอื่น ๆ ด้วย นั่นก็หมายความว่า พลังของชาวบ้านที่เข้มแข็งจะก้าวหน้าไปจากชุมชนตัวเอง ก้าวข้ามไปจากวิถีชีวิต การทำมาหากินของตัวเอง และต้องก้าวไปสู่การกำหนดได้ว่าลูกควรจะเรียนอะไรกับครู สามารถที่จะเข้าไปกำหนดร่วมกับผู้นำของเขาที่อาจจะเห็นจุดเดียวกัน หรือคนละจุดก็ได้ ถ้ามีเงินมีโครงการ หรือเก็บภาษีไปแล้ว ถ้าจะพัฒนาพื้นที่ ควรจะต้องคิดกันใหม่ ไม่ใช่ทำแบบเดิมที่เอาแต่สร้างถนนตามแผนงานเดิมที่ทำกันมา 10 ปี 20 ปี เพราะไม่รู้ว่าจะทำอะไร ดังนั้นแผนงานที่ผ่านมา มากกว่า 80% จะใช้เพื่อทำโครงการสร้างพื้นฐาน ส่วนแผนงาน อื่น ๆ คิดกันไม่ออก ซึ่งบทสรุปของประเด็นนี้เป็นเพราะขาดเวทีระดมความคิด และขาดการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์

มีคำกล่าวที่ว่าควรมีการนำการเชื่อมโยงกระแสโลกาภิวัตน์ กับกระแสเศรษฐกิจพอเพียง เข้าด้วยกัน หมายความว่า เราจะต้องหาวิธีวิจัยหรือหาวิธีที่จะเชื่อมโยงให้ 2 กระแสนี้ให้อยู่ร่วมกันให้ได้ กล่าวคือ การพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชนบทของชาวบ้าน น่าจะเป็นเรื่องหลัก ส่วนกระแสโลกาภิวัตน์ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง โดยให้ทั้งสองเรื่องนี้เชื่อมโยงกันและกัน เช่น กระแสเทคโนโลยีปัจจุบัน ที่เข้ามาสู่ชนบทในระดับหมู่บ้านก็สามารถกลั่นกรอง และวิเคราะห์เทคโนโลยีที่จะนำมาใช้กับชาวบ้านว่าเหมาะสมหรือไม่ ซึ่งหากเป็นลักษณะนี้เท่ากับว่าไม่ทอดทิ้งกระแสโลกาภิวัตน์ ในขณะที่เดียวกันก็สร้างชุมชนเข้มแข็งได้ด้วย (เสริมพงศ์ ผาพันธุ์, 2543)

การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในสภาพการณ์ปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม สุขภาพกายและจิตใจเสื่อมทราม ทำให้เกิดปัญหาสังคม เนื่องจากการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ เน้นการพึ่งพาจากต่างประเทศ แต่ขาดการสร้างฐานความรู้จากการศึกษาวิจัย ทำให้ขาดการวางแผนการวิจัยที่เป็นความต้องการพื้นฐานของชาติ และการวิจัยที่ยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชาติ ดังนั้น เมื่อเกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ประเทศไทยจึงต้องตกอยู่ในสภาวะเศรษฐกิจถดถอยไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ และส่งผลกระทบต่อระบบอื่น ๆ ทั้งประเทศ (ผศ.ดร. นาดล อินนา, 2542)

การฟื้นฟูสามารถที่จะกระทำได้โดยใช้แนวทางการวิจัยและพัฒนา

1. การทบทวนและคิดใหม่ โดยคำนึงความต้องการงานวิจัย ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาประเทศในระยะสั้น และระยะยาว
2. เน้นการวิจัยที่มีความสำคัญและความจำเป็นเร่งด่วนทั้งที่เป็นการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยประยุกต์ และการวิจัยเชิงนโยบายในลักษณะสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ที่เน้นการมองปัญหาของประเทศเป็นหลัก
3. ให้ความสำคัญการวิจัยทั้งสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เทคโนโลยีและอื่น ๆ
4. จัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของงานวิจัย

ในสภาพการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยจำเป็นต้องมีแผนแม่บทว่าด้วยการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่กำหนดแนวทาง และกรอบนโยบาย ในการพัฒนาที่เหมาะสมในการเข้าสู่การแข่งขันในเวทีโลก และต้องปรับปรุงการพัฒนาประเทศ ให้พึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ให้ความสำคัญกับประเด็นความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจและสังคม การรักษาสภาพแวดล้อม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งพัฒนาภูมิปัญญา ศักยภาพของคน และทรัพยากรบุคคล

การพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สำหรับการกำหนดประเด็นสำคัญในแผนแม่บทการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องครอบคลุมเรื่องต่อไป จากการประชุมระดมความคิดจากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในประเด็นการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวม 10 คน (ผศ. ดร. นาดล อินนา, อนันท์ จักร์- กวี, ธนพล วีราสา, ผศ.ดร. กวีลพึงมา, สมชาย ธรรมศิริทรัพย์, รศ.ดร. เสรี พงศ์พิศ, ศ.ดร.สมชาติ โสภณรณฤทธิ์, รักชนก ธีรกวินสกุล, สมจินตนา คุ่มภัย, รศ.ดร.เพ็ญณี แรธ))

1. การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน
2. การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนในทุกกระดับ
3. การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและสามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้
4. การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน/สังคม
5. การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการในชุมชน/สังคม
6. การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ปรับปรุงประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อเพิ่มผลผลิตทางอุตสาหกรรม และการประหยัดพลังงาน

7. การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพึ่งพาตนเองและลดการพึ่งพาต่างประเทศ
 แนวทางในการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจเพื่อฟื้นฟูชาติ โดยใช้แนวทางการวิจัยและพัฒนา ซึ่งจำเป็นต้องมีการทบทวนและคิดใหม่ (Rethink) โดยคำนึงถึงความต้องการงานวิจัย ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการ
 แก้ปัญหาของประเทศและการพัฒนาประเทศทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งควรจะครอบคลุมการวิจัยที่เป็น
 ความต้องการที่มีความสำคัญและจำเป็นเร่งด่วน ทั้งที่เป็นการวิจัยพื้นฐาน การวิจัยประยุกต์ และการวิจัยเชิง
 นโยบาย ในลักษณะสหสาขาวิชา (Interdisciplinary) ที่เน้นการมองปัญหาเป็นหลัก

ส่วนของนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ควรให้ความสำคัญกับการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยและพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเกษตร โดยเฉพาะเรื่องอุตสาหกรรมที่
 ต่อเนื่องมาจากภาคการเกษตร ซึ่งประเทศไทย มีศักยภาพพอสมควรนั้น จำเป็นต้องมีกรอบแนวทางที่ชัดเจน
 เช่น การวิจัยเชิงนโยบายเกี่ยวกับยางพารา และการวิจัยที่นำไปสู่การลดการพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศ
 เนื่องจากในช่วงก่อนเกิดวิกฤตการณ์ ประเทศไทยมีการเพิ่มผลผลิตด้านอุตสาหกรรมสูง ทำให้การใช้พลังงาน
 สูงตามไปด้วย
2. การวิจัยด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เนื่องจากทฤษฎีด้านเศรษฐกิจอย่างเดียวไม่เพียงพอ
 สำหรับการแก้ปัญหา ไม่เพียงพอที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชาติ และการที่ผลการวิจัยจะสามารถแก้
 ปัญหาได้ กลุ่มผู้บริหารนโยบาย กลุ่มชาวบ้าน และกลุ่มนักวิจัยจะต้องมีความคิดประสานเป็นบูรณาการ
3. การวิจัยให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาเกิดจากการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม เช่น
 ปัญหาก๊าซเรือนกระจก ประเทศไทยเป็นประเทศเล็ก ๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สังคมโลกเป็นผู้กำหนด
 มิฉะนั้นจะถูกกีดกันทางการค้า
4. การวิจัยพื้นฐานมีน้อย และไม่สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ได้อย่างแท้จริง ส่งผลให้การวิจัยด้าน
 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เกิดความอ่อนแอเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศใกล้เคียง
5. การวิจัยที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เนื่องจากจำนวนนักวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และ
 เทคโนโลยีมีจำนวนน้อย บุคลากรประเทศไทยที่สมองดี เรียนเก่ง ส่วนใหญ่ไม่เลือกเรียนวิทยาศาสตร์แต่จะ
 เลือกเรียนสาขาวิทยาศาสตร์ประยุกต์ และไม่มีการบังคับ ทำให้มีปัญหาในการสร้างบุคลากรด้านการวิจัย
6. การวิจัยที่ให้ความสำคัญกับสื่อมวลชน ปัจจุบันสังคมเบี่ยงเบนไปเนื่องจากสื่อมวลชน เช่นการ
 เสนอข่าวเกี่ยวกับอภินิหารยต่าง ๆ ทำให้ประชาชนงมงาย
7. การวิจัยเรื่องการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงระบบการบริหารจัด
 การชุมชนและสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน อาจใช้รูปแบบอินเทอร์เน็ต อาจใช้ไปในเรื่องของความต้องการใช้
 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ให้มีประสิทธิภาพต่อรูปแบบของการบริหารจัดการ

โดยสรุปการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับแนวทางพัฒนา
ด้านอื่น ๆ ของรัฐ โดยเฉพาะการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งอุตสาหกรรมและการศึกษา เนื่องจาก
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งการพัฒนาได้ ก็ต่อเมื่อนำมาประยุกต์ในด้านต่าง ๆ
ให้เหมาะสมกลมกลืนกัน

การสร้างฐานความรู้ด้านการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ต้องกำหนดความต้องการงานวิจัยที่
สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของสังคมไทย และดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้ง
การพัฒนาศักยภาพของคนในชาติให้สูงขึ้น เท้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดจนพัฒนาวิทยาศาสตร์
และเทคโนโลยีให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ด้วยความผสมผสานกลมกลืน เพื่อส่งเสริมให้การ
แก้ปัญหาและการพัฒนาประเทศโดยรวมบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

เรื่องการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน (รศ.ดร.เพ็ญณี แนนรท) ได้ให้แนวคิดว่าการวิจัยในเรื่อง
ความต้องการน่าจะเป็นพื้นฐาน ในเรื่องความต้องการนั้น คงจะไม่ใช้ในเรื่องของ software หรือ hardware
หรือ ในเรื่องที่ตรงไปสู่การผลิตเพียงอย่างเดียว น่าจะเป็นเรื่องของความต้องการ ซึ่งเกิดจากช่องว่างระหว่างคน
ในสังคมด้วย ซึ่งยังคงขาดแนวคิดหรือความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่จะเตรียมเขาให้เข้ม
แข็งขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ตัวอย่าง เช่น เกษตรกรมีผลผลิตไม่เป็นที่ยอมรับ หรือไม่ได้มาตรฐานนั้น
ส่วนหนึ่งก็คือขาดในสิ่งที่เรียกรวม ๆ ว่า scientific mind ไม่น่าจะเป็นความรับผิดชอบของใครคนใด
คนหนึ่งในการสร้างสิ่งนี้ ทางสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ก็น่าจะมีใครคิด software ที่สร้างให้
คนคิดอะไรที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น หรือการที่เผาพลาสติก หรือโฟม จะทำอย่างไรถึงจะทำให้เขารู้ว่า
ทำลายสิ่งแวดล้อม เพราะเขาเข้าใจว่าพอมันดับก็เสร็จแล้ว หรือถ้าบอกชาวบ้านว่าให้อ่านวันหมดอายุ เขา
บอกว่ายิงกินได้ คิดว่าเป็นคุณภาพชีวิตอันหนึ่งที่เรากำลังมอง หรือผลิตภัณฑ์ของเกษตรกรเช่น ข้าวมี
ความขึ้นสูง เขาจะไม่เข้าใจความเชื่อมโยงว่าทำไมพ่อดำจะมั่งคั่งดัดราคา ถ้าข้าวมีความขึ้น

หากมองกันที่หัวข้อการวิจัย คิดว่าประเทศไทยเราเองในเวลานี้แม้ว่าจะมีระดับการพัฒนาสูงขึ้น แต่ก็
ยังหนีไม่พ้นการเกษตร ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าคนเป็นจำนวนมากเข้าใจว่ายังอยู่ในสังคมเกษตร ยังประกอบ
อาชีพเกี่ยวกับเกษตร ซึ่งในการพัฒนางานวิจัยคงจะต้องเน้นไปที่ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมการ
เกษตร ที่เกี่ยวข้องอันเป็นผลต่อเนื่องมาจากภาคเกษตร โดยเฉพาะในเรื่องที่จะต้องไปแข่งขันกับต่างประเทศ
ในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่มีผลกระทบสูงมาก และเป็นเรื่องที่ได้ประโยชน์และสัมฤทธิ์ผลในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เพราะ
ว่าเทคโนโลยีทางด้านนี้จริง ๆ ส่วนใหญ่เป็นเทคโนโลยีที่ไม่ก้าวหน้ามาก และประเทศไทยเราเองก็มีศักยภาพ
ทางด้านนี้พอสมควร(ศ.ดร.สมชาติ โสภณรณฤทธิ์)

โดยสรุปควรจะให้ความสำคัญกับภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร โดยเฉพาะเรื่องอุตสาหกรรมปลายทางที่ต่อเนื่องมาจากภาคเกษตร

ตัวอย่างแผนแม่บทยางพาราไทยที่ผู้นำชาวสวนยางทั้งหลายได้ร่วมกันทำ ได้มีข้อเสนอว่าถ้าสามารถส่งออกยางพาราได้ประมาณ 30% แล้วที่เหลือเก็บไว้ใช้ในประเทศ มีการแปรรูปบ้างในบางส่วน ประเทศไทยก็น่าจะอยู่ได้และราคายางพาราก็คงดีขึ้น (รศ.ดร. เสรี พงศ์พิศ, 2543) ในขณะปัจจุบันการผลิตส่งออกประมาณ 90% และมีการแปรรูปในประเทศน้อยมาก หรือแม้แต่รองเท้ายางยังไม่มีการทำ ซึ่งรองเท้ายางจะเป็นรองเท้าที่ใช้ในสวนยาง แต่ไม่มีแม้แต่โรงงานเล็ก ๆ ที่ทำรองเท้ายางที่จะขายให้ชาวสวนยาง ซึ่งถ้าให้ชาวบ้านทำเองก็คงทำได้แค่เพียงยางแผ่น ยางรมควัน เพื่อขายเป็นวัตถุดิบ แต่นอกเหนือไปจากนี้ ชาวบ้านยังไม่เคยทำมาก่อน สำหรับในเรื่องการวิจัยพันธุ์ยาง ทำอย่างไรจึงจะลดต้นทุนการผลิตยางลงมาได้ ในขณะที่ 40 ปี สถาบันวิจัยยางพาราไทย ทำการวิจัยยางได้แค่พันธุ์เดียว และไม่เคยได้คำตอบว่าทำอย่างไรเราจะแข่งขันในเรื่องราคากับตลาดต่างประเทศได้ วิธีเดียวที่ทำได้คือลดต้นทุนการผลิตให้มากที่สุด และชาวบ้านก็เรียกร้องให้ช่วย เพราะเขาทำเองไม่ได้ เขาอยากให้มีการวิจัย แต่ไม่มีใครทำให้ เพราะฉะนั้นการวิจัยในเชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีต่อผลิตผลของเกษตรกร ต้องประเมินให้ได้ ว่าขณะนี้เราเป็นอย่างไรมีความจำเป็นเร่งด่วนเพียงใด และต้องทำวิจัยเรื่องอะไร

ตัวอย่าง การจัดการกับปัญหามะนาว บางฤดูที่ราคามะนาวสูงถึง 8 บาทต่อลูก และมีบางฤดูที่ราคาแค่ 10 สตางค์ต่อลูก เราจะจัดเก็บหรือแปรรูปอย่างไร โดยที่ไม่จำเป็นต้องไปเร่งให้มะนาวออกผลในทุกฤดู ชาวบ้านมีความต้องการจัดการผลผลิตการเกษตรที่มีมากมายมหาศาล แต่เราไม่เคยคำนึงถึงฐานหรือความต้องการเหล่านี้ที่มีอยู่จริงในชุมชนภาคเกษตร ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ (รศ.ดร. เสรี พงศ์พิศ, 2543):

ส่วนสินค้าเกษตรอีกชนิดหนึ่งคือ ข้าวโพด ที่แม้ว่าเราจะหาวิธีการสารพัดก็ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ เนื่องจาก 1. สภาพอากาศเราสู้ไม่ได้ 2. เทคโนโลยีพัฒนาไม่ทันกับคู่แข่ง เขาก็แข่งไปหมดแล้ว จึงไม่แปลกใจเลยว่าเราต้องมาประกันราคาข้าวโพดที่ปลูกในเมืองไทยสูงกว่าราคาที่นำเข้าจากต่างประเทศถึง 2 เท่า ซึ่งส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปยังภาคอื่นที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมไปถึงน้ำมันพืชในตลาด (ผศ.ดร. นกมล อินนา, 2543)

ดังนั้นถ้าเราจะต้องกำหนดระดับความสำคัญ และมุ่งเน้นดูความจำเป็นของชาวบ้านว่า เขาปลูกอะไร และสินค้าอะไรที่จะต้องนำมาจัดลำดับความสำคัญ และสามารถแข่งขันกับเขาได้ แล้วค่อยเอาวิจัยพัฒนาเข้าไปส่งเสริม เพื่อทำให้กิจการเหล่านั้นเป็นไปในลักษณะที่แข่งขันกับตลาดโลกได้

เพราะฉะนั้น สิ่งที่ทำได้ดีที่สุดก็คือ เรื่องของการกำหนดนโยบายออกมาให้ชัดเจนว่า ถ้าจะดูทางด้านเกษตร เราดูสินค้าอะไรบ้าง พืชไร่ พืชสวน ถ้าดูทางด้านประมง ยกตัวอย่างกุ้งกุลาดำ เราติดอันดับ 1 ของโลกมา 2-3 ปีซ้อน มูลค่าการส่งออกถึง 4 หมื่นล้านบาทต่อปี และเมื่อปีที่แล้วนักวิจัยไทยเกือบจะเป็น

อันดับหนึ่งของโลกเกี่ยวกับ ผลงานวิจัยกึ่งกลาดำเพราะเทคโนโลยีเราทันสมัยมาก สามารถที่จะเลี้ยงในน้ำจืดได้ และเลี้ยงในน้ำขาวได้ พอราคาข้าวตกขาวนา ก็เปลี่ยนมาเป็นเลี้ยงกึ่งบ้าง เมื่อเลี้ยงกึ่งได้ระยะหนึ่ง แล้วไม่มีคนทำวิจัยออกมาอย่างต่อเนื่องต่อมากลุ่มควบคุมผลพิษบอกว่าจะไปส่งผลกระทบต่อดินทำให้ข้าวเสียหาย ซึ่งจริง ๆ แล้ว นักวิจัยที่ดูแลเรื่องนี้บอกว่าไม่จริง เพราะน้ำที่เค็มขนาดนั้นกุ้งจะตายหมด หรือถ้าน้ำเสียเพียงไม่กี่ PPM กุ้งก็จะตายหมดเหมือนกัน

เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้จะต้องหาจุดยืนให้ได้และต้องกลับมาชัดเจนว่าทั้ง 3 กลุ่ม ต้องมีความเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะผู้บริหารในระดับนโยบายจะต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเป็นวาระฉุกเฉินแห่งชาติในเรื่องของการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนภาคเกษตรอย่างจริงจัง

ที่ผ่านมาเมื่อนึกถึงเทคโนโลยี เรามักจะนึกถึงการจัดหาด้วยวิธีการนำเข้ามากกว่า และเมื่อเราพูดถึงการวิจัยและพัฒนาเครื่องมือโดยการทำขึ้นมาใช้เอง เราก็บอกว่าซื้อดีกว่า ถูกกว่า คือ ลงทุนน้อยกว่า ซึ่งถ้าหากเราต้องวิจัยจะใช้เงินลงทุนมาก ซึ่งเป็นแนวคิดของคนส่วนใหญ่ที่นึกถึงการซื้อเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้จะทำให้เราขาดดุล และทำให้เรามีจุดอ่อนทางด้านภูมิปัญญา เพราะไม่ได้สั่งสมภูมิปัญญา แต่เราคิดซื้อมาโดยตลอด “อย่าลืมว่าสิ่งนี้เป็นการสร้างสมภูมิปัญญาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ถ้าเราไม่มีภูมิปัญญาทางด้านนี้แล้ว เราจะไปผลิตเทคโนโลยีออกมาได้อย่างไร” (เรื่องเดช ศรีมณี, 2543)

การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จริง ๆ แล้วเป็นกระบวนการอันเดียวกันคือ เป็นกระบวนการหนึ่งที่แสวงหาความรู้ ตัวความรู้ที่ได้มาเป็น “ทฤษฎี” และ “วิทยาศาสตร์” ส่วนการประยุกต์องค์ความรู้ไปใช้เป็น “เทคโนโลยี”

เทคโนโลยี APCTT (Asia Pacific Center Technology Transfer) ให้ฟอรัมของเทคโนโลยีไว้ 4

ฟอรัม คือ

Technoware คือ องค์ความรู้ทางเทคโนโลยี ที่ปรากฏในรูปเครื่องจักร เครื่องกล เครื่องมือ

Humanware คือ องค์ความรู้ทางเทคโนโลยี ที่เป็นสติปัญญาของมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์เอง

Inform ware คือ องค์ความรู้ทางเทคโนโลยี ที่ปรากฏในรูปข้อมูลเอกสารต่าง ๆ

Orgaware คือ องค์ความรู้ทางเทคโนโลยีที่ปรากฏในรูปขององค์กร ระบบงาน หรือแผนงานต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามดูจากสภาพการใช้เทคโนโลยีของเมืองไทยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และที่ผ่านมา “เราซื้อของมาแล้วขายไป เราไม่ได้ถ่ายทอดความรู้ตรงนี้ออกมา นอกจากการถ่ายทอดความรู้ทางด้านเทคโนโลยีออกมาแล้ว ยังต้องวิจัยเพื่อพัฒนาให้มีคุณภาพดีด้วย และอาจจะไปแข่งขันในตลาดได้ ถ้าหากว่าเทคโนโลยีนั้นตกมาเป็นของเรา หรือเรานำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง”

ในแง่ของทิศทางที่จะให้ครอบคลุมถึงปัจจัยการดำรงอยู่ของประชาชนภายในประเทศ เป็นตัวหนึ่งที่จะคิดกันว่า ควรจะมุ่งไปด้านใด ในขณะที่สังคมไทยของเรายังไม่ใช่สังคมอุตสาหกรรมมากนัก ซึ่งยังคงเป็นสังคม

เกษตรกรรมเสียส่วนใหญ่ และเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นต้องคำนึงว่าเราจะได้รับผลจากเทคโนโลยีนี้อย่างไรในแง่ของการเกษตร ซึ่งคงจะมีระดับของการประยุกต์ และระดับของการพัฒนาควบคู่กันไป

ถ้าหากว่าเราเน้นที่จะช่วยเหลือด้านการเกษตรก็ต้องมาวิเคราะห์เจาะลึกลงไปอีกว่า สิ่งใดประยุกต์เกษตรส่วนใดควรที่จะพัฒนาและส่วนใดควรจะเป็นพื้นฐานอยู่ เช่น ด้านพันธุศาสตร์ ก็คงต้องใช้การวิจัยพื้นฐาน ส่วนที่จะให้วิจัยพัฒนา คือ เทคโนโลยีการเกษตร เช่น เครื่องมือ เครื่องจักรต่าง ๆ ที่เรานำเข้ามาจากต่างประเทศ และส่วนใดที่เราจะใช้ระบบการวิจัย ประยุกต์และพัฒนาที่ต่อยอดขึ้นไปทีมนั้นก็คงจะเป็นไปได้

วิกฤตที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีอาการมาจากภาคชนบท แต่เราไม่ได้ใส่ใจ คือ ชนบทเริ่มมีอาการว่าจะเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจมาหลายปีแล้ว “ทุกวันนี้ชนบทมีอะไรที่เปลี่ยนไป ชนบทขายต้นทุนชีวิต ได้แก่ ที่ดิน ทรัพยากรดินบางอย่าง เมื่อที่ดินมีราคาก็ขายที่ดินหมด ที่ดินเป็นต้นทุนชีวิต สิ่งนี้เป็นสัญญาณบอกเหตุตั้งแต่แรกแล้วว่า จะเกิดปัญหา พอขายที่ดินแล้วก็เข้ามาทำมาหากินในเมืองใหญ่ แล้วมาสร้างปัญหาความแออัดและสร้างพฤติกรรมการบริโภคกันในเมืองใหญ่มากขึ้น เมื่อกลับบ้านในชนบทก็ไม่มีที่ทำกิน แรงงานเกษตร เช่น วัว ควาย ก็ขายไปหมดแล้ว ในที่สุดก็ต้องกลับไปขายแรงงานตัวเองในเมืองใหญ่และเมืองไกลถึงต่างประเทศ”

“เปรียบเหมือนระบบท่อประปา ที่เมื่อก่อนเรามีท่อประปาแจกจ่ายกันภายในประเทศ พออยู่พอกิน ต่อมาต่างประเทศก็ใช้ทฤษฎีโลกาภิวัตน์ ก็เอาท่อประปามาต่อให้เราบ้าง เราอยากได้น้ำก็ปั๊มเข้ามา แต่ก็ต้องมีปั๊มกลับพอเขาปั๊มกลับแรง ปั๊มของเราสู้เขาไม่ได้ นั่นหมายความว่าเทคโนโลยีเราสู้เขาไม่ได้ ภูมิปัญญาสู้เขาไม่ได้ เราก็ถูกปั๊มกลับหมด”

ดังนั้นการสร้างภูมิปัญญาให้กับประเทศของเราในแง่ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีความสำคัญ ถ้าหากว่าเราสร้างภูมิปัญญาตรงนี้ได้ โดยเน้นด้านการวิจัยและกำหนดทิศทางนโยบาย รวมทั้งมาตรการให้ชัดเจน ใช้งบประมาณเท่าที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพสูง ก็จะช่วยให้เราอยู่รอด สังคมของไทยเราอยู่กันแบบพึ่งพามาโดยตลอด ญาติพี่น้องพึ่งพากัน และให้ความร่วมมือกัน เช่น การลงแขก เราก็ทำมาตลอด และเสียสละมาตลอด เพราะฉะนั้นน่าจะมีการรณรงค์ด้านนี้ให้ชัดเจน แต่เนื่องจากฐานเศรษฐกิจของเราไม่มีเสถียรภาพ เพราะฉะนั้นจะใช้ทฤษฎีนี้อย่างเดียวไม่ได้ น่าจะใช้ทฤษฎีทางสังคมเข้ามาดูแลบ้าง คือ สร้างค่านิยมใหม่ขึ้นมาเพื่อสร้างค่านิยมการบริโภคให้เหมาะสม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นทฤษฎีหนึ่งที่น่าจะช่วยแก้ปัญหาได้

: การวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจนี้ ทั้ง 7 ประเด็น ควรเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้(ผศ.ดร.นาคฉล อินนา

ประเด็นที่ 1. คือ การวิจัยในเรื่องใดก็ตาม ถ้าไม่ได้ยกคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นก็จะเป็นการวิจัยที่ไกลเกินความเป็นจริง หรือนานเกินกว่าที่ประชาชนจะรอได้

ประเด็นที่ 2. คือ การประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งเชื่อมโยงมาจากขั้นแรก เนื่องจากการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ย่อมมีผลต่อการปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและสังคม เพราะเราต้องยอมรับว่า ปัจจุบันนี้เราบอบช้ำมาพอสมควรแล้วทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลกระทบไปยังสังคมในทุก ๆ ระดับไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบท ดังนั้นการจัดสรรงบประมาณการวิจัยในแต่ละปี ควรจัดสรรให้กับการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนนั้นให้ดีขึ้น

ประเด็นที่ 3. คือ การนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมการเกษตร เพื่อเพิ่มผลิตภัณท์ที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศได้ ถ้าเราบอกว่าศักยภาพของประเทศเราอยู่ที่ภาคการเกษตร หรืออุตสาหกรรมการเกษตร เราจะวิจัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เราต้องมาลำดับว่าศักยภาพของเราอยู่ตรงไหน

ประเด็นที่ 4. ไม่ว่าเราวิจัยอย่างไรก็ตาม ในที่สุดก็คือ เรื่องของการกีดกันทางการค้าจะเป็นเรื่องส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคมโดยตรง ดังนั้นการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะต้องคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย ถ้าเป็นไปได้ ก็น่าจะรวมเรื่องของสิ่งแวดล้อมเข้าไปด้วย เพราะว่าถ้าพัฒนาและวิจัยออกมาแล้วไปทำลายสิ่งแวดล้อมก็ไม่มีประโยชน์ ทั้งชุมชนที่ไปตั้งการผลิตในพื้นที่นั้น ๆ และในเวทีการค้าโลกด้วย

ประเด็นที่ 5. การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการในชุมชนและสังคม เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 คงหนีไม่พ้นในเรื่องของการที่จะใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมาช่วยในระบบบริหารจัดการ ไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชน ดังนั้นน่าจะต้องมีการวิจัยพัฒนาในเรื่องนี้อย่างไรบ้าง อาจจะลงลึกเข้าไปในเรื่องของความต้องการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพต่อรูปแบบของการบริหารจัดการ เช่น อาจจะเป็นรูปแบบใหม่ โดยใช้อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ประเด็นที่ 6. คือ การใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีปรับปรุงคุณภาพการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเพิ่มผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมและการประหยัดพลังงาน เช่น ทำอย่างไรถึงจะมีการใช้การดำเนินการหรือการบริหารจัดการในโรงงานต่าง ๆ ให้ลดการใช้พลังงานเหล่านี้ ไม่ใช่ลดในเรื่องจำนวนลิตรของน้ำมันที่ใช้ แต่ว่าลดกระบวนการผลิตเพื่อประหยัดพลังงานได้อย่างไร เป็นต้น

ประเด็นที่ 7. คือ การใช้วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อพึ่งพาตนเองและลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ ซึ่งเป็นบทเรียนที่ผ่านมาเราพึ่งพาต่างประเทศมากเกินไป ในท้ายที่สุดเราก็ไม่มีสิ่งใดที่เป็นของคนไทยแท้ ๆ ที่สามารถยืนอยู่และพัฒนาต่อไปได้

ฐานข้อมูลเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท

การพัฒนาชนบทถือเป็นความจำเป็นเร่งด่วนมีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่ได้ทำการวิจัย และพัฒนาชนบทในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาความเป็นไปของชนบท กิจกรรมที่ได้ดำเนินไปในรูปการพัฒนา

ทั้งเครื่องมือ เครื่องจักร พันธุ์ศาสตร์ ล้วนแล้วแต่เป็นการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตและการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาชนบทเป็นการพัฒนาแบบต่อยอดความรู้ ดังนั้นข้อมูลพื้นฐานต่างๆ จึงมีความจำเป็น สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดทำฐานข้อมูลเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท เนื้อหาในเล่มประกอบด้วย ข้อมูลที่เป็นการรวบรวมชื่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กลุ่มดิน - ปุ๋ย - การอนุรักษ์ดินและน้ำ กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร กลุ่มพรรณไม้ทั่วไป กลุ่มพืชผักและพืชหัว กลุ่มพืชไร่ กลุ่มพืชสมุนไพร กลุ่มพืชเส้นใย กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มไม้ผล กลุ่มโรคสัตว์และการสุขาภิบาล กลุ่มวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยวและฮอโมนพืช กลุ่มศัตรูพืชและการป้องกันกำจัด กลุ่มเห็ด กลุ่มอาหารสัตว์ กลุ่มธุรกิจการเกษตรและเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ดังนั้นเรื่องนี้ใช้ประกอบกับฐานข้อมูล ซึ่งจัดทำขึ้นโดยสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท เป็นคู่มือสำหรับค้นคว้าบทความที่นำมาจัดทำฐานข้อมูล ทำให้ทราบโดยรวดเร็วว่า บทความเรื่องนั้น ๆ อยู่ในวารสารใด ปีใด ฉบับใด อันจะทำให้ผู้ค้นคว้าสามารถค้นหาต้นฉบับจริงได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product)

เพื่อให้ได้ภาพการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้นเราอาจศึกษาโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์เพื่อประกอบให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยประชาชนมีส่วนร่วมหรือโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” (One Tambon One Product) ขบวนการสร้างรายได้โดยการพึ่งตนเองเป็นแนวคิดที่เน้นขบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน หรือตำบล แนวคิดนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะ โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเอง (Self-reliance) เป็นหลัก ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในขบวนการนี้จำเป็นต้องอุทิศพลังงาน (Energy) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และความปรารถนา (desire) ที่จะใช้ทรัพยากรที่หาพบในท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อที่จะสร้างการกินดีอยู่ดี และคุณภาพชีวิตมุ่งสู่ตลาดสากล พร้อม ๆ กับการเน้นท้องถิ่น

ขบวนการนี้พยายามที่จะเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะของท้องถิ่นเป็นหลัก ให้เข้าสู่มาตรฐานสากล เพื่อจะขยายขอบเขตตลาดไปสู่ตลาดโลก เสริมการตลาดในประเทศ

การคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์แต่ละท้องถิ่นผลิตขึ้นให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ มีการจัดการทางด้านการตลาดอย่างเหมาะสม สามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนนั้น ๆ ได้ทางหนึ่ง

คนในท้องถิ่นให้ความร่วมมือร่วมใจกันให้คำแนะนำ และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน มีจุดประสงค์ไปในทางเดียวกัน จึงจะสามารถทำให้ความคิดนั้น ๆ สำเร็จได้ สิ่งที่มีมองเห็นได้ชัดก็คือ การคิดค้น และการสร้างผลิตภัณฑ์บนรากฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม สิ่งที่มีมองไม่เห็นคือ พลังแห่งความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในท้องถิ่นซึ่งจะเกิดจากความเชื่อมั่นซึ่งกันและกันนั่นเอง

แนวการพัฒนาท้องถิ่นนี้เป็นการสืบสายวัฒนธรรมที่ดำรงให้คงอยู่ต่อไป สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกันกับธรรมชาติจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น อยู่กับธรรมชาติอย่างชาญฉลาดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ช่วยสร้างกำลังใจให้เกิดขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานที่จะให้การสนับสนุน

แนวทางการพัฒนานี้จึงเป็นแนวทางการส่งเสริม และสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยมีกิจกรรมทางการตลาด การผลิต การบริหารการจัดการ และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการผลิต ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชนบท เกิดการสร้างงานสร้างรายได้และนำไปสู่เป้าหมายของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากรและวางรากฐานที่สำคัญของประเทศและสังคมไทย“ผลิตภัณฑ์” เป็นคำกว้าง ๆ หมายถึง ผลิตภัณฑ์ บริการ และกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การรักษาสัตว์แวดล้อม การแสดงศิลป การนำเสนอ ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

แนวคิด “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์ (หลัก) 1 ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรของท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดขึ้น เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” นี้จะเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน เกิดการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง นับเป็นกลยุทธ์การพัฒนาที่อาศัยหมู่บ้านเป็นหน่วยการพัฒนา (Unit of Development) เบื้องต้น และรวมเป็นเครือข่ายภายใต้ตำบล

“หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” เป็นแนวทางอันหนึ่งที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน จะสามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิตหรือจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น และจุดขาย และสอดคล้องกับวัฒนธรรมในตำบลและท้องถิ่นเพื่อให้รู้จักแพร่หลายไปทั่วประเทศและทั่วโลก

หลักการพื้นฐาน 3 ชั้น

- ภูมิปัญหาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global) ผลิตสินค้าและบริการที่ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับระดับสากล
- พึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity) ทำความฝันให้เป็นความจริงด้วยกระบวนการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสร้างกิจกรรมที่อาศัยศักยภาพของท้องถิ่น
- การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) พูมฝึกประชาชนให้ใช้ชีวิตด้วยความท้าทายและจิตวิญญาณแห่งการสร้างสรรค

ที่มา หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ จากเอกสารจังหวัดนครนายก

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรของชุมชนจังหวัดนครนายก และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชุมชนในจังหวัดนครนายกถึงความเป็นอยู่ สิ่งแวดล้อมของชุมชน ลักษณะของชุมชน การประกอบอาชีพ สภาพสังคม และเศรษฐกิจ ความคิดเห็นที่เกิดขึ้น กิจกรรมการพัฒนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในหลายประเด็น จึงจำเป็นต้องใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย ทั้งการวิจัยเชิงสำรวจ และการวิจัยเอกสารหรือบันทึกที่ทางจังหวัดทำขึ้น

ในการสำรวจหรือเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร จำเป็นที่จะต้องใช่วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากร เพราะในทางปฏิบัติเราไม่สามารถที่จะสำรวจจากประชากรทั้งหมดได้ เพราะต้องใช้เวลาและเงินทุนสูงมาก ทางผู้วิจัยจึงได้ทำการสำรวจด้วยกลุ่มตัวอย่าง แทนการใช้ประชากรทั้งหมด

การสุ่มตัวอย่างในโครงการวิจัยนี้ ได้กำหนดแนวทางไว้ดังนี้

1. ประชากร เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมของชุมชนเกษตรรอบมหาวิทยาลัย โดยเน้นการสัมภาษณ์และสอบถามผู้นำชุมชนถึงความต้องการหลัก เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 และ 2
2. จำนวนตัวอย่าง ประมาณจากจำนวนหัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าชุมชนใน 4 อำเภอของจังหวัดนครนายก โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะเป็นตัวแทนของประชากร และที่สามารถให้ข้อมูลได้
3. การสุ่มตัวอย่าง เนื่องจากการสำรวจตัวอย่างเฉพาะพื้นที่จังหวัดนครนายก ดังนั้นการสุ่มตัวอย่างจะมาจาก 4 อำเภอในจังหวัดนครนายก คือ อำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และอำเภอองครักษ์
4. ข้อมูลจากการสำรวจโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่ถูกจัดลำดับ 1-3 ลำดับแรกของตำบลในจังหวัดนครนายก โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกตามภาคผนวก ค

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ชุมชนในจังหวัดนครนายก และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนจังหวัดนครนายก กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ และใช้การสุ่มตัวอย่างชุมชนแบบเจาะจงโดยกำหนดคุณสมบัติของชุมชน ดังนี้

1. เป็นชุมชนชนบทที่กำลังพัฒนา และทกการเกษตร
2. ประชาชนดำรงชีวิตแบบพึ่งตนเองโดยอาศัยทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น และมีการผลิตทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเป็นหลัก และมีผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อำเภอ ให้ความร่วมมือในการพัฒนา

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เลือกชุมชน 4 อำเภอในจังหวัดนครนายก และเลือกอำเภอละ 200 ครัวเรือน เพื่อเป็นตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ อุทยานธรรมชาติ และสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

ตัวแปรตาม ได้แก่ แผนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอุทยานธรรมชาติ และการเพิ่มผลผลิต

ขั้นตอนของการวิจัย

การวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีอุทยานธรรมชาติของชุมชน ผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดนครนายก เอกสารสำมะโนการเกษตร จัดทำโดยกระทรวงมหาดไทย ปี 2536 สถิติต่าง ๆ ในจังหวัดนครนายก การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
2. การสำรวจสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน ใช้แบบสัมภาษณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แล้วนำไปสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนที่ได้รับการคัดเลือก
3. การรวบรวมข้อมูล ทางกรเกษตร ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และข้อมูลอุทยานธรรมชาติที่มีการดำเนินการแล้วนำไปวิเคราะห์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลจะใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้

1. การสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไป ใช้การสังเกตและการบันทึกสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และอาศัยแผนที่ที่ทางจังหวัดจัดทำขึ้นประกอบการสำรวจ

2. การศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคม ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วย สภาพบ้านเรือน ประชากรในชุมชน การประกอบอาชีพ สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม โครงสร้างทางสังคม ความคิดเห็นเรื่องความต้องการในการพัฒนา สำหรับคำถามที่ใช้เป็นคำถามปลายเปิด ทำให้สามารถตอบคำถามได้อย่างอิสระ เพื่อให้สะท้อนภาพความต้องการที่จะพัฒนาชุมชน โดยผู้วิจัยพิจารณาตามความเหมาะสมของเนื้อหาสาระที่ถาม นำไปให้คณะผู้ช่วยวิจัยทดลองกรอกข้อมูล และนำไปทดลองใช้สอบถามประชาชนในชุมชนจำนวน 10 คน แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงก่อนนำไปใช้สำรวจในชุมชน

4. การศึกษาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ติดตามการดำเนินงานเรื่องหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่สำคัญของรัฐในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จากแบบสอบถามที่ทางจังหวัดจัดทำขึ้นทำให้ได้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาสินค้าได้ดีขึ้น ปัญหาที่พบมากคือ ปัญหาเรื่องการตลาด ปัญหาด้านเทคโนโลยีการผลิต ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ปัญหาการขาดเครื่องมือเครื่องจักร และปัญหาในเรื่องการรวมกลุ่ม เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมอุตสาหกรรมเกษตร เป็นการนำเอาข้อมูลทางสถิติของทางจังหวัด และจากการสัมภาษณ์ เป็นการทวนซ้ำถึงลักษณะที่แท้จริงของลักษณะสภาพแวดล้อมของประชากรในจังหวัดนครนายก ใช้การพรรณนาสภาพแวดล้อมทั่วไปให้ตรงกับสภาพที่ปรากฏจริงในชุมชน
2. การวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชน โดยการคำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน
3. การวิเคราะห์โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยเน้นเรื่องการพัฒนาถึงความต้องการ ที่จะปรับปรุงผลิตผลที่เกิดขึ้นจากโครงการนี้ให้ดีขึ้น

ปัญหาอุปสรรคในการทำวิจัย

การสำรวจข้อมูลในครั้งนี้ประสบปัญหามากในเรื่องการรวบรวมข้อมูล เพราะชุมชนในจังหวัดนครนายกมีหลายชุมชนและอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตอนกลางวันจะไม่อยู่บ้าน การนัดสัมภาษณ์ทำได้แต่ไม่พบผู้ให้ข้อมูล หรือบางครั้งใช้วิธีฝากแบบสอบถามและให้ตอบกลับ แต่จำนวนที่ตอบกลับมีจำนวนน้อย ทางผู้วิจัยได้สอบถามกับพัฒนากรจังหวัด และนายอำเภอ ในการแก้ปัญหาการร่วมมือในการบันทึกข้อมูลนี้ โดยการเข้าร่วมประชุมหัวหน้าชุมชนที่จัดขึ้น และขอความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเรื่องแบบสอบถามนี้

บทที่ 4

ข้อมูลทั่วไปของจังหวัด

จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ใกล้กรุงเทพฯ พื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงความเป็นธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายมีทั้งเป็นน้ำตก ภูเขา ต้นไม้ แม่น้ำ ลำธารที่ยังคงความเป็นธรรมชาติมาก สมดังคำขวัญของจังหวัดว่า "เมืองในฝันที่ใกล้กรุง ภูเขางาม น้ำตกสวย รวยธรรมชาติ" นอกจากจังหวัดนครนายกจะมีธรรมชาติที่สวยงาม มีแหล่งท่องเที่ยวอย่างหลากหลายแล้ว จังหวัดยังเป็นที่ตั้งของสถานศึกษาขนาดใหญ่ เช่น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถ้ามองจากทำเลที่ตั้งของจังหวัดนครนายก มีความได้เปรียบในด้านสถานที่ตั้งเพราะใกล้กรุงเทพฯ มีระบบเส้นทางคมนาคมขนส่งสะดวก มีโครงข่ายเส้นทางคมนาคมมีความเหมาะสม ถึงแม้ว่าบางเส้นทางยังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง ส่วนประชากรประมาณ 224,727 คน ถือว่าเป็นจังหวัดขนาดเล็ก และในจังหวัดยังมีความเป็นธรรมชาติสูง มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม ประกอบอาชีพเสริมหลังจากทำนาเก็บเกี่ยวแล้ว และมีการรวมกลุ่มเป็น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพเกษตร กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ และอื่น ๆ

การให้ความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชน ที่ตรงกับความต้องการ และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างได้ผล จำเป็นต้องวิเคราะห์ศักยภาพ ด้านต่าง ๆ ของจังหวัดอย่างท่วงแท้นภาพรวมก่อน การได้ภาพรวมทั้งหมดจะทำให้การพัฒนาสามารถทำได้ และเป็นการดำเนินการแบบบูรณาการ แต่ต้องอาศัยเวลา งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทราบศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของจังหวัดนครนายก

สภาพทั่วไป

จังหวัดนครนายก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 14 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก มีระยะทางจากกรุงเทพมหานคร ตามถนนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 305 เลียบคลองรังสิต ผ่านอำเภอองครักษ์ ถึงจังหวัดนครนายกเป็นระยะทาง 105 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 2,122 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับ 1,326,250 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

- ทิศเหนือ จังหวัดสระบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปราจีนบุรี
- ทิศใต้ จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา
- ทิศตะวันออก จังหวัดปราจีนบุรี
- ทิศตะวันตก จังหวัดสระบุรี จังหวัดปทุมธานี

ทรัพยากรธรรมชาติ

- ป่าไม้ ป่าไม้ในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ป่าไม้ตามมติคณะรัฐมนตรี ป่าไม้อยู่ตามภูเขา ส่วนน้อยเล็กน้อย และพื้นที่ป่าบริเวณเขาชะโงกในราชการกระทรวงกลาโหม

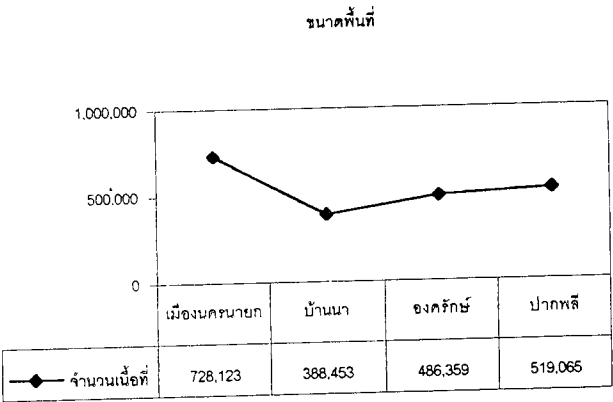
- แร่ธาตุ ในจังหวัดมีแร่ธาตุหินสบู และหินอ่อนในเขาชะโงก และดินขาว ใน อ. เมือง และ อ.ปากพลี มีหินแก้วผลึกที่ อ.เมืองนครนายก และ อ.บ้านนา
- แม่น้ำ มีแม่น้ำที่สำคัญคือแม่น้ำนครนายก นอกนั้นเป็นแม่น้ำสายเล็ก คลองบ้านนา คลองวังบอน คลองยาง คลองปากพลี แม่น้ำบางปลาผด และคลองบางไพล

การปกครอง

การแบ่งส่วนการปกครองของจังหวัด ได้จัดแบ่งออกเป็น 4 อำเภอ และ 41 ตำบล 403 หมู่บ้าน 1 เทศบาลตำบล และ 41 องค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภอทั้ง 4 อำเภอของจังหวัดนครนายกโดยแยกเป็นประชากรผู้หญิงและผู้ชายที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายก พบว่าอำเภอเมืองนครนายกมีจำนวนประชากรมากที่สุด รองลงมาคืออำเภอบ้านนา อำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี ส่วนอัตราส่วนระหว่างประชากรชายและหญิงมีจำนวนเท่า ๆ กัน

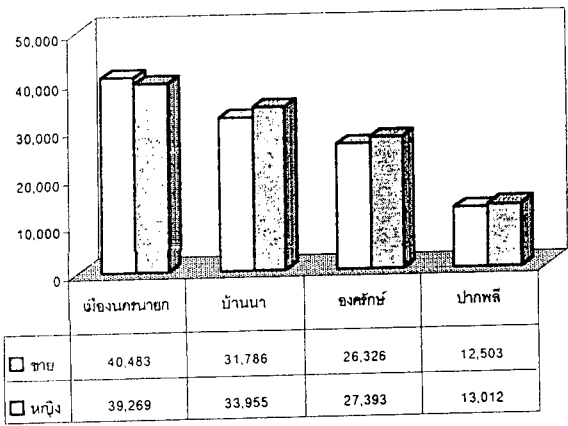
ตารางที่ 1 ตารางแสดงการแบ่งส่วนการปกครองของจังหวัด ขนาดพื้นที่ และระยะทางจากจังหวัด

อำเภอ	ขนาดพื้นที่ (ตารางกม.)	จำนวนหน่วยการปกครอง		จำนวนประชากร			ระยะทางจาก จังหวัด
		ตำบล	หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	
เมืองนครนายก	728,123	13	124	40,483	39,269	79,752	2
บ้านนา	388,453	10	114	31,786	33,955	65,741	18
องครักษ์	486,359	11	114	26,326	27,393	53,719	30
ปากพลี	519,065	7	51	12,503	13,012	25,515	7

รูปที่ 1 แสดงขนาดพื้นที่แยกตามอำเภอในจังหวัดนครนายก

เป็นที่น่าสังเกตว่าอำเภอบ้านนามีขนาดพื้นที่น้อยกว่าอำเภอองครักษ์ และอำเภอปากพลี แต่กับมีจำนวนประชากรมากกว่า

รูปที่ 2 จำนวนประชากรแยกตามอำเภอในจังหวัดนครนายก

ในการแบ่งการปกครองของจังหวัดนั้นสามารถแยกเป็นอำเภอและตำบลต่างดังนี้
ตารางที่ 2 เขตการปกครองจังหวัดนครนายก แบ่งเป็น 4 อำเภอ

ลำดับที่	รายชื่อตำบล			
	เมือง	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี
1	พรหมณี	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี
2	ท่าช้าง	พิบูลออก	บางปลากด	เกาะหวาย
3	ดงละคร	บ้านพร้าว	บึงศาล	เกาะโพธิ์
4	เขาพระ	ป่าชะ	ทรายมูล	โคกกรวด
5	สาริกา	บ้านพริก	พระอาจารย์	หนองแสง
6	หินตั้ง	บางอ้อ	ศรีษะกระบือ	นาหินลาด
7	ศรีนาวา	ทองหลาง	โพธิ์แทน	ท่าเรือ
8	ท่าทราย	เขาเพิ่ม	บางลูกเสือ	
9	ดอนยาย	ศรีกะอาง	บางสมบุรณ์	
10	บ้านใหญ่	อาษา	ชุมพล	
11	ศรีจุฬา		คลองใหญ่	
12	วังกระโจม			
13	นครนายก			

ข้อมูลพื้นฐานทางการเกษตร

ประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดนครนายกประกอบอาชีพเกษตรกรรม จากข้อมูลการสำรวจทางสถิติถึงจำนวนครัวเรือนในจังหวัดนครนายกทั้งหมด 59,211 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมถึง 28,364 ครัวเรือน รายได้ของครอบครัวเหล่านี้มาจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การทำนา ทำสวน ปลูกผัก พืชไร่ การเลี้ยงสัตว์ การประมง และไม้ดอกไม้ประดับ

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัด

โดยทั่วไปทางตอนบนของอำเภอมืองนครนายก บ้านนา และปากพลี มีสภาพเป็นพื้นที่ลาดเทและนาดอน เหมาะสำหรับการทำสวนผลไม้ ไม้ผลที่ผลิตมากได้แก่ ส้มเขียวหวาน มะม่วง ส้มโอ ฝรั่ง และมีการนำพืชชนิดใหม่มาปลูก เช่น มะปรางหวาน มะยงชิด และลองกอง มาปลูกมากขึ้น ในพื้นที่อื่นที่เป็นที่ราบมีการทำนา และบางส่วนเป็นนาดอน ซึ่งสามารถปรับเป็นส่วนผลไม้ได้

สำหรับพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภองครักษ์ มีการทำนา สามารถปลูกข้าวพันธุ์ส่งเสริมได้ดี และทำนาได้ปีละ 2-3 ครั้ง ส่วนนาปรังอยู่ในพื้นที่ อำเภองครักษ์ และอำเภอบ้านนาบางส่วน

การผลิตเห็ดฟางและพืชผัก พื้นที่ส่วนใหญ่จะอยู่แถบอำเภอบ้านนา โดยเฉพาะการผลิตเห็ดฟางแบบโรงเรือนในปัจจุบันมีอยู่ประมาณ 1,000 โรง และสามารถผลิตได้ตลอดทั้งปี

ส่วนการปลูกส้มเขียวหวานมีพื้นที่ปลูกส่วนใหญ่อยู่บริเวณตอนบนของอำเภองครักษ์และทางตอนล่างของอำเภอบ้านนาแถบตำบลอาษา ตำบลทองหลาง สำหรับอำเภอมืองนครนายก เริ่มมีการขยายพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวานแต่ยังไม่มากนักที่ตำบลศรีจุฬา

ส่วนไม้ดอกไม้ประดับมีพื้นที่ปลูกที่อำเภองครักษ์ เป็นแหล่งที่มีการเพาะและจำหน่ายที่ใหญ่ที่สุดในปัจจุบัน มีพันธุ์ไม้และกล้าไม้ดอกไม้มากมาย

ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของจังหวัดนครนายก

ในจังหวัดนครนายกมีการผลิตผลิตภัณฑ์จำนวนมาก ทั้งที่ผลผลิตเครื่องใช้ภายในบ้าน การแปรรูปผลผลิตสินค้าทางการเกษตร การผลิตสินค้าประเภทสวยงามและประดับตกแต่ง และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้จากภาคผนวก ค ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

- ผลผลิตเครื่องใช้ภายในบ้าน
 1. การจัดทำไม้กวาด ส่วนใหญ่เป็นการผลิตส่งพ่อค้าคนกลางที่เข้ามารับซื้อ
 2. การจัดทำพรมเช็ดเท้า โดยใช้วัสดุเศษผ้า ผลิตจำหน่ายทั่วไปและขายส่ง
 3. การทอเสื่อกก มีกระบวนการผลิตตั้งแต่การปลูกต้นกก การจัดเก็บและการทอ ผลิตจำหน่ายทั่วไป
 4. การจักสานจากวัสดุในท้องถิ่น

- การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
 1. การจัดทำผลไม้แช่อิ่มจำหน่าย ได้แก่ มะม่วง กระท้อน มะขาม มะดัน โดยกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผลิตและจำหน่ายเป็นของฝาก
 2. การจัดทำน้ำอ้อย และน้ำมะพร้าวบรรจุขวดจำหน่าย
 3. การจัดทำข้าวหอมมะลิ
 4. การเพาะเห็ดฟางแบบอุตสาหกรรม และเพาะเชื้อเห็ด
- การผลิตสินค้าประเภทสวยงาม และประดับตกแต่ง
 1. การจัดทำดอกไม้ประดิษฐ์
 2. การแกะสลัก เหน้าไม้ไผ่
 3. การจัดทำไม้กังสดาล
 4. การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

ปัญหาด้านการเกษตร

ปัญหาทางการเกษตรที่มักพบทั่วไป และในจังหวัดจะมีปัญหาลักษณะ เช่น

1. ราคาข้าวเปลือกตกต่ำ ขายไม่ได้ราคา ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการทำนาจำนวนมากไม่มียุ้งฉางสำหรับเก็บข้าวเปลือกจำเป็นต้องขายข้าวหน้าลาน
2. ดินเปรี้ยวทำการเพราะปลูกได้ผลผลิตต่ำ ไม่สามารถควบคุมความเป็นกรดได้เพราะขาดน้ำ ดินมีสารประกอบกรดซัลเฟอร์ และเป็นที่ที่เคยมีน้ำทะเลขึ้นถึง
3. ราคาไม้ผลตกต่ำขายไม่ได้ เช่น มะม่วง มีการปลูกมากในทุกจังหวัด และออกพร้อมกัน อีกทั้งมีผลไม้อื่นให้เลือกมากมายในช่วงที่มะม่วงออกผล
4. สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีรายได้น้อย ขาดการสนับสนุนงบประมาณ ความรู้ในการเพิ่มผลผลิต ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันขายในตลาดทำให้ขายสินค้าไม่ได้ราคาตกต่ำ
5. การบรรจุหีบห่อหรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านไม่ได้มาตรฐานและขาดคุณภาพ ขาดเงินทุน และขาดความรู้ในการดำเนินงาน
6. ขาดแคลนน้ำและเกิดอุทกภัย ขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร หนองบึงตื้นเขิน ป่าไม้ลดน้อยลง การก่อสร้างอุกฉลบน้ำ

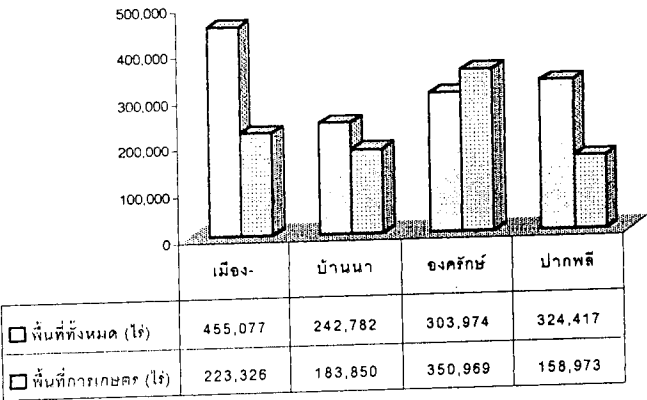
จำนวนครัวเรือน พื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่การเกษตร

ตารางที่ 3 เป็นตารางแสดงข้อมูลเรื่องจำนวนครัวเรือนแยกตามอำเภอ พบว่าอำเภอเมืองนครนายกมีขนาดพื้นที่มากกว่าอำเภออื่นๆ และมีจำนวนครัวเรือนสูงสุด แต่ในอำเภอองครักษ์มีพื้นที่การเกษตรสูงกว่า เนื่องจากสามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้งทั้งนาปีและนาปรัง (ภาคผนวก ข) ทำให้ข้อมูลของ

อำเภอองครักษ์มีพื้นที่การเกษตรสูงกว่าพื้นที่เกษตรในอำเภออื่น และพืชที่นิยมปลูกมี ข้าว พืชฤดูแล้ง ไม้ผล ไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับและอื่นๆ

ตารางที่ 3 พื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตร

อำเภอ	เมือง-นครนายก	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี	รวม
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	10,143	8,982	5,663	3,580	28,368
พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	455,077	242,782	303,974	324,417	1,326,250
พื้นที่การเกษตร (ไร่)	223,326	183,850	350,969	158,973	917,118

รูปที่ 3 จำนวนพื้นที่ทั้งหมด และพื้นที่การเกษตร แยกตามอำเภอในจังหวัดนครนายก

ตารางที่ 4 พื้นที่เพาะปลูกทางการเกษตร(ไร่)

อำเภอ	หน่วย	เมืองนครนายก	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี	รวม
ข้าว	ไร่	185,614	159,384	330,578	142,832	818,408
พืชไร่	ไร่	148	1,130	356	30	1,664
พืชผัก	ไร่	1,163	3,395	666	743	5,967
พืชฤดูแล้ง	ไร่	1,540	90	3,330	2,400	7,360
ไม้ผลไม้ยืนต้น	ไร่	34,851	19,851	15,225	12,968	82,895
ไม้ดอกไม้ประดับ	ไร่	10	-	814	-	824

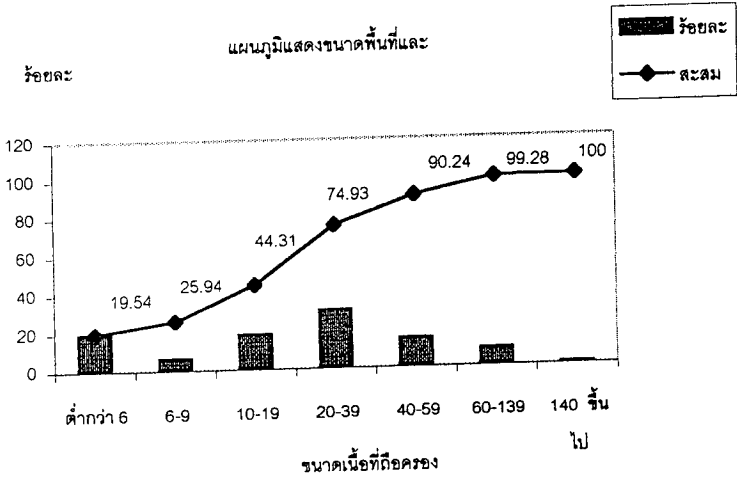
ขนาดเนื้อที่ถือครองทำการเกษตร

ผู้ถือครองทำการเกษตรในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่ มีเนื้อที่ถือครองขนาดต่ำกว่า 40 ไร่ คิดเป็นร้อยละรวม 74.93 และเพียงร้อยละ 25.07 มีที่ดินที่มีขนาดเนื้อที่เกิน 40 ไร่

ตารางที่ 5 แสดงร้อยละของขนาดเนื้อที่ถือครองทั้งสิ้น

ขนาดเนื้อที่ถือครองทั้งสิ้น (ไร่)	จำนวนผู้ถือครอง	ร้อยละ
ต่ำกว่า 6	4,256	19.54
6 - 9	1,394	6.40
10 - 19	4,001	18.37
20 - 39	6,671	30.62
40 - 59	3,335	15.31
60 - 139	1,969	9.04
140 ขึ้นไป	158	0.72
รวม	21,784	100.00

ที่มา สำมะโนการเกษตร 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รูปที่ 4 แสดงร้อยละขนาดเนื้อที่ถือครองทั้งสิ้น

การใช้ประโยชน์ในพื้นที่

จากการสำรวจพื้นที่ในจังหวัดนครนายก พบว่ามีการทำเกษตรหลายรูปแบบ แบ่งตามประเภทการเกษตรตามการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ เกินร้อยละ 80 ยังปลูกข้าว ประมาณร้อยละ 85.57 มีส่วนน้อยที่ทำเกษตรอย่างอื่น

ตารางที่ 6 แสดงร้อยละการใช้ประโยชน์จากที่ดินในการทำการเกษตรชนิดต่าง ๆ

การใช้ประโยชน์จากที่ดิน	ร้อยละ
1. ที่ปลูกข้าว	85.57
2. ที่ปลูกพืชไร่	0.44
3. ที่ปลูกพืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ	0.29
4. ที่ปลูกพืชยืนต้น	9.62
การใช้ประโยชน์จากที่ดิน	ร้อยละ
5. ที่ปลูกยางพารา	-
6. ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	0.17
7. ป่า	0.59
8. ที่รกร้างว่างเปล่า	0.73
9. ที่อื่นๆ	2.59
10. รวม	100.00

ที่มา สำมะโนการเกษตร 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช

ผู้ถือครองทำการเกษตรที่ปลูกพืชในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่ ร้อยละ 89.49 มีการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างเดียวร้อยละ 57.92 ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ร้อยละ 27.28 และใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างเดียวคิดเป็นร้อยละ 4.69

ตารางที่ 7 แสดงร้อยละของการใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช

รายการ	ร้อยละของผู้ถือครองที่ปลูกพืช
1. ใช้ปุ๋ย	89.49
ปุ๋ยเคมี	57.52
ปุ๋ยอินทรีย์	4.69
ปุ๋ยเคมีและอินทรีย์	27.28
2. ใช้ยาปราบศัตรูพืช	41.72

ที่มา สำมะโนการเกษตร 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

เครื่องจักรเครื่องมือเพื่อการเกษตร

ทางด้านการใช้เครื่องมือเครื่องจักรเพื่อการเกษตร พบว่าเครื่องมือที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ รถไถ 2 ล้อ มีผู้ใช้คิดเป็น 55.14 ของผู้ถือครองเครื่องมือทางการเกษตร นอกนั้นยังพบว่ามีผู้ถือครองที่รายงานการใช้ เครื่องนวดข้าว และเครื่องสูบน้ำชนิดใช้เครื่องยนต์ ร้อยละ 41.76 และ 29.44 ของผู้ถือครองทั้งสิ้นในจังหวัด

ตารางที่ 8 แสดงร้อยละของการใช้เครื่องมือและเครื่องจักรทางการเกษตร

รายการเครื่องมือเครื่องจักร	ร้อยละของผู้ถือครองทั้งสิ้น
1. รถไถ 2 ล้อ	55.14
2. เครื่องสูบน้ำหรือระหัดวิดน้ำ	
• ใช้เครื่องยนต์	29.44
• ใช้มอเตอร์ไฟฟ้า	15.64
• ใช้พลังงานธรรมชาติ	0.09
3. เครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืช	
• ใช้แรงคน	25.10
• ใช้เครื่องยนต์	5.83
4. เครื่องนวดข้าว	41.76
5. รถบรรทุก 4 ล้อ	13.93
6. รถจักรยานยนต์	29.59

ที่มา สำนะโนการเกษตร 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การจ้างลูกจ้างทำการเกษตร

สำหรับการจ้างลูกจ้างทำการเกษตรนั้นพบว่า ผู้ถือครองร้อยละ 52.46 มีการจ้างลูกจ้างทำงาน เกษตร ซึ่งในจำนวนนี้ร้อยละ 50.68 เป็นการจ้างลูกจ้างชั่วคราวอย่างเดียว สำหรับการจ้างลูกจ้างประจำ อย่างเดียวนั้นมีน้อยมากเพียงร้อยละ 0.46 ของผู้ถือครองที่จ้างลูกจ้างทำงานเกษตรทั้งสิ้น

ตารางที่ 9 แสดงการจ้างลูกจ้างทำการเกษตร

การจ้างลูกจ้างทำการเกษตร	ร้อยละ
ไม่จ้างลูกจ้าง	47.54
จ้างลูกจ้าง	52.46
-ประจำ	0.46
-ชั่วคราว	50.68
-ประจำและชั่วคราว	1.32

ที่มา สำนะโนการเกษตร 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ลักษณะทางด้านประชากรและการทำงาน

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่าผู้ถือครองทำการเกษตรที่เป็นบุคคลธรรมดาในจังหวัดนครนายก เป็นชายร้อยละ 77.70 เป็นหญิงร้อยละ 22.30 ผู้ถือครองร้อยละ 73.74 มีอายุอยู่ในช่วง 35-64 ปี ขนาดของครัวเรือนผู้ถือครองโดยเฉลี่ยคือ 3.71

ตารางที่ 10 อัตราร้อยละของผู้ถือครองทำการเกษตรที่เป็นบุคคลธรรมดา
จำแนกตามเพศและหมวดอายุ

รายการ	ร้อยละ
1. เพศ	100.00
ชาย	77.70
หญิง	22.30
2. อายุ	100.00
ต่ำกว่า 25 ปี	0.93
25 – 34 ปี	11.98
35 – 44 ปี	25.20
45 – 54 ปี	25.59
55 – 64 ปี	22.95
65 ปีขึ้นไป	13.35

ที่มา สำมะโนการเกษตร 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สำหรับสมาชิกในครัวเรือนของผู้ถือครองนั้นพบว่า เป็นผู้มีอายุต่ำกว่า 25 ปี มากที่สุดคือ ร้อยละ 37.60 เป็นที่น่าสังเกตว่าสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุมากขึ้นจะมีจำนวนลดน้อยลงตามลำดับ ดังข้อมูลที่แสดงในตาราง 9 กล่าวคือผู้มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีน้อยที่สุดคือร้อยละ 7.60 ส่วนลักษณะการทำงานของสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไปนั้นพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.82 ทำงานเกษตรในที่ถือครอง โดยทำงานเกษตรในที่ถือครองอย่างเดียวร้อยละ 50.28 ทำงานเกษตรในที่ถือครองและทำงานอื่นด้วยร้อยละ 29.54 สมาชิกในครัวเรือนที่ไม่ทำงานเกษตรในที่ถือครองและไม่ทำงานเชิงเศรษฐกิจมีร้อยละ 7.14 และ 13.04 ตามลำดับ ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนถือครองที่เป็นบุคคลธรรมดา
จำแนกตามหมวดอายุ และลักษณะการทำงาน

รายการ	ร้อยละ
1. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งสิ้น จำแนกตามหมวดอายุ	100.00
ต่ำกว่า 25 ปี	37.60
25 – 24 ปี	15.65
35 – 44 ปี	15.59
45 – 54 ปี	13.11
55 – 64 ปี	10.45
65 ปีขึ้นไป	7.60
2. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามลักษณะการทำงาน	100.00
ทำงานเกษตรในที่ถือครองอย่างเดียว	50.28
ทำงานเกษตรในที่ถือครองและทำงานอื่น	29.54
- ทำงานเกษตรในที่ถือครองเป็นหลัก	20.35
- รับจ้างทำงานเกษตรให้ผู้อื่นเป็นหลัก	1.16
- ทำงานอื่นเป็นหลัก	8.03
ไม่ทำงานเกษตรในที่ถือครอง	7.14
- รับจ้างทำงานเกษตรให้ผู้อื่นเป็นหลัก	0.24
- ทำงานอื่นเป็นหลัก	6.90
ไม่ทำงานเชิงเศรษฐกิจ	13.04

ที่มา สำนะโนการเกษตร 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

รายได้และหนี้สินของครัวเรือน

ผู้ถือครองทำการเกษตรประมาณร้อยละ 45.53 มีรายได้ของครัวเรือนจากการทำการเกษตรอย่างเดียว ที่เหลือร้อยละ54.47 มีรายได้จากแหล่งอื่นด้วย ซึ่งในจำนวนนี้ครัวเรือนที่มีรายได้ส่วนใหญ่จากการเกษตรและมีรายได้ส่วนใหญ่จากแหล่งอื่นมีร้อยละ 33.85 และ 13.24 ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าครัวเรือนผู้ถือครองทำการเกษตรส่วนหนึ่งต้องพึ่งพิงรายได้จากแหล่งอื่นที่มีใช้การเกษตรด้วย สำหรับผู้ถือครองที่มีหนี้สินเพื่อการเกษตรพบว่ามีร้อยละ 55.67 ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 อัตราร้อยละของผู้ถือครองทำการเกษตร จำแนกตามแหล่งที่มาของรายได้
ของครัวเรือน และหนี้สินเพื่อการเกษตร

รายการ	ร้อยละ
1. แหล่งที่มาของรายได้ของครัวเรือน	100.00
จากการเกษตรอย่างเดียว	45.53
จากการเกษตรและจากแหล่งอื่น	54.47
- ส่วนใหญ่จากการเกษตร	33.85
- ส่วนใหญ่จากการรับจ้างทำงานเกษตร	13.24
- จากการเกษตรและแหล่งอื่นพอ ๆ กัน	5.02
2. หนี้สินเพื่อการเกษตรและประเภทของหนี้สิน	100.00
ไม่มีหนี้สิน	44.33
มีหนี้สิน	55.67
- เงินสด	52.10
- สิ่งของ	-
- เงินสดและสิ่งของ	3.57

ที่มา: สำมะโนการเกษตร 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

บทที่ 5

การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาโครงสร้างชุมชนในจังหวัดนครนายกในครั้งนี้ได้สำรวจตัวอย่างหัวหน้าชุมชน ในด้าน โครงสร้างครอบครัว โครงสร้างทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างทางสังคม ผลการศึกษา สำรวจ และรวบรวม ใน ครั้งนี้จะ ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในจังหวัดตรงเป้าหมายมากขึ้น เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดต่อ ชุมชนในการให้ความช่วยเหลือ รูปแบบต่างๆ ดำเนินการแบ่งเป็น 2 วิธีคือ สัมภาษณ์หัวหน้าชุมชน และ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารของทางจังหวัดที่ได้จัดทำไว้ เอกสารงานวิจัยอื่น ๆ ทำการบันทึกผล ประมวล ผลและนำผลมาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะพื้นฐาน

การสัมภาษณ์ มีแบบฟอร์มสัมภาษณ์ใช้ชนิดช่วยสัมภาษณ์ และอาจารย์ผู้ควบคุม ทำการ สัมภาษณ์ผู้นำชุมชน หรือหัวหน้าครอบครัว ก่อนการสัมภาษณ์ได้ทำหนังสือขอยังนายอำเภอ ก่อนทำ การสัมภาษณ์ ปัญหาในการสัมภาษณ์ในสนามมีมาก บางคนให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนทำให้แบบสอบถามนั้น ใช้ไม่ได้เป็นบางส่วน การนัดหมายผู้ถูกสัมภาษณ์มีบ้างในบางครั้งที่นัดแล้วไม่อยู่ ทำให้สัมภาษณ์ไม่ได้ เพราะช่วงเวลาที่ทำงานวิจัยนี้ เป็นช่วงเวลาที่รัฐบาลดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาชนบท เป็นผลให้การสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ทำได้ล่าช้ากว่าแผนมาก อีกทั้งการสัมภาษณ์ไม่สามารถทำได้ครบถ้วนเพราะเกิดความ ยากลำบากในการนัดหมายตัวแทนผู้นำชุมชน หรือผู้นำครอบครัว และจำนวนแบบสอบถามที่ส่งกลับมา น้อยและไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หัวข้อการสัมภาษณ์ยังสนใจเรื่องลักษณะภูมิประเทศของที่ตั้งชุมชน ลักษณะพืชพรรณ ลักษณะดิน แหล่งน้ำ การรวบตัวเพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่นอกเหนือไปจากการ ทำนา เทคโนโลยีระดับพื้นบ้าน นอกจากนั้นยังต้องประเมินศักยภาพของหมู่บ้านในเชิงทรัพยากร แหล่ง น้ำ และการใช้เทคโนโลยีในรูปแบบที่เหมาะสมกับหมู่บ้าน เพื่อต้องการทราบสภาพแวดล้อม สภาพครอบ ครัว ความเป็นอยู่ของชาวชนบท ผลผลิตทางการเกษตร การตลาด และการใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรม เกษตรอบมหาวิทยาลัย (จังหวัดนครนายก)

การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว สภาพเศรษฐกิจ และสังคม

การศึกษาในครั้งนี้ได้ถาม ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ อายุ ส่วนใหญ่เป็นตัวแทน ผู้นำชุมชน ตัวแทนชุมชน หรือหัวหน้าครอบครัว อาจเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงแล้วแต่ครอบครัว เชื้อชาติ ลักษณะบ้านเรือน ตำแหน่งที่ ตั้งบ้านเรือน จำนวนที่ดินทำกินของครอบครัว จำนวนสมาชิกในครอบครัว อายุของสมาชิกในครอบครัว ลำดับเครือญาติ ความใกล้ชิดกับเครือญาติมีการติดต่อไปมาหาสู่กัน และสาเหตุที่ไปหรือเคยติดต่อ ความ คาดหวังของครอบครัว ต่อบุตรธิดา

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ในแบบสำรวจนี้ได้ทำการสำรวจข้อมูลของผู้ให้ สัมภาษณ์ ในเรื่องจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์แยกตามอำเภอในจังหวัดนครนายก คืออำเภอเมืองนครนายก อำเภอบ้านนา อำเภอปากพลี และอำเภอองครักษ์ จากการสำรวจและสัมภาษณ์ได้รวบรวมแบบสอบถามโดยการ

สัมภาษณ์เก็บข้อมูลแยกเป็น อำเภอเมืองนครนายกร้อยละ 14.13 อำเภอบ้านนาร้อยละ 23.37 อำเภอปากพลีร้อยละ 8.69 และอำเภอองครักษ์ร้อยละ 58.80 มีจำนวนมากที่สุด ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย คิดเป็นร้อยละ 58.15 และเป็นผู้หญิงร้อยละ 41.85 ส่วนผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีหน้าที่ในชุมชนเป็นผู้นำ ชุมชนคิดเป็นร้อยละ 63.04 และคิดเป็นหัวหน้าครอบครัวร้อยละ 35.87 เชื้อชาติของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่มีเชื้อชาติไทยคิดเป็นร้อยละ 98.37 และที่ไม่ตอบคิดเป็นร้อยละ 1.63

ตารางที่ 13 รายละเอียดกลุ่มประชากรที่ทำการสัมภาษณ์

อำเภอ	จำนวน	ร้อยละ
บ้านนา	43	23.37
ปากพลี	16	8.69
เมืองนครนายก	26	14.13
องครักษ์	99	53.80
เพศของผู้ให้สัมภาษณ์		
ชาย	107	58.15
หญิง	77	41.85
หน้าที่ในหมู่บ้าน		
ผู้นำชุมชน	116	63.04
หัวหน้าครอบครัว	66	35.87

ลักษณะบ้านเรือน และการถือครองในพื้นที่ คำถามในข้อนี้สอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อดู ลักษณะความเป็นอยู่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันของชุมชน เพราะลักษณะบ้านที่อยู่อาศัยเป็นตัวชี้สภาพ เศรษฐกิจของประชากรในชนบทได้ดี เพราะที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ที่ประชาชนคำนึงถึงอย่างมาก มีแนวโน้มที่จะแก้ไข แสวงหาสิ่งที่ดีกว่าเป็นอันดับแรก คำถามในข้อนี้จึงตั้งคำถามเพื่อให้ตอบเพียงคำ ตอบเดียว โดยมีตัวเลือกบ้านที่มีลักษณะไม่ถาวร บ้านเรือนค่อนข้างถาวร บ้านเรือนที่มีลักษณะถาวร ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของข้อนี้ว่าหมายถึง เรือนที่ใช้วัสดุถาวรทั้งหลัง คือ เสา ฝาผนัง พื้นและหลังคา และ เรือนที่มีลักษณะทันสมัย ในความหมายที่หมายถึง บ้านที่สร้างตามลักษณะบ้านในเมือง ก่ออิฐหรือปูน ทาสี มีห้อง น้ำ และห้องส้วมภายในตัวเรือน จากการสำรวจพบว่ากลุ่มตัวอย่างพักอาศัยในบ้านเรือนที่มี ลักษณะเป็นบ้านเรือนถาวร สูงถึงร้อยละ 78.26 และมีจำนวนบ้านไม่ถาวร บ้านค่อนข้างถาวร และ บ้าน ทันสมัย รวมแล้วประมาณร้อยละ 20 สรุปว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่มีเศรษฐกิจค่อนข้างดี แต่ก็ยังมีบาง ครอบครัวที่เศรษฐกิจยังไม่ดีเท่าที่ควร จึงยังไม่มีมีการปรับปรุงบ้านเรือน หรืออาจจะกล่าวได้ว่าลักษณะบ้าน เรือนเป็นดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนได้

ตำแหน่งที่ตั้งบ้านเรือนจุดมุ่งหมายในการสังเกตตำแหน่งที่ตั้งบ้านเรือน เพื่อจะดูว่าลักษณะโครงสร้างของที่อยู่อาศัยในชนบท มีความหนาแน่นหรือแออัดมากน้อยเพียงใด การอยู่อย่างแออัด ในชนบทอาจเป็นดัชนีบอกสภาพทางเศรษฐกิจของสังคม โดยคำถามที่ให้เลือกประกอบด้วย ใกล้ชิดบ้านอื่น หมายถึง หลังคาเกือบจะชนกัน เรือนไม่มีรั้วกันบริเวณ ส่วนเรือนไม่มีรั้วกันหมายถึง เรือนอยู่ใกล้ชิด กันไม่มีรั้วกัน และเรือนมีบริเวณ หมายถึง มีบริเวณและสามารถปลูกต้นไม้ได้ โดยปกติพื้นที่ในชนบทมีบริเวณกว้างขวางการที่ประชาชนมาอยู่เป็นกลุ่มรวมกันย่อมมีเหตุผลอาจเป็นเพราะต้องใช้ทรัพยากรร่วมกัน หรือร่วมกันดูแลพัฒนาผลทางการเกษตร จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสำรวจ พบว่าส่วน ใหญ่เป็นบ้านที่มีบริเวณบ้านปลูกต้นไม้ร้อยละอาจเนื่องมาจากในปัจจุบันต้องป้องกันความ ปลอดภัยในทรัพย์สิน ถึงอย่างไรก็ตามในหมู่บ้านนี้ก็ยังมีบ้านเรือนที่อยู่ใกล้ชิดกันร้อยละ 31.52 และ เป็นบ้านเรือนที่ไม่มีรั้วกันร้อยละ 20.65 จากข้อมูลนี้อาจจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงการมีการรวมกลุ่มการทำกิจกรรมได้สะดวก

ตารางที่ 14 ตารางจำแนกลักษณะบ้านเรือนและตำแหน่งที่ตั้งบ้านเรือน

ลักษณะบ้านเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ถาวร	5	2.72
ค่อนข้างถาวร	25	13.59
ถาวร	144	78.26
ทันสมัย	9	4.89
ตำแหน่งที่ตั้งบ้านเรือน		
ใกล้ชิดกัน	58	31.52
ไม่มีรั้ว	38	20.65
มีบริเวณบ้านปลูกต้นไม้	86	46.74

พื้นที่ดินทำกิน จุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์เนื่องจากอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ในชนบท เกี่ยวข้องกับการเกี่ยวข้องกับเกษตรกรรมโดยเฉพาะการทำนา ดังนั้นถ้าทราบขนาดพื้นที่ทำกินจะช่วยให้ทราบลักษณะโครงสร้างกว้างๆ ของชุมชนในชนบท พบว่ากลุ่มตัวอย่างตอบว่ามีที่ดินทำกินคิดเป็นร้อยละ 84.23 และไม่มีที่ดินทำกินคิดเป็นร้อยละ 14.67 ที่ตอบว่าไม่มีที่ดินทำกินนี้อาจจะประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่เกษตรกร อาจเป็นอาชีพรับราชการ รับจ้าง หรือช่าง แต่กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่ามีที่ดินทำกินได้มีคำถามต่อ ไปว่าจำนวนที่ดินที่ถือครองมีจำนวนเป็นสัดส่วน ดังนี้ มีที่ดินไม่ถึง 1 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 19.02 ถือครองที่ดินระหว่าง 1-10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.65 ถือครองที่ดินระหว่าง 10-20 ไร่ประมาณร้อยละ 12.50 ถือครอง 50-100 ไร่คิดเป็นร้อยละ 5.98 ถือครองที่ดินระหว่าง 100-150 ไร่คิดเป็นร้อยละ 0.54 และถือครองที่ดินระหว่าง 150-200 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.63 และไม่มีครอบครัวยึดถือครองที่ดินเกินกว่า 200 ไร่

ถ้าดูจากสัดส่วนของคนที่มีถือครองที่ดิน กลุ่มที่มีที่ดินไม่ถึง 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40 ครอบครัวมีที่ดินมากกว่า 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละประมาณ 40 ถ้าครอบครัวที่ทำอาชีพเกษตรกร และมีที่ดินทำกินน้อยกว่า 10 ไร่ แล้วนั้นสำหรับเศรษฐกิจเพื่อการยังชีพ จะมีผลผลิตไม่เพียงพอเพื่อการบริโภคภายในครอบครัว และส่วนใหญ่ทำนาปลูกข้าวเป็นหลัก ถึงแม้จะจัดหาน้ำได้อย่างเพียงพอ แต่ถ้ามีขนาดพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ไม่เพียงพอหรือมีจำกัด และยังมีแนวโน้มที่จะมีการแบ่งขายพื้นที่ให้ย่อยลงไปอีกเพิ่มมากขึ้น การแบ่งขายพื้นที่เพื่อจัดสรรเป็นมรดกตกทอดไปสู่บุตรหลานในครอบครัวมีมากขึ้น

ดังนั้นการนำเทคโนโลยีเพื่อการผลิตบนเงื่อนไขของพื้นที่เพาะปลูกที่จำกัดจึงมีความจำเป็นหรืออาจต้องมีการสร้างงานที่ช่วยสร้างรายได้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตน่าจะเป็นวิธีในการแก้ไขปัญหาระยะยาวได้

ตารางที่ 15 จำแนกขนาดที่ดินทำกินที่มีคนถือครอง

ครอบครัวมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีที่ดินทำกิน	27	14.67
มีที่ดินทำกิน	155	84.23
ขนาดที่ดินถือครอง	จำนวน	ร้อยละ
0-1 ไร่	35	19.02
1-10 ไร่	38	20.65
10-20 ไร่	23	12.50
20-50 ไร่	36	19.57
50-100 ไร่	11	5.98
100-150 ไร่	1	0.54
150-200 ไร่	3	1.63
มากกว่า 200 ไร่	0	0.00

2. โครงสร้างครอบครัว การสอบถามในข้อนี้สนใจข้อมูลจำนวนสมาชิกในครอบครัว ของบริเวณที่ทำการศึกษว่าเป็นครอบครัวมีขนาดใหญ่หรือเป็นครอบครัวที่มีขนาดเล็ก ต่อเนื่องถึงโครงสร้างของสมาชิกในครอบครัว โดยดูจากเพศ และดูโครงสร้างอายุในครอบครัว เพราะประชากรที่ไม่ให้ผลทางเศรษฐกิจคือผู้ที่อายุต่ำกว่า 15 ปี และผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ลำดับเครือญาติในครอบครัว ความใกล้ชิดกับเครือญาติมีการติดต่อไปมาหาสู่กันเสมอ สมาชิกในครอบครัวที่เคยไปติดต่อหรือเคยไปบริเวณที่ไกลจากตำบล สาเหตุที่เคยไปหรือเคยติดต่อ ความคาดหวังของครอบครัว อาชีพที่คิดว่าชอบที่สุด และความคาดหวังต่อบุตรธิดา เพื่อให้เราทราบลักษณะโครงสร้างทั่วไปของครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยดูจากจำนวนสมาชิกในครอบครัว เป็นคำถามที่มุ่งดูแนวโน้มของครอบครัวว่าเป็นครอบครัวขยายหรือเป็นครอบครัวเดี่ยว ถ้าดูจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีแนวโน้มที่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว มีจำนวนสมาชิกในหนึ่งครอบครัว 4-5 คน คิดเป็นร้อยละ 42.94 และเป็นไปได้ที่ครอบครัวจะมีขนาดเล็กลง ถ้ามองเป็นภาพรวมว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว ที่มีขนาดน้อยกว่า 5 คนคิดเป็นร้อยละ 61.41 แสดงให้เห็นว่าครอบครัวสมัยใหม่ จำนวนสมาชิกในครอบครัวจะน้อยลงเพราะเริ่มมีการวางแผนครอบครัว จำนวนบุตรธิดาลดลง ความต้องการแรงงานเพื่อการเกษตรกรรม ในชนบทมีแนวโน้มลดลง เพราะการใช้เทคโนโลยีมีมากขึ้น ทั้งการใช้เครื่องทุ่นแรง เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยว และเทคโนโลยีอื่น ๆ ปัญหาการว่างงานน่าจะลดลง แต่ในทางตรงกันข้ามถ้ามีความต้องการขยายการผลิตให้มากขึ้น ในอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานมากจะเกิดปัญหา และแรงงานทางการเกษตรก็จะเริ่มขาดแคลน จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เกิน 7 คน เริ่มมีน้อยลง ถ้ามองแนวโน้มในอนาคต การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่สนับสนุนการผลิต หรือการเกษตรที่ใช้แรงงานน้อยน่าจะถูกนำมาใช้ต่อไป

จำนวนสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีแนวโน้มที่จะมีขนาดเล็กลง แต่เดิมครอบครัวในชนบทมีขนาดครอบครัวใหญ่ จำนวนสมาชิกมากนิยมมีลูกจำนวนมาก เพื่อช่วยทำงาน แต่ในปัจจุบันครอบครัวมีขนาดเล็กลง คือมีจำนวน 4-5 คน มีสัดส่วนสูงสุดคือ ร้อยละ 42.94 ประกอบด้วย พ่อ แม่ และ ลูก 1-2 คน มีแนวโน้มที่จะมีขนาดครอบครัวเล็ก ทำให้การประกอบอาชีพเกษตรอาจเกิดปัญหา เรื่องแรงงานที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี หรือเครื่องทุ่นแรง ในการทำการผลิตผลผลิตทางการเกษตร จำเป็นต้องมีการจ้างแรงงานรับจ้างมาช่วยในการทำงาน

อายุของผู้ให้สัมภาษณ์ จากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าอายุเฉลี่ยของผู้ให้สัมภาษณ์ประมาณ 47.39 ปี อายุต่ำสุดของผู้ให้สัมภาษณ์ ประมาณ 25 ปี อายุสูงสุดของผู้ให้สัมภาษณ์ประมาณ 74 ปี โดยทำการวิเคราะห์ค่าความเบี่ยงเบน ได้ 10.26 และวิเคราะห์การกระจายเป็นแบบปกติ

โครงสร้างอายุของคนในครอบครัว จากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสังเกตพบว่าสมาชิกของครอบครัวที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี และ อายุเกิน 60 ปี รวมแล้วคิดเป็นร้อยละ 32.04 หรือคิดเป็น 1 ใน 3 ของจำนวนครอบครัวที่สำรวจ ประชากรในกลุ่มนี้ เป็นประชากรที่ไม่ให้ผลในทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 16 อายุของสมาชิกในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง

สมาชิกที่ไม่อยู่ในวัยทำงาน	จำนวน	ร้อยละ
อายุต่ำกว่า 15 ปี	195	19.96
อายุเกิน 60 ปี	118	12.08
สมาชิกที่อยู่ในวัยทำงาน		
อายุระหว่าง 15-60 ปี	664	67.96

ความใกล้ชิดกับเครือข่าย จากข้อมูลนี้ได้สำรวจเกี่ยวกับความใกล้ชิดกับเครือข่ายที่มีการติดต่อไปมาหาสู่กันเสมอโดยการกำหนดคำตอบให้เลือกตอบเป็น ญาติในหมู่บ้านเดียวกัน ญาติในตำบลเดียวกัน ญาติในอำเภอเดียวกัน ญาติในจังหวัดเดียวกัน และญาติในที่อื่นๆ ผู้วิจัยได้คาดว่าความใกล้ชิดกัน ของกลุ่มตัวอย่างจะทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ หรือเทคโนโลยีใหม่ จากการแนะนำของเครือข่าย และนำมาประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ หรือการผลิตสินค้าที่มีประสิทธิภาพ หรือนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้งาน แต่กลุ่มตัวอย่างส่วนมากตอบว่ามีความใกล้ชิดกับเครือข่ายที่อยู่ในหมู่บ้านเดียวกันเป็นส่วนมาก และกับที่อื่นๆ น้อยลงตามลำดับ ทำให้การแลกเปลี่ยนความรู้ และเทคโนโลยี อาจจะถูกจำกัดในสิ่งเดิม ๆ ที่เคยทำ โดยไม่ได้รับการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

สมาชิกในครอบครัวได้เคยไปติดต่อหรือเคยไปบริเวณที่ไกลจากตำบล จากข้อมูลในข้อนี้ได้สำรวจกลุ่มตัวอย่างเรื่องการเดินทางของสมาชิกในครอบครัว พบมีการเดินทางไปในที่ต่าง ๆ ของสมาชิกในครอบครัว และเดินทางไปกรุงเทพ เท่ากับการเดินทางไปยังอำเภอและตัวจังหวัด อาจเป็นเพราะว่า จังหวัดนครนายกอยู่ใกล้กรุงเทพฯ และมีเส้นทางคมนาคมสะดวก มีรถประจำทางเพียงพอ ทำให้มีการถ่ายทอดความรู้กัน ดังจะเห็นได้จากการผลิตในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ว่ามีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่แตกต่างกันมาก และไม่พบความแตกต่างที่โดดเด่นมากนักในตัวผลิตภัณฑ์

ความคาดหวังของครอบครัว ในข้อนี้เป็นคำถามที่จำกัดคำตอบ ในความเป็นจริงอาจมีคำตอบได้มากกว่านี้ โดยคำตอบที่ให้เลือกประกอบด้วย ไม่คาดหวังอะไร อย่างที่เป็นอยู่ ดีกว่าเดิม และอื่นๆ คำตอบในข้อนี้มีแนวโน้มที่จะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ถึงแม้จะมีคำตอบเป็นอย่างอื่นบ้างแต่กลุ่มตัวอย่างของครอบครัวที่ตอบแบบสอบถามตอบว่าต้องการคาดหวังให้ครอบครัวดีขึ้นกว่าเดิมคิดเป็นร้อยละ 84.78 เป็นเพราะมีการตื่นตัวของชาวบ้าน ที่ภาครัฐมีโครงการที่สนับสนุนการพัฒนาในชุมชน ในโครงการกองทุนหมู่บ้าน และการรวมกลุ่ม ทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมรายได้ในโครงการ "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์" ซึ่งเป็นความหวังของทุกคนที่หวังว่าจะมีการพัฒนาเกิดขึ้น ทั้งในตำบลและพื้นที่ของตัวเอง มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ มากมายตามความถนัด ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและความร่วมมือของคนในกลุ่ม และการทำงานของคนในกลุ่ม รัฐบาลเป็นผู้สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือทุกรูปแบบ ทำให้เกิดความหวังว่าจะมีการพัฒนาที่ดีขึ้นกว่าเดิมว่าน่าจะมีคุณภาพอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นโครงการให้ความรู้แก่ชาวบ้าน ก็น่าจะได้รับความสนใจจากชาวบ้านเป็นอย่างดี

ความคาดหวังต่อบุตรธิดา เป็นคำถามที่ต้องการทราบความต้องการของครอบครัวกลุ่มตัวอย่างว่าความคาดหวังต่อบุตรธิดา โดยจำกัดคำตอบซึ่งในความเป็นจริงอาจมีมากกว่านี้ และให้ผู้ตอบตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ คำตอบที่ให้เลือกคือแล้วแต่บุญแต่กรรม มีการศึกษาสูงขึ้น มีความมั่งคั่งร่ำรวย มีชื่อเสียง พออยู่พอกิน และความคาดหวังอื่น ๆ กลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความคาดหวังต่อบุตรธิดาเรื่องต้องการให้บุตรธิดามีการศึกษาสูงขึ้นมากกว่าข้ออื่น ๆ เลือกคำตอบว่าต้องการมีความมั่งคั่งร่ำรวยเป็นข้อต่อมา แสดงว่ากลุ่มตัวอย่งนี้สนใจเรื่องการศึกษาของบุตรธิดา และให้ความสำคัญมากกว่าเลือกตอบเป็นอันดับแรก

อาชีพอะไรที่คิดว่าชอบที่สุด คำถามนี้ถามเกี่ยวกับอาชีพที่ชอบมากที่สุดและเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อต้องการให้กลุ่มตัวอย่างตอบอาชีพที่คิดว่าชอบ เพื่อจะสรุปว่าอาชีพส่วนใหญ่ ที่กลุ่มตัวอย่างคิดจะใช้ประกอบอาชีพ พบว่าสามารถแยกได้เป็นกลุ่มๆ ดังนี้ ชาวนา เกษตรกรทำสวน รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ ผลิตสินค้าเพื่อขาย อื่นๆ คำตอบส่วนมากก็ยังเป็นคำตอบว่า เป็นชาวนา และเกษตรกร ทำสวน เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา และเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ที่ผ่านมากเกษตรกรประสบปัญหาการผลิตมาโดยตลอด เนื่องจากการผลิตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือผลผลิตตกต่ำ เกิดภัยธรรมชาติ แต่ถึงอย่างไรเมื่อสอบถามถึงอาชีพที่ชอบมากที่สุดของกลุ่มตัวอย่างก็ยังเป็นเกษตรกร อยู่นั่นเอง เนื่องด้วยประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม และมีการประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นหลักมาเป็นเวลานาน ดังนั้นเพื่อลดปัญหาที่เคยเกิดขึ้นจึงมีความจำเป็นต้องที่รัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลือ โดยการให้ความรู้เรื่องเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิต ที่เกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรม และอีกสาเหตุหนึ่งทีกล่ามาแล้วตั้งแต่ต้นคือขนาดพื้นที่ทำกินลดลง แต่ครอบครัวยังมีขนาดเท่าเดิม จึงต้องเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้มากขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเพิ่มผลผลิต และต้นทุนต่ำ

อีกอาชีพหนึ่งที่มีจำนวนผู้ตอบจำนวนมากคือ การผลิตสินค้าในโครงการพัฒนาชนบท ปัจจุบันการผลิตสินค้านี้อยู่ในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สำหรับการเลือกผลิตภัณฑ์เพื่อผลิตเป็นสินค้า นั้นมีมากมายตามรายชื่อสินค้า เช่น การประดิษฐ์บ้านทรงไทย การผลิตรูปหอม การผลิตไม้กวาด การผลิตไม้-ดอกไม้ประดับ การผลิตพรมเช็ดเท้า สามารถดูได้จาก (ภาคผนวก ค) สินค้าที่ชาวบ้านเลือกผลิตนั้นจะขึ้นอยู่กับ ความรู้ที่พัฒนาชุมชนอบรมให้ หรือความสามารถของผู้นำชุมชน หรือมีการผลิตเลียนแบบกัน หรือเป็นเรื่องของภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความแตกต่าง เป็นที่ต้องการของตลาด และสามารถแข่งขันในตลาดได้ ด้วยเหตุนี้การนำเทคโนโลยีมีความจำเป็น เช่น เทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิต เทคโนโลยีการบริหารจัดการ เทคโนโลยีการบรรจุภัณฑ์ เทคโนโลยีการตลาด

3. โครงสร้างเศรษฐกิจ เป็นคำถามที่ต้องการทราบเกี่ยวกับเศรษฐกิจมีคำถามต่างๆ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบเกี่ยวกับ งานหลักของหัวหน้าครอบครัว งานหลักของสมาชิกอื่นในครอบครัว งานเสริมอื่น นอกจากงานหลัก การลงทุนในการทำงาน แหล่งเงินทุน งานที่คิดอยากทำนอกไปจากงานหลัก ความเห็นเกี่ยวกับการหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้ง สถานที่ขายผลผลิต ความคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทำงาน ถ้าเคยคิดว่าทำได้หรือไม่ เคยได้รับคำแนะนำวิธีการใหม่ ๆ ในการประกอบอาชีพ และคาดหวังให้หมู่บ้านนี้มีอะไรดีขึ้น เพื่อดูสภาพการประกอบอาชีพและแนวการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่าง

งานหลักของหัวหน้าครอบครัวและ งานหลักของสมาชิกอื่นในครอบครัว การสำรวจในข้อนี้ต้องการ ทราบว่าหัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพอะไร และคำถามข้อนี้เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ได้คำตอบตรงกับอาชีพหลักของครอบครัวจริง อาชีพหลักที่พบคือ อาชีพค้าขาย อาชีพเกษตรกร อาชีพเกษตรกรรายย่อย งานรับจ้างทั่วไป รับจ้างประจำ และรับราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจ โดยส่วนมาก

ตอบว่ามีอาชีพค้าขาย สูงถึงร้อยละ 56.11 ซึ่งผิดกับสมัยก่อน ในสมัยก่อนอาชีพค้าขายเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับความนิยมมากเท่าไร คนไทยนิยมการทำงานเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน รับจ้าง และรับราชการเป็นพนักงานมากกว่าการค้าขายและที่เป็นงานหลักของหัวหน้าครอบครัวถัดมาก็ยังเป็นอาชีพเกษตรกรรมอยู่ ประกอบด้วยเกษตรกร และเกษตรกรรายย่อยรวมแล้วคิดเป็นร้อยละ 20 ของข้อมูลที่สามารถได้

ส่วนงานหลักของสมาชิกอื่นในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 40 ทำการเกษตรกรรมทำนุ ร้อยละ 26.98 และเกษตรกรอื่นร้อยละ 13.23 รับจ้าง และค้าขายร้อยละ 22.75 และ 16.40 ตามลำดับ และยังมีอาชีพอื่นๆ อีก เช่น พนักงานบริษัท งานช่างต่างๆ แม่บ้าน และธุรกิจส่วนตัว มีบางที่ระบุว่าผลิตสินค้าในโครงการ "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์" แต่มีจำนวนค่อนข้างน้อยที่ตอบข้อนี้

ตารางที่ 17 งานหลักที่สำรวจได้จากกลุ่มตัวอย่าง

งานหลักของหัวหน้าครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ค้าขาย	303	56.11
เกษตรกร	78	14.44
เกษตรกรรายย่อย	32	5.93
รับจ้างทั่วไป	22	4.07
รับราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจ	14	2.59
รับจ้างประจำ	6	1.11
ไม่ระบุ	85	15.74
งานหลักของสมาชิกอื่นในครอบครัว		
ทำนา	51	26.98
เกษตรกร	25	13.23
รับจ้าง	43	22.75
ค้าขาย	31	16.40
ข้าราชการ	18	9.52
พนักงานบริษัท	8	4.23
ผลิตสินค้าในโครงการ "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์"	6	3.17
ช่างต่างๆ	3	1.59
แม่บ้าน	2	1.06
ธุรกิจส่วนตัว	2	1.06

งานเสริมอื่นนอกจากงานหลัก

งานเสริมอื่นนอกจากงานหลัก ส่วนใหญ่เป็นงานที่ไม่แตกต่างไปจากอาชีพของหัวหน้าครอบครัว แบ่งเป็น ทำนา เกษตรกร งานช่าง งานอุตสาหกรรม และค้าขาย มีผู้ตอบว่างานเสริมอื่นนอกจากงานหลักว่ารับจ้างมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 42.19 ส่วนที่ตอบว่างานเสริมด้านการเกษตร มีผู้ที่ตอบคิดเป็นร้อยละ 36.72 ส่วนที่ตอบว่าค้าขายคิดเป็นร้อยละ 10.94 และตอบว่าแปรรูปสินค้าทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 10.16 งานที่ทำนอกจากงานหลักที่ระบุในแบบสอบถาม ดังนี้

- 1) ด้านการเกษตร อาชีพที่ตอบเกี่ยวกับการเกษตร ตอบว่า ทำนา ทำสวน เช่น มะปราง เพาะเชื้อเห็ดฟาง เพาะเห็ด ปลุกผักกะเจต ปลุกพันธุ์ไม้ขาย ไม้ดอกไม้ประดับ ส่วนที่ตอบว่าเลี้ยงสัตว์ ตอบว่า เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงเป็ดไข่ เลี้ยงวัว
- 2) ด้านการค้าขาย ส่วนใหญ่ไม่ได้ระบุว่าค้าขายสินค้าอะไร
- 3) ด้านการรับจ้างมีคำตอบหลากหลายในงานที่เกี่ยวกับการรับจ้าง เช่น ขับรถ แคนตึ่ ช่างเสริมสวย ตัดเย็บเสื้อผ้า ซ่อมเครื่องยนต์และซ่อมรถยนต์ รับจ้างก่อสร้าง รับจ้างขับรถบรรทุก รับจ้างจัดสวน รับจ้างเลี้ยงวัว
- 4) ด้านการแปรรูปสินค้าเกษตร ในข้อนี้มีผู้ตอบจำนวนมาก สำหรับการแปรรูปสินค้าเกษตรที่มี เช่น ไข่เค็ม ทำปลาร้า น้ำพริกเห็ดฟาง พริกแกง พวงหรีด ประดิษฐ์ของที่ระลึก พรหมเช็ดเท้า ไม้กวาด ไม้กวาดทางมะพร้าว

งานที่ทำเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัวมีการลงทุนและแหล่งเงินทุน คำถามในข้อนี้ต้องการทราบว่าในการประกอบอาชีพเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัวมีการลงทุนมากหรือน้อย พบว่าจำนวนผู้ตอบว่ามีการลงทุนมากมีจำนวนมากพอ ๆ กับตอบว่ามีการลงทุนเพียงเล็กน้อย และแหล่งเงินทุนที่กลุ่มตัวอย่างนิยมใช้เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการลงทุนคือกองทุนหมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ธ.ก.ส.) และเงินทุนตนเอง เป็นแหล่งเงินทุนหลักเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัว แหล่งเงินทุนนี้เป็นที่ทราบกันดีว่าเป็นแหล่งเงินทุนที่ตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนเกษตรกร ส่วนกองทุนหมู่บ้านถึงแม้จะเป็นกองทุนที่เพิ่งก่อตั้ง แต่นับว่าเป็นกองทุนที่มีจุดประสงค์ชัดเจนว่าเพื่อการประกอบอาชีพในชนบท และรัฐบาลมองเห็นความสำคัญในข้อนี้จึงมีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านขึ้น ตลอดปีที่ผ่านมามีการประชาสัมพันธ์อย่างมากในกองทุนจึงไม่น่าแปลกที่กองทุนนี้จะเป็นกองทุนที่กลุ่มตัวอย่างใช้เป็นแหล่งเงินทุนหลักเพื่อการประกอบอาชีพ

ตารางที่ 18 การลงทุนในกิจการของครอบครัว

งานของครอบครัวมีการลงทุน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มี	4	2.17
มีเล็กน้อย	93	50.54
มีมาก	81	44.02

งานอะไรที่อยากทำหรือคิดอยากทำนอกไปจากงานหลัก คำถามข้อนี้เป็นคำถามเพื่อต้องการทราบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กลุ่มครอบครัว จากคำตอบพบว่าเกินครึ่งที่ตอบว่าไม่มีงานที่อยากทำนอกจากงานหลัก ซึ่งมองได้หลายแง่คือไม่มีงานที่อยากทำอาจไม่ต้องการทำเพราะรายได้มีเพียงพอแล้ว หรืออีกทางหนึ่งคือไม่รู้จะทำอะไร จึงยังไม่คิดที่จะทำ แต่ได้สอบถามต่อว่า มีงานที่อยากทำเป็นงานอะไร ปรากฏว่าคำตอบที่ได้ไม่ชัดเจนว่ามีงานอะไร ที่อยากทำนอกจากงานหลัก แต่มีบ้างที่ตอบว่า ทำสุกี้ข้าวโพด เพื่อขายเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว บ้างตอบว่ามีการแปรรูปอาหาร และถนอมอาหาร เช่นทำปลาไส้กรอกป้องกันบรรจุขวดแก้ว บรรจุซอง แปรรูปผลผลิตผลไม้สด รวมไปถึง การประดิษฐ์สิ่งของในเชิงอุตสาหกรรม บ้างก็มีงานนอกจากงานหลักโดยประกอบอาชีพ เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงวัว เลี้ยงควาย เลี้ยงหมู และทำสวนเกษตร แต่บางก็ไม่ระบุงานแต่พูดถึงสิ่งที่ต้องการจากงานเสริม คืองานที่สามารถเพิ่มผลผลิต งานที่มีรายได้เสริม หรืออยากจะทำประกอบอาชีพอย่างอื่นแต่ไม่มีทุนทำ งานที่ไม่เกินความสามารถของตนเอง หรือต้องการวิธีเพื่อจัดการงานของตัวเองให้อยู่ตัว หรือต้องการให้มีกองทุนมาช่วยจะได้มีงานทำซึ่งในความเป็นจริงในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลมีแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำหลายแบบให้เลือกเพื่อการลงทุน และสุดท้ายเป็นการรวมกลุ่มทำผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน หรือทำเป็นกลุ่มอาชีพของหมู่บ้าน

การหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้งคิดว่าควรทำอย่างไร จากการสัมภาษณ์เกษตรกรของจังหวัดนครนายก ปรากฏตามเอกสารการสำรวจแยกตามอำเภอ และจำนวนผู้ถือครองทำการเกษตร

ตารางที่ 19 จำแนกจำนวนผู้ถือครองทำการเกษตร

อำเภอ	จำนวนผู้ถือครองทำการเกษตร			สัดส่วนเปรียบเทียบ	
	ไม่มีการจัดหา น้ำเพื่อการ เพาะปลูก	มีการจัดหา น้ำเพื่อการ เพาะปลูก	รวม	ไม่มีการจัดหา น้ำเพื่อการ เพาะปลูก	มีการจัดหา น้ำเพื่อการ เพาะปลูก
เมืองนครนายก	6,012	1,816	7,828	76.80	23.20
บ้านนา	4,940	1,155	6,095	81.05	18.95
ปากพลี	2,292	473	2,765	82.89	17.11
องครักษ์	260	4,124	4,384	5.93	94.07
รวม	13,504	7,568	21,072	64.09	35.91

ที่มา สำนะโนเกษตรปี 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

จากตารางพบว่าในพื้นที่อำเภอเมือง บ้านนา ปากพลี มีปัญหาในเรื่องน้ำเพื่อทำการเกษตรน้อย ถ้าดูจากสถิติการจัดหาน้ำพบว่าเกินกว่าร้อยละ 80 ไม่จำเป็นต้องจัดหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกแต่บ้างถือเป็นส่วนน้อย แต่ถ้าดูจากอำเภอของครักษ์แล้วจะเห็นว่าพื้นที่นี้จะมีปัญหาเรื่องการจัดหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกมาก และมีร้อยละ 94.07 ตอบว่ามีการจัดหาน้ำเพื่อการเพาะปลูก

ดังนั้นในข้อนี้จึงได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างว่าการหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกทำอย่างไร วิธีการหาน้ำที่มีผู้ตอบมากที่สุดคือการขุดสระขนาดเล็ก ขุดลอกลำห้วย เจาะบ่อบาดาล และขุดหนองน้ำ ส่วนข้ออื่นก็มีผู้ตอบแต่เป็นจำนวนน้อย ถ้ามองจากสถิติการเกษตรของจังหวัด กับข้อมูลที่เก็บมาได้มีความสอดคล้องกันในแง่ที่ว่า อำเภอในจังหวัดนครนายกส่วนใหญ่มีน้ำเพื่อการเพาะปลูก ยกเว้นอำเภอของครักษ์ ต้องมีการจัดหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกถึงร้อยละ 94.07 วิธีการที่สามารถใช้ได้มีหลายวิธี เช่น เจาะบ่อบาดาล ขุดสระขนาดเล็ก ขุดลอกลำห้วย ทำฝายน้ำล้น หรือ ขุดหนองน้ำ

ตารางที่ 20 วิธีที่ใช้ในการหาน้ำในชุมชน

การหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้ง	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ทราบ	3	1.63
เจาะบ่อบาดาล	27	14.67
ขุดสระขนาดเล็ก	34	18.48
ขุดลอกลำห้วย	36	19.57
ทำฝายน้ำล้น	3	1.63
ขุดลอกหนองน้ำ	22	11.95
มีหนองน้ำขังตลอดปี	20	10.87
อื่นๆ	1	0.54
ไม่ระบุ	38	20.65

ผลิตภัณฑ์ที่นำไปขายที่ไหน คำถามในข้อนี้เป็นคำถามที่ต้องการทราบว่าการค้าขายที่เกิดขึ้นในจังหวัดเป็นอย่างไร โดยกำหนดให้มีตัวเลือกคือ ผลิตภัณฑ์ขายพ่อค้าในหมู่บ้าน มีพ่อค้าที่อื่นมารับซื้อ นำผลผลิตไปขายเองในเมือง หรือนำไปขายที่สหกรณ์หรือกลุ่มชุมชน และข้อสุดท้ายให้ระบุว่ามีการนำผลผลิตไปขายในที่อื่นๆ หรือไม่ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากตอบว่ามีพ่อค้าที่อื่นมารับซื้อ คิดเป็นร้อยละ 41.85 การมีพ่อค้ามารับซื้อสร้างความสะดวกในการขายแต่ราคาสินค้าต่ำ และไม่สามารถต่อรองราคาได้ นี่คือปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ชาวชนบทอย่างมาก เรื่องการขายสินค้าไม่ได้ราคา โดนกดราคา เป็นต้น การแก้ปัญหานี้โดยการตลาดกลางเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนสินค้าน่าจะเป็นทางออกที่เป็นไปได้

ตารางที่ 21 ลักษณะการขายผลผลิตทางการเกษตร

ผลผลิตที่มีนำไปขายที่ไหน	จำนวน	ร้อยละ
พ่อค้าในหมู่บ้าน	24	13.04
พ่อค้าที่อื่นมารับซื้อ	77	41.85
นำไปขายในเมือง	18	9.78
สหกรณ์หรือกลุ่มชุมชน	13	7.07
อื่นๆ	39	21.20

นอกจากให้เลือกตอบแล้ว ยังมีช่องที่ให้ระบุวิธีที่นำผลผลิตไปขายยังที่อื่นๆ เช่น ส่งที่ฟาร์ม ขายโรงสีที่ตลาด ขายโรงสีตลาดกลางคลองยี่สิบสอง จำหน่ายอาคารเพื่อการเกษตร โรงสี หรือวิธีการอื่นก็ยังมีบ้างคือ ขายที่ริมถนนสายรังสิต-นครนายก ตามเทศกาลต่าง ๆ เช่นงานประจำจังหวัด ขายตามงานของทางอำเภอนำไปขายในตลาดนัดหมู่บ้าน ขายตามที่หน่วยงานพัฒนาชุมชน ติดต่อให้ไปขาย ตลาดตลาดนัด เป็นต้น

ผลผลิตมีการแปรรูปก่อนขาย คำถามข้อนี้ต้องการสอบถามเกี่ยวกับการแปรรูปสินค้าก่อนขาย โดยเฉพาะผลผลิตทางการเกษตร เพราะถ้ามีการแปรรูปก็จะทำให้ราคาต่อหน่วยสูงขึ้น แต่คำตอบที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างพบคำตอบว่าไม่มีการแปรรูปสูงถึงร้อยละ 78.80 และการแปรรูปก่อนขาย เพียงร้อยละ 16.84 รูปแบบการแปรรูปจะเป็นการแปรรูปที่ไม่ใช้เทคโนโลยี แต่เป็นการแปรรูปที่ใช้ภูมิปัญญาที่ทำมาตั้งแต่ในอดีต มีการแปรรูปด้านอาหาร เช่น นำปลามาหมักทำปลาร้า ปลาส้มจืด ปลาร้าดัว ปลาส้มจืด ทำปลาเค็ม และนำเห็ดฟางมาทำน้ำพริกเผาประเภทผลไม้จะทำการแปรรูปโดยการ ผลไม้แช่อิ่ม ผลไม้ดอง ต้ม มะม่วงกวน ขนมหอมกวน ทำวุ้นมะพร้าว แปรรูปถั่วเคลือบ ทำขนมกะยาสาต การแปรรูปเพื่อทำเป็นเครื่องใช้ เครื่องประดับ เช่น นำดอกหญ้ามาทำไม้กวาด นำต้นไม้มากัดเป็นรูปทรงที่สวยงาม นำกะลามะพร้าวมาเผาถ่าน เสื่อกก นำเปลือกไม้และขี้เลื่อยทำรูป

ผลผลิตแปรรูปขายที่ไหน คำถามนี้ต้องการดูว่าระบบการค้าขายของกลุ่มตัวอย่างมีมากน้อยแค่ไหนและมีการขายเป็นลักษณะขายปลีกหรือขายส่ง จากข้อมูลปรากฏว่าส่วนใหญ่ไม่ตอบข้อนี้ และที่ตอบว่าพ่อค้าที่อื่นมารับซื้อ มีอัตราส่วนค่อนข้างสูง มีบ้างที่ตอบว่ามีพ่อค้าในหมู่บ้านมารับ และอื่น ๆ แต่ที่ให้ตอบแบบเป็นปลายเปิด ก็จะมีที่ตอบว่าตลาดนัดของหมู่บ้าน ขายที่ถนนรังสิต - นครนายก ร้านค้าในหมู่บ้าน และขายตามงานประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นประเภทการขายปลีก มีบ้างที่ตอบว่านำไปขายเองที่จังหวัด ขายส่งเอง หรือนำไปขายเองที่โรงสี

การแนะนำวิธีการต่าง ๆ จากหน่วยงาน หน่วยงานที่ให้คำแนะนำและให้ความรู้แก่ชุมชนมีหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ความรู้แก่ชุมชน ในหัวข้อต่าง ๆ เช่น วิธีการเพิ่มผลผลิต วิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ แนะนำวิธีการขายและการตลาด ยังถามต่อไปอีกถึงความสำเร็จของการให้คำแนะนำ เช่นถ้าตอบว่าทดลองทำมาแล้วเคยประสบความสำเร็จหรือไม่ ถ้าเคยประสบผลดีหรือไม่ และสุดท้ายถามต่อว่าขณะนี้

ยังทำอยู่หรือไม่ ทำการสำรวจเกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ เพื่อสรุปว่าคำแนะนำต่างมีประโยชน์ต่อชุมชนหรือไม่

การสอบถามกลุ่มตัวอย่างในเรื่องนี้ พบว่ามีหน่วยงานที่เคยให้ความรู้กับชุมชนหลายหน่วยงาน เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์(ธ.ก.ส.) กรมพัฒนาที่ดิน ก.ศ.น. เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ เคหะกิจเกษตร พัฒนาการอำเภอ พัฒนาชุมชน พาณิชจังหวัด ร.พ.ช. สหกรณ์การเกษตร สำนักงาน เกษตร และอุตสาหกรรมจังหวัด เป็นต้น และหน่วยงานที่ให้คำแนะนำแก่ชาวบ้านสูงสุดที่ได้จากแบบสอบถาม คือเกษตรอำเภอ และพัฒนาชุมชนประจำอำเภอ

ต้องการคาดหวังให้หมู่บ้านนี้มีอะไรดีขึ้น จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างถึงความคาดหวังว่า ต้องการให้ หมู่บ้านนี้มีอะไรที่ดีขึ้นบ้าง โดยเป็นคำถามปลายเปิด และให้ตอบอย่างอิสระเพื่อให้ได้ข้อมูลจริง ตามความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็นการพัฒนาด้านการเกษตร คมนาคม ลดปัญหา ยาเสพติด แหล่งเงินทุน ปัญหาเรื่องน้ำ สิ่งแวดล้อม ความสามัคคีในกลุ่ม และการพัฒนาอาชีพ โดยที่รายละเอียดของความคาดหวังในแต่ละหัวข้อมีดังนี้

พัฒนาด้านการเกษตร ในด้านของราคาพืชผลสูงขึ้น ต้นทุนการผลิตต่ำ และต้องการให้ผลผลิตทางการเกษตรสูงขึ้น เช่น ข้าวราคาดีขึ้น พื้นที่ดินดีขึ้น ทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง มีวิธีการจัดสรรพืชที่ได้ผล มีการพัฒนาอาชีพเกษตรสามารถปลูกพืชผักที่มีตลาดรับซื้อ บ้างก็ตอบว่าอยากให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาแนะนำวิธีการใหม่ ๆ เพราะทุกวันยังไม่มียุ้งงานใด หรือเอกชนเข้ามาแนะนำอย่างจริงจังเลย และหาตลาดหลากหลายที่มั่นคง

สาธารณูปโภค ความคาดหวังในข้อนี้ต้องการเพียงให้มีโทรศัพท์บ้าน และโทรศัพท์สาธารณะ ถนนหนทางลาดยาง ในหมู่บ้าน ไฟฟ้า น้ำประปา รถประจำทาง มีไฟฟ้าตามถนนในหมู่บ้าน

ยาเสพติด ปัญหาเสพติดมีมาก ต้องการลดปัญหาเสพติด และปลอดมียาเสพติดเพราะเกิดการลักเล็กขโมยน้อย

แหล่งเงินทุน ต้องการให้มีแหล่งเงินทุนในหมู่บ้าน มีความต้องการเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อนำมาลงทุนในเรื่องการเกษตร ชาวบ้านไม่มีหนี้สิน

ด้านการตลาด ในด้านการตลาดต้องการประชาสัมพันธ์ให้คนรู้จักผลิตภัณฑ์ มีพ่อค้ามารับซื้อ ผลิตภัณฑ์ จัดให้มีสถานที่จัดแสดง และจำหน่ายสินค้า ต้องการโรงเรียนทำการค้าขายประจำหมู่บ้าน ขายส่งและขายปลีก

ปัญหาเรื่องน้ำ อยากให้มีเงินทุนในกลุ่มทำเกษตรมากกว่านี้ อยากให้มีเครื่องสูบน้ำที่ทันสมัยไม่ต้องซ่อมบ่อยให้ชาวบ้านยืมใช้ น้ำกินน้ำใช้ มีบ่อน้ำบาดาลในหมู่บ้าน มีน้ำประปาใช้ มีน้ำปลูกข้าวตลอดปี ให้มีน้ำใช้ทำเกษตรตอนหน้าแล้ง เพราะน้ำเค็มมาถึง อยากให้มาพัฒนาอ่างเก็บน้ำบึงท่าลาบให้สะอาดขึ้น

สิ่งแวดล้อม ให้คลองปราศจากผักตบชวาและหญ้าต่าง ๆ ในลำคลองให้สะอาด น้ำไม่เน่าเสีย และมาแนะนำการใช้สารฆ่าแมลงอย่างระมัดระวัง และอยากให้มีการกำจัดมลภาวะจากโรงงานในบริเวณหมู่บ้าน

ความสามัคคีในกลุ่ม มีการรวมกลุ่มที่มั่นคง มีความสามัคคีของชาวบ้าน ลดความเห็นแก่ตัวลงบ้าง พัฒนาสังคม พัฒนาจิตใจ พัฒนาการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอาชีพ และสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้น เช่น การรวมตัวในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบล แต่ปัจจุบันยังพบปัญหาเรื่องอยากพัฒนากลุ่มอาชีพให้มั่นคงกว่าเดิม ให้เข้มแข็งกว่านี้ อยากให้ชุมชนและคนในชุมชนมีความร่วมมือกันมากกว่านี้ และอยากให้มีความสามัคคีกันไม่แย่งลูกค้ากัน

การพัฒนาอาชีพ อยากให้มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาแนะนำวิธีการใหม่ ๆ ทุก ๆ หน่วยงาน เพราะทุกวันยังไม่มีหน่วยงานใด หรือเอกชนเข้ามาแนะนำอย่างจริงจังเลย อยากให้มีการประกอบอาชีพของคนในหมู่บ้านเพื่อยกระดับการครองชีพให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอาชีพที่มั่นคง งานที่ทำประจำ มีรายได้ประจำ ช่วยให้อาชีพทางครอบครัวมีฐานะที่ดีขึ้น ชุมชนมีรายได้สูงขึ้นมีการพัฒนาอาชีพให้ดียิ่งขึ้นต้องการสร้างอาชีพเสริมให้กับแม่บ้านที่ว่างจากอาชีพหลัก ต้องการให้ทุกสิ่งทุกอย่างดีขึ้นกว่าเดิม เพิ่มความเป็นอยู่ในการครองชีพการดำรงชีวิต สุขภาพพลานามัย การกินอยู่อย่างพอเพียง มีความเจริญมีรายได้ทั่วถึงกันทุกครัวเรือนมีความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าเดิมเล็กน้อย เพราะว่ามีกองทุนหมู่บ้านได้มีเงินมาแก้ไขได้บ้าง จึงพอประทังชีวิตในครอบครัวเบาบางลง

อุตสาหกรรม มีการผลิตผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าที่สมาชิกในหมู่บ้านสามารถทำโดยอาศัยวัตถุดิบในหมู่บ้าน ผลิตเป็นสินค้าที่มีคุณภาพเป็นที่รู้จักมี และแพร่หลาย มีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือแนะนำ เช่น สอนวิธีการทำปุ๋ยชีวภาพ

4. โครงสร้างสังคม เพื่อศึกษาลักษณะการรวมกลุ่มการทำกิจกรรมของคนในชุมชน โดยตั้งคำถามในเรื่อง การรวมกลุ่มทำงานกับคนอื่น จำนวนกลุ่มที่เข้าร่วม ตัวอย่างชื่อกลุ่ม สอบถามเกี่ยวกับการแก้ปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้านว่าแก้ไขอย่างไร งานสำคัญของหมู่บ้าน/ตำบล ไปจัดกันที่ วัด หรือโรงเรียน หรือที่อื่น ๆ ต้องการให้รัฐจัดการอะไรให้บ้างสำหรับหมู่บ้านนี้ ถ้าจะสร้างบ้านใหม่คิดที่จะอยู่ที่ไหน ประเพณีพื้นบ้านที่ยังคงถือปฏิบัติในรอบปีของหมู่บ้าน และต้องการคาดหวังว่าจะได้รับจากโครงการส่งเสริมต่าง ๆ

รวมกลุ่มทำงานกับคนอื่น ในคำถามข้อนี้ได้สอบถามว่ามีการรวมกลุ่มเพื่อทำงานกับคนอื่น ในรูปของกลุ่มอาชีพ คำตอบว่ามีการรวมกลุ่มร้อยละ 66.30 และไม่มีการรวมกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 20.65 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ระบุว่าเป็นสมาชิกกลุ่มเพียง 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 41.85 เป็นสมาชิกกลุ่ม 2 กลุ่มคิดเป็นร้อยละ 12.5 และระบุว่าเป็นสมาชิก 3 กลุ่ม 15.22

ตารางที่ 22 กลุ่มตัวอย่างที่มีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรม

รวมกลุ่มทำงานกับคนอื่น	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีการรวมกลุ่ม	38	20.65
มีการรวมกลุ่ม	122	66.30
จำนวนที่เป็นสมาชิกกลุ่ม		
ไม่ระบุกลุ่ม	56	30.43
มีการรวมกลุ่ม 1 กลุ่ม	77	41.85
มีการรวมกลุ่ม 2 กลุ่ม	23	12.50
มีการรวมกลุ่ม 3 กลุ่ม	28	15.22

การดำเนินงานหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง/เชิงคุณภาพ มีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อทำกิจกรรมหลากหลายเพื่อการพัฒนา แบ่งเป็นการจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำการเกษตร การจัดตั้งกลุ่มเพื่อการผลิต การจัดตั้งกลุ่มเพื่อจัดหาแหล่งทุน และกลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ในการรวมกลุ่มบางคนมีการเข้ากลุ่มทำกิจกรรมมากกว่า 1 กลุ่ม ตัวอย่างรายชื่อกิจกรรม

การจัดตั้งกลุ่มเพื่อทำการเกษตร ศูนย์ผลิตภัณฑ์และขยายพันธุ์ข้าวชุมชน กลุ่มเกษตรกรเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทำนา เลี้ยงสัตว์ เกษตรกรเลี้ยงไก่พื้นเมือง เลี้ยงปลา เลี้ยงไก่ชน กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มอาชีพเพาะเห็ดฟาง กลุ่มทำสวน ปลูกผักปลอดสารพิษ เลี้ยงปลานิล กลุ่มปลูกกก-ทอเสื่อ กลุ่มอาชีพแปรรูปผลไม้

การจัดตั้งกลุ่มเพื่อการผลิต ศูนย์สาธิตการตลาด กลุ่มศูนย์สาธิตการตลาดคือร้านค้า กลุ่มสตรีพัฒนาขนมไทย กลุ่มทำไม้กวาดบ้าน กลุ่มอาชีพทอพรมเช็ดเท้า กลุ่มทำแคบหมู

การจัดตั้งกลุ่มเพื่อจัดหาแหล่งทุน กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มสัจจออมทรัพย์ กลุ่มสตรีออมทรัพย์ กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มธกส. กลุ่มกองทุนฟื้นฟู-เศรษฐกิจ

กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มอาชีพสตรีไม้ถัก
กลุ่มเพื่อจุดประสงค์อื่นๆ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มอาชีพสตรี กลุ่มเกษตรหม่านธาตุเหล็ก กลุ่มสตรีพัฒนา กลุ่มอาชีพผสมผสาน

เกิดปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้านแก้ไขปัญหาอย่างไร คำถามในข้อนี้ให้ตอบเพียงข้อเดียว เพื่อดูว่าในกรณีมีปัญหากลุ่มตัวอย่างมีการแก้ปัญหาอย่างไร ตัวเลือกที่ให้ตอบประกอบด้วย แจ้งอำเภอ แจ้งผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน ประชุมปรึกษานานหรือกัน และ ไม่ทราบว่าจะแก้ไขปัญหาอย่างไร และให้ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ ถ้าหน่วยงานเกิดปัญหาของกลุ่มแก้ไขโดยการประชุมปรึกษานานหรือกัน คิดเป็นร้อยละ 29.90 แจ้งผู้ใหญ่บ้านคิดเป็นร้อยละ 14.47 ส่วนที่ตอบว่าไม่ทราบว่าจะทำอย่างไร คิดเป็นร้อยละ 40.84

มีบ้างที่ตอบสนองสภาพปัญหาของกลุ่มที่พบว่าเกิดจากกลุ่ม แบ่งเป็นปัญหาความรู้ในการผลิต ด้าน การเกษตร ขาดเงินทุนในการทำกิจกรรม ขาดวิธีการดำเนินงาน ความสามัคคี ลักษณะของปัญหา เช่น

ความรู้และการอบรม มีการระบุปัญหาที่เกิดในการรวมกลุ่มการทำกิจกรรม ตัวอย่างปัญหา เช่น การปลูกข้าวไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร วิธีการทำเชื้อเห็ดผ่าง การผลิตอาหาร การทอผ้าเช็ดเท้า การบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้น แต่บางหมู่บ้านกลับประสบปัญหาการประดิษฐ์ของไม่ทันกับการขาย และยังต้องการเทคนิคต่างๆ เพื่อการเพิ่มผลผลิตให้ดีขึ้น โดยการให้หน่วยราชการมาให้ความรู้

เงินทุน ปัญหาเรื่องเงินลงทุนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับชุมชนถึงแม้ว่ารัฐบาลจะมีโครงการกองทุนหมู่บ้านสนับสนุนกิจกรรมของกลุ่ม แต่ปัญหาเงินทุนก็ยังเป็นปัญหาใหญ่ และยังเกิดปัญหาในรูปแบบอื่นๆ อีก เช่น การนำเงินกู้มาแล้วนำมาแบ่งกันเอง หรือขาดเงินทุนหมุนเวียน ขาดเงินทุนสนับสนุน หรือเงินไม่เพียงพอเพราะวัสดุราคาแพง

การบริหารจัดการ ปัญหาของกลุ่มในข้อนี้ส่วนใหญ่ระบุว่า เป็นการจัดการในด้านการประชุม วิธีการบริหารกิจการกลุ่ม ศักยภาพของคณะกรรมการ และปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาการขาดโรงเรียน หรือที่ทำงานของกลุ่ม

ตลาด การตลาดก็ยังเป็นปัญหาที่ระบุในข้อนี้ด้วย เช่น ต้องการส่งออก หรือต้องการให้สินค้ามีพ่อค้ามารับซื้อ

การรวมกลุ่ม และความสามัคคีของคนในกลุ่ม ในข้อนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างได้ระบุปัญหาที่เกิดขึ้นกับกลุ่มในข้อนี้ ไว้ค่อนข้างมากและเน้นไปทางเดียวกันคือการรวมกลุ่มยังมีปัญหา ตัวอย่างปัญหาการรวมกลุ่ม เช่น การขาดความสามัคคี การรวมกลุ่มความตั้งใจจริง ความสามัคคีในกลุ่ม ต้องแก้ไขให้มีความพร้อมเพรียง ปัญหาการรวมตัวของสมาชิกให้ความสนใจน้อย มีการประชุมน้อยเกินไป มีความสามัคคีในกลุ่ม สมาชิกภายในกลุ่มขาดความเข้าใจกัน สมาชิกให้ความร่วมมือไม่เต็มที่ และ อยากให้มีความร่วมมือกันมากกว่านี้

งานสำคัญของหมู่บ้าน/ตำบล ไปจัดกันที่ไหน คำถามในข้อนี้เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อต้องการคำตอบว่าสถานที่ที่ใช้ในการรวมตัวของคนในหมู่บ้าน เพื่อให้ทราบว่าจะโดยปกติสถานที่รวมกลุ่มของสมาชิกในหมู่บ้านอยู่ที่ใด คำตอบส่วนใหญ่ระบุว่า กลางหมู่บ้าน เกษตรอำเภอ ที่ว่าการอำเภอปากปสิ ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน นอกจากนี้งานสำคัญยังนิยมจัดที่อื่น ๆ เช่น จัดที่วัด โดยกลุ่มตัวอย่างระบุชื่อวัดในจังหวัดรวม 53 วัด และระบุชื่อโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ตอบชื่อโรงเรียนและชื่อวัดที่นิยมจัดงาน

จากการสำรวจนี้พบว่ายังมีความขาดแคลนอีกมาก เช่น ขาดที่ดินทำกิน ปัญหาราคาสินค้า เกษตร ราคาปุ๋ย ต้นทุนการผลิต การประกันราคาข้าว ขาดระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นระบบไฟฟ้า น้ำประปา ระบบโทรศัพท์ หรือเส้นทางคมนาคม ถึงแม้ว่ารัฐให้การสนับสนุนในเรื่องนี้ ปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก็เป็นอีกปัญหาหนึ่งที่เป็นปัญหาใหญ่ ที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องมีมาตรการในการจัดการก่อนที่จะสายเกินไป ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่มาจากการสัมภาระณ์ เช่น ปัญหาดิน

เปรี้ยว ปัญหาเรื่องวัชพืชมากทำให้น้ำเกิดเน่าเสีย การปรับสภาพดิน หรือปัญหาการควบคุมสารพิษที่ปล่อยจากโรงงาน

ความต้องการที่จะพัฒนาให้กับชุมชน ในเรื่องของเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรของชุมชนเพื่อ ยกมาตรฐานการดำรงชีวิต ถึงแม้คำตอบที่ได้จากสัมภาษณ์จะไม่ได้กล่าวถึงเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร โดยตรง แต่ถ้าวิเคราะห์จากคำตอบที่ได้พบว่าสามารถจำแนกคำตอบได้เป็นความต้องการองค์ความรู้ที่ ปรากฏในรูปเครื่องจักร เครื่องกล และเครื่องมือ เพื่อใช้ในการผลิตและการเกษตร เครื่องมือจำพวกท่อ สูบน้ำ รถไถ เพื่อทำการเกษตร เป็นต้น ความต้องการข้อมูลในเรื่ององค์ความรู้ทางเทคโนโลยี ที่ปรากฏใน รูปข้อมูลข่าวสาร เอกสารต่างๆ รวมถึงความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบทในการอบรมเพื่อการ ประกอบอาชีพ หรือการส่งเสริมอาชีพ เพิ่มความรู้ทางด้านการผลิตและการจำหน่าย ส่งเสริมการเลี้ยง โค กระบือ หมู ไก่พันธุ์เนื้อ พันธุ์ไข่ ส่งเสริมความรู้เรื่องการผลิต การตลาด และประกันราคาพืชผล อยากให้มีคนมาสอนงานให้ชาวบ้านทำเพื่อเป็นอาชีพเสริม เช่น ทำปุ๋ยหมัก ทำดอกไม้ประดิษฐ์ เป็นต้น และความต้องการในเรื่องการสร้างระบบงาน และสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่วนอีกข้อหนึ่งที่มีความ สำคัญต้องนำความรู้ที่เรียกว่าภูมิปัญญาของชาวชนบทมาประยุกต์ใช้ และต้องไม่ลืมภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น

บทที่ 6

สรุปและเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการทวนซ้ำถึงความต้องการการพัฒนาชุมชนในจังหวัดนครนายก ถึงสภาพแวดล้อม และเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรของชุมชนจังหวัดนครนายก และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรที่เหมาะสมกับชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน จากการศึกษาวิจัยนี้ทำให้ทราบว่าคนในชุมชนมีการตื่นตัวเรื่องการพัฒนา มาก เพราะรัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาชนบท และมีการตอบรับการพัฒนามากมาย ถึงแม้ว่าจะมีจำนวนแบบสอบถามที่ตอบกลับมาไม่ครบถ้วนตามจำนวนที่ตั้งใจไว้ จากการศึกษาลงนาม สัมภาษณ์เรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพชุมชนเกษตรรอบมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

สรุปรายงานวิจัย

การพัฒนาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในเรื่องการประยุกต์เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรแบ่งขั้นตอนการพัฒนาเป็น 4 ขั้นตอน

1. การนำองค์ความรู้ที่มีในตัวของคนชนบทมาใช้ หรือที่เรียกว่าเป็นภูมิปัญญาหรือสติปัญญาในตัวมนุษย์ เพราะชุมชนมีภูมิปัญญาที่ได้รับการสืบทอดจากคนรุ่นก่อน และปัจจุบันมีกลุ่มทำกิจกรรมหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีการรวมตัวเพื่อการพัฒนา (ภาคผนวก ค) ซึ่งสามารถทำการพัฒนาแบบบูรณาการของงานในชุมชนได้

2. การพัฒนาขั้นการนำความรู้ทางเทคโนโลยี มาใช้ให้เกิดการพัฒนา โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรม ด้านพลังงาน ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม สำหรับประเด็นการพัฒนามีดังนี้

1) ด้านการเกษตรกรรม ต้องมีการพัฒนาขีดความสามารถในการผลิตผลผลิตทางการเกษตร การตลาดและการแข่งขันด้านราคา ต้องมีการบริหารการใช้ทรัพยากรการเกษตรอย่างยั่งยืน มีสถาบันทางการเกษตรที่คอยแนะนำการพัฒนาอย่างถูกต้อง

2) ด้านเทคโนโลยีอุตสาหกรรม จังหวัดนครนายกถูกกำหนดเป็นพื้นที่เกษตรกรรม และเทคโนโลยีในการพัฒนาอุตสาหกรรมการเกษตรนั้น แบ่งเป็นเทคโนโลยีเครื่องจักรกลเกษตร เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร และเทคโนโลยีอาหาร การจัดการเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ สำหรับจังหวัดนครนายกพอจะสรุปได้ดังนี้

เทคโนโลยีเครื่องจักรกลเกษตรเป็นเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร และปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีประเภทนี้อยู่บ้างแล้วค่อนข้างมาก เช่น เครื่องสูบน้ำ รถไถเดินตาม และอื่น ๆ โดยภาพรวมมีปัญหาเรื่องการพัฒนาไม่มาก และจังหวัดนครนายกมีผลผลิตทางเกษตรอยู่ระดับดี

เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูป เป็นเทคโนโลยีเพื่อการถนอมและการเก็บรักษา เช่น การคัดเกรดผลไม้ การสูญเสีย การยืดอายุของผลผลิตเกษตร และการอบแห้งผลไม้ เป็นต้น

เทคโนโลยีอาหาร เป็นการเพิ่มผลผลิตเกษตรอย่างหนึ่งที่ได้ผลดี และสนองโครงการหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลได้ดีมาก การใช้เทคโนโลยีอาหารเพื่อเปลี่ยนผลผลิตเกษตรเป็นอาหาร เพื่อสนองตลาดและการ

เก็บรักษาได้ระยะนาน เป็นการเพิ่มรายได้ เช่น ฝรั่งปลาร้า แยมผลไม้ ผลไม้ตากแห้ง และอื่น ๆ อีกประการหนึ่ง จังหวัดนครนายกเป็นจังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยว และมีกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นงานหลัก การผลิตอาหารจากผลผลิตเกษตรอาจจะนำมาเพื่อเป็นของที่ระลึกของจังหวัดได้อีกด้วย

ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร เป็นกิจกรรมที่จะต้องเร่งพัฒนา และส่งเสริมเพื่อเป็นการกระจายศักยภาพการประกอบอุตสาหกรรมสู่ชนบท โดยเฉพาะเรื่องการผลิตเกษตร และเทคโนโลยีอาหาร จะทำให้มีสินค้าท้องถิ่นที่มีคุณภาพดี ต้นทุนต่ำ สามารถส่งเข้าสู่ตลาดสินค้าได้อย่างดี

5) ด้านการศึกษา สร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการจัดทำระบบการศึกษาเทคโนโลยีต่างๆ ที่เข้าใจง่ายและใช้ได้จริง และปรับทัศนคติที่มีต่อการศึกษาใหม่ หรือจัดการศึกษาตามปัญหาในชุมชน และการพัฒนาองค์ความรู้จากมหาวิทยาลัยสู่ชุมชนชนบทอย่างทั่วถึง ให้มีการศึกษาและรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบัน

6) ด้านเศรษฐกิจ ลดค่าใช้จ่ายในการผลิต โดยใช้เครื่องจักรซ่อมบำรุงง่าย ดูแลรักษาง่าย โดยการส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวในชนบท

7) ด้านสังคม ความเชื่อและปรับทัศนคติในการยอมรับสิ่งใหม่ อุปนิสัยของคนในชุมชนในเรื่องการรู้จักประหยัด

8) สิ่งแวดล้อม การให้ความรู้ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นปรับปรุงคุณภาพดิน น้ำ และอากาศ การป้องกันไม่ให้เสื่อมคุณภาพ ซึ่งต้องใช้เทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ทั้งสิ้น

3. ปรับปรุงระบบการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร ระบบงาน หรือแผนงาน สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่ม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นระบบ แต่พยายามอย่าให้เกิดความซ้ำซ้อน กิจกรรมที่สร้างขึ้นจะต้องมีความสัมพันธ์ มีการทำงานแบบผสมผสานและพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน

4. ขั้นการประยุกต์เทคโนโลยีที่ปรากฏ ในรูปของเครื่องจักร เครื่องกล เครื่องมือ และเทคโนโลยี การบริหารจัดการ มาใช้งานอย่างเหมาะสม ลดการบริโภค เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้

ทั้งหมดที่กล่าวนี้เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ถึงแม้ว่าผลการวิจัยนี้จะแสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรของจังหวัดยังอยู่ในขั้นเริ่มต้น เช่น การผลิตปลาร้า หรือการทำผลไม้ดอง เป็นต้น ยังเป็นขั้นเริ่มต้นของการพัฒนาแต่ผลของการดำเนินงาน จะต้องไปเกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจในการประยุกต์เทคโนโลยีอย่างรอบด้านด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลในงานวิจัยนี้ที่รวบรวมจากข้อมูลที่ปรากฏในรูปของเอกสาร รายงาน และทำการสำรวจเพิ่มเติมถึงความต้องการของชุมชน จังหวัดนครนายกในด้านต่าง ๆ ครอบคลุมถึงภาพรวมของจังหวัดในเรื่องการเกษตร ข้อมูลนี้สามารถนำไปใช้ในการทำวิจัยเรื่องอื่น ๆ ได้ต่อไป เพื่อเป็นการพัฒนาให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และงานวิจัยแบบเจาะลึกถึงการนำเทคโนโลยีไปใช้ให้ตรงกับความต้องการน่าจะเป็นสิ่งที่ต้องทำต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- รศ.ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์ และคณะ. (โครงการชนบทศึกษา ประจำปี 2542). การประยุกต์ใช้
ภูมิปัญญาไทยและทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการศึกษาและ
เศรษฐกิจ จังหวัดนครนายก. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รศ.ดร.ยุบล เบญจรงค์กิจ และคณะ. (2540). ดัชนีเรื่องฐานข้อมูลเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท.
สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดร.สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. (2528). วิธีการวิจัย ทฤษฎี และการเปลี่ยนแปลงในสังคมชนบทไทย.
ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา และองค์กรเซเบโม (CEBEMO) ประเทศเนเธอร์แลนด์.
(2533). รายงานการวิจัย เรื่อง "การดำรงอยู่ของชุมชน : กระบวนการต่อสู้และการ
พัฒนา" กรณีศึกษากลุ่มพัฒนาเขตจอมทอง ศูนย์สังคมพัฒนาเชียงใหม่.
- ดร.พีรพล ไตรทศวิทย์. (2523). การวางแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอดำป้อม : ทฤษฎีและปฏิบัติ.
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.(2543). 9 มิติ
การวิจัยเพื่อฟื้นฟูชาติ.
- ศ.ดร.ประเสริฐ วิทยารัฐ. (2533). โครงการอีสานเขียว : ศึกษาโครงสร้างชุมชน. ภาควิชาภูมิศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ภาคผนวก ก

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ปี 2538-2543

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2538 จังหวัดนครนายก

ตัวชี้วัด จปฐ.	จำนวนที่ สำรวจ ทั้งหมด	ผลการสำรวจ (ตามตัวชี้วัด)				เทียบเป้าหมาย		ผลการสำรวจ (430 หมู่บ้าน)			
		ไม่ผ่านเกณฑ์		ผ่านเกณฑ์		เป้าหมาย ปี 2539 ร้อยละ	ผล	ไม่ผ่านเกณฑ์		ผ่านเกณฑ์	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หมวดที่ 1 อาหารดี											
1. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักเกิน 3,000 กรัมขึ้นไป	2,413 คน	381	15.8	2,032	84.2	70	✓	63	14.6	367	85.4
2. เด็ก 0-5 ปี ไม่ขาดสารอาหาร	12,116 คน			11,725	96.8						
		ขาดสารอาหาร		เป้าหมาย		ขาดสาร อาหาร ไม่เกิน เป้าหมาย ทั้ง 3 ระดับ	✗				
		จำนวน ร้อยละ		ไม่เกินร้อยละ							
2.1 ขาดสารอาหารระดับ 1		365	3.0	10	✓			47	10.9	383	89.1
2.2 ขาดสารอาหารระดับ 2		20	0.2	1	✓			12	2.8	418	97.2
2.3 ขาดสารอาหารระดับ 3		6	0.1	0	✗			1	0.2	429	99.8
3. เด็ก 6-14 ปี ได้รับสารอาหารครบ	25,035 คน	504	2.0	24,531	98.0	93	✓	22	5.1	408	94.9
4. ครวเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ดิบหรือสุกๆ ดิบๆ	35,388 ครว	2,372	6.2	36,016	93.8	60	✓	11	2.6	419	97.4
5. ครวเรือนกินอาหารที่มีรสเค็ม อ.ย.	38,388 ครว	1,724	4.5	36,664	95.5	75	✓	15	3.5	415	96.5
หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย											
6. ครวเรือนมีที่อยู่อาศัยสะอาด 5 ปี	38,388 ครว	1,478	3.9	36,910	96.1	90	✓	51	11.9	379	88.1
7. ครวเรือนจัดบ้านถูกสุขลักษณะ	38,388 ครว	3,502	9.1	34,886	90.9	90	✓	127	29.5	353	72.5
8. ครวเรือนมีน้ำสะอาดใช้ดื่มทุกหลังคาหัวบ้าน	38,388 ครว	938	2.4	37,450	97.6	95	✓	67	15.6	363	84.4
9. ครวเรือนมีน้ำสะอาดดื่มเพียงพอ	38,388 ครว	10,671	27.8	27,717	72.2	95	✗	283	65.8	147	34.2
10. ครวเรือนไม่ถูกรบกวนจากปลั่งรั่วคาถุ	38,388 ครว	3,352	8.7	35,036	91.3	80	✓	56	13.0	374	87.0
หมวดที่ 3 ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว											
11. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด	2,244 คน	7	0.3	2,237	99.7	75	✓	19	4.4	411	95.6
12. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝากคลอดและดูแลหลังคลอด	2,193 คน	4	0.2	2,189	99.8	80	✓	23	5.4	437	94.6
13. เด็กต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนครบ	2,413 คน	217	9.0	2,196	91.0	95	✗	24	5.6	406	94.4
14. เด็กประถมศึกษาได้รับวัคซีนครบ	4,029 คน	5	0.2	4,024	99.8	99	✓	10	3.0	417	97.0
15. ครวเรือนมีความรู้เรื่องโรคเอดส์	38,388 ครว	1,156	3.0	37,232	97.0	80	✓	16	3.7	414	94.3
16. ครวเรือนรู้จักวิธีป้องกันโรคเอดส์	38,388 ครว	1,194	3.1	37,194	96.9	80	✓	15	3.5	415	96.5
17. เด็ก 3-6 ปี ได้รับการเลี้ยงดูถูกต้อง	9,538 คน	325	3.4	9,213	96.6	60	✓	19	4.4	411	95.6
18. เด็กวัยประถมศึกษาได้เข้าเรียนภาคบังคับ	21,831 คน	409	1.9	21,422	98.1	99	✗	33	7.7	397	92.3
19. เด็กจบภาคบังคับได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษา	4,035 คน	535	13.3	3,500	86.7	73	✓	93	21.6	337	78.4
20. เด็กไม่ได้รับสื่อสิ่งพิมพ์การฉ้อโกง	94,695 คน	223	0.2	94,472	99.8	80	✗	339	78.8	91	21.2
21. คนอายุ 14-50 ปี อ่านเขียนได้	94,695 คน	1,016	1.1	93,679	98.9	99	✗	77	17.9	355	82.1
22. ครวเรือนได้รับข่าวสารครบ	38,388 ครว	2,197	5.7	36,191	94.3	85	✓	47	12.3	383	87.7
หมวดที่ 4 ครอบครัวปลอดภัย											
23. ครวเรือนปลอดภัยไม่ใช้วัตถุอันตราย	38,388 ครว	240	0.6	38,148	99.4	100	✗	55	12.6	375	87.2
24. ครวเรือนปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	38,388 ครว	955	2.5	37,433	97.5	80	✓	1	0.2	429	99.8
หมวดที่ 5 รายได้ดี											
25. ครวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่น้อยกว่าคนละ 10,000 บาทต่อปี	38,388 ครว	19,476	50.7	18,918	49.3	70	✗	327	76.1	163	23.9
หมวดที่ 6 มีลูกไม่มาก											
26. คู่สมรสใช้บริการคุมกำเนิด	21,898 คู่	2,022	9.2	19,876	90.8	77	✓	28	6.5	402	93.5
27. คู่สมรสมีลูกไม่เกิน 2 คน	21,898 คู่	4,784	21.8	17,114	78.2	75	✓	116	27.0	314	73.0
หมวดที่ 7 ยอกร่วมพัฒนา											
28. ครวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่ม	38,388 ครว	10,057	26.2	28,331	73.8	60	✓	93	21.6	337	76.4
29. คนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	108,448 คน	25,073	23.1	83,375	76.9	90	✗	262	60.9	168	39.1
30. ครวเรือนร่วมรักษาสาธารณสุขและกิจการรวมพัฒนา	38,388 ครว	6,051	15.8	32,337	84.2	80	✓	135	31.4	295	68.6
หมวดที่ 8 ปลอดยาเสพติด											
31. ครวเรือนปฏิบัติตามกฎหมายห้ามสูบบุหรี่	38,388 ครว	5,207	13.6	33,181	86.4	90	✓	160	37.2	270	62.8
32. คนในครวเรือนไม่คดียา	128,763 คน	3,589	2.8	125,174	97.2	90	✓	20	4.6	410	95.4
33. คนในครวเรือนไม่คดียา	128,763 คน	13,347	10.4	115,416	89.6	90	✗	134	31.2	296	68.8
34. ครวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี	38,388 ครว	2,059	5.4	36,329	94.6	90	✓	75	17.4	355	82.6
35. คนสูงอายุได้รับการดูแล	18,586 คน	106	0.6	18,480	99.4	90	✓	7	1.6	423	98.4
หมวดที่ 9 บำรุงสิ่งแวดล้อม											
36. ครวเรือนได้ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	38,388 ครว	4,739	12.3	33,649	87.7	90	✗	155	36.1	275	63.9
37. ครวเรือนได้ร่วมป้องกันสิ่งแวดล้อม	38,388 ครว	4,569	11.9	33,819	88.1	90	✗	151	35.1	279	64.9

ตารางที่ 69 แสดงข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2539 จังหวัดนครนายก

ตัวชี้วัด จปฐ.	จำนวนที่ สำรวจ ทั้งหมด	ผลการสำรวจ (ตามตัวชี้วัด)				เทียบเป้าหมาย		ผลการสำรวจ (377 หมู่บ้าน)						
		ไม่ผ่านเกณฑ์		ผ่านเกณฑ์		เป้าหมาย ปี 2539 ร้อยละ	ผล	ไม่บรรลุเป้าหมาย		บรรลุเป้าหมาย				
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
หมวดที่ 1 อาหารดี														
1. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักเกิน 3,000 กรัมขึ้นไป		2,060 คน	166	8.1	1,894	91.9	70	✓	37	9.8	340	90.2		
2. เด็ก 0-5 ปี ไม่ขาดสารอาหาร		11,159 คน			10,835	97.1								
2.1 ขาดสารอาหารระดับ 1 2.2 ขาดสารอาหารระดับ 2 2.3 ขาดสารอาหารระดับ 3		ขาดสารอาหาร		เป้าหมาย		ขาดสาร อาหาร ไม่เกิน เป้าหมาย ทั้ง 3 ระดับ	✗							
		จำนวน ร้อยละ		ไม่เกินร้อยละ										
		270		2.4	10					✓	25	6.6	352	93.4
		30		0.3	1					✓	11	2.9	366	97.1
		24		0.2	0	✗		4	1.1	373	98.9			
3. เด็ก 6-14 ปี ได้รับสารอาหารครบ		22,726 คน	315	1.4	22,411	98.6	93	✓	18	4.8	359	95.2		
4. ครัวเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ดิบหรือสุกๆ ดิบๆ		34,677 ครัว	1,524	4.4	33,153	95.6	60	✓	9	2.4	368	97.6		
5. ครัวเรือนกินอาหารที่มีฉลาก อย.		34,677 ครัว	946	2.7	33,731	97.3	75	✓	8	2.1	369	97.9		
หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย														
6. ครัวเรือนมีที่อยู่อาศัยคงทน 5 ปี		34,677 ครัว	1,006	2.9	33,671	97.1	90	✓	26	6.9	351	93.1		
7. ครัวเรือนจัดบ้านถูกสุขลักษณะ		34,677 ครัว	2,402	6.9	32,275	93.1	90	✓	72	19.1	305	80.9		
8. ครัวเรือนมีและใช้ส่วนถูกหลักสุขาภิบาล		34,677 ครัว	499	1.4	34,178	98.6	95	✓	31	8.2	346	91.8		
9. ครัวเรือนมีน้ำสะอาดดื่มเพียงพอ		34,677 ครัว	6,374	18.4	28,303	81.6	95	✗	181	48.0	196	52.0		
10. ครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากสิ่งรบกวน		34,677 ครัว	1,820	5.2	32,857	94.8	80	✓	27	7.2	350	92.8		
หมวดที่ 3 ศึกษาอนามัยถ้วนทั่ว														
11. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด		2,137 คน	24	1.1	2,113	98.9	75	✓	8	2.1	369	97.9		
12. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอดและดูแลหลังคลอด		2,050 คน	1	0.05	2,049	99.95	60	✓	9	2.4	368	97.6		
13. เด็กต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนครบ		2,060 คน	6	0.3	2,054	99.7	95	✓	13	3.4	364	96.6		
14. เด็กประถมศึกษาได้รับวัคซีนครบ		4,479 คน	330	7.4	4,149	92.6	99	✗	5	1.3	372	92.7		
15. ครัวเรือนมีความรู้เรื่องโรคเอดส์		34,677 ครัว	785	2.3	33,892	97.7	50	✓	7	1.9	370	95.1		
16. ครัวเรือนรู้จักวิธีป้องกันโรคเอดส์		34,677 ครัว	625	1.8	34,052	98.2	60	✓	5	1.3	372	95.7		
17. เด็ก 3-6 ปี ได้รับบริการเลี้ยงดูถูกต้อง		8,829 คน	58	0.7	8,771	99.3	60	✓	3	0.5	374	99.2		
18. เด็กวัยประถมศึกษาได้เข้าเรียนภาคบังคับ		20,942 คน	2,136	10.2	18,806	89.8	99	✗	17	4.5	360	92.5		
19. เด็กจบภาคบังคับได้เรียนต่อระดับมัธยมศึกษา		3,862 คน	309	8.0	3,553	92.0	73	✓	53	14.1	324	85.9		
20. เด็กไม่ได้เรียนต่อ ได้รับการฝึกอาชีพ		309 คน	124	40.1	185	59.9	80	✗	321	55.1	56	14.9		
21. คนอายุ 14-50 ปี อ่านเขียนได้		63,288 คน	295	0.4	62,993	99.6	99	✓	36	9.6	341	90.4		
22. ครัวเรือนได้รับข่าวสารครบ		34,677 ครัว	798	2.3	33,879	97.7	55	✓	25	6.6	352	93.4		
หมวดที่ 4 ครอบครัวปลอดภัย														
23. ครัวเรือนปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน		34,677 ครัว	160	0.5	34,517	99.5	100	✗	39	10.3	338	89.7		
24. ครัวเรือนปลอดภัยจากอุบัติเหตุ		34,677 ครัว	724	2.1	33,953	97.9	60	✓	2	0.5	375	99.5		
หมวดที่ 5 รายได้ดี														
25. ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่น้อยกว่าคนละ 15,000 บาทต่อปี		34,677 ครัว	14,247	41.1	20,430	58.9	70	✗	245	65.0	132	35.0		
หมวดที่ 6 มีลูกไม่มาก														
26. คู่สมรสใช้บริการคุมกำเนิด		19,601 คู่	1,236	6.3	18,365	93.7	77	✓	18	4.8	359	95.2		
27. คู่สมรสมีลูกไม่เกิน 2 คน		19,601 คู่	4,177	21.3	15,424	78.7	75	✓	106	28.1	271	71.9		
หมวดที่ 7 ยอกร่วมพัฒนา														
28. ครัวเรือนเป็นสมาชิกกลุ่ม		34,677 ครัว	6,921	20.0	27,756	80.0	60	✓	67	17.8	310	82.2		
29. คนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง		100,876 คน	22,572	22.4	78,304	77.6	90	✗	291	77.2	86	22.8		
30. ครัวเรือนร่วมรักษาสาธารณสุขและกิจกรรมการพัฒนา		34,677 ครัว	3,433	9.9	31,244	90.1	80	✓	72	19.1	305	80.9		
หมวดที่ 8 พาสู่คุณธรรม														
31. ครัวเรือนปฏิบัติตามศาสนานำเสมอ		34,677 ครัว	2,740	7.9	31,937	92.1	90	✓	99	26.3	278	73.7		
32. คนในครัวเรือนไม่ดื่มน้ำ		114,529 คน	1,721	1.5	112,808	98.5	90	✓	8	2.1	369	97.9		
33. คนในครัวเรือนไม่ดื่มน้ำ		114,529 คน	8,691	7.6	105,838	92.4	90	✓	93	24.7	284	75.3		
34. ครัวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี		34,677 ครัว	1,484	4.3	33,193	95.7	90	✓	55	14.6	322	85.4		
35. คนสูงอายุได้รับการดูแล		16,377 คน	49	0.3	16,328	99.7	90	✓	3	0.8	374	99.2		
หมวดที่ 9 บำรุงสิ่งแวดล้อม														
36. ครัวเรือนได้ร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ		34,677 ครัว	2,835	8.2	31,842	91.8	90	✓	93	24.7	284	75.3		
37. ครัวเรือนได้ร่วมป้องกันสิ่งแวดล้อม		34,677 ครัว	2,771	8.0	31,906	98.0	90	✓	85	22.6	292	77.4		

ตารางที่ 67 แสดงข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2541 จังหวัดนครนายก

ตัวชี้วัด จปฐ.	จำนวนที่ สำรวจ ทั้งหมด	ผลการสำรวจ (รายตัวชี้วัด)				เทียบเป้าหมาย		ผลการสำรวจ (379 หมู่บ้าน)			
		ไม่ผ่านเกณฑ์		ผ่านเกณฑ์		เป้าหมาย ปี 2544 ร้อยละ	ผล	ไม่บรรลุเป้าหมาย		บรรลุเป้าหมาย	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หมวดที่ 1 สุขภาพดี											
1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด	2,128 คน	2	0.1	2,126	99.9	80	✓	1	0.3	378	99.7
2. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอด/ดูแลหลังคลอด	2,105 คน	2	0.1	2,103	99.9	95	✓	2	0.5	377	99.5
3. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม	2,135 คน	18	0.8	2,117	99.2	93	✓	13	3.4	366	96.6
4. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างน้อย 4 เดือนแรก	1,721 คน	360	20.9	1,361	79.1	30	✓	33	8.7	346	91.3
5. เด็กต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนครบ	2,135 คน	9	0.4	2,126	99.6	95	✓	3	0.8	376	99.2
6. เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี มีการเจริญเติบโตตามเกณฑ์	11,557 คน	168	1.4	11,389	98.6	80	✓	4	1.1	375	98.9
7. เด็ก 6-15 ปี มีการเจริญเติบโตตามเกณฑ์	25,587 คน	270	1.1	25,317	98.9	90	✓	4	1.1	375	98.9
8. เด็ก 6-12 ปี ได้รับวัคซีนครบ	15,964 คน	150	0.9	15,814	99.1	100	✗	7	1.9	372	98.1
9. ครว้เรือนมีกินเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุขภาพดี	35,533 ครว้	915	2.6	34,618	97.4	90	✓	14	3.7	365	96.3
10. ครว้เรือนบริโภคเกลือไอโอดีน	35,533 ครว้	1,379	3.9	34,154	96.1	60	✓	2	0.5	377	99.5
11. ครว้เรือนกินอาหารควบคุมมาตรฐาน ย.	35,533 ครว้	811	2.3	34,722	97.7	85	✓	9	2.4	370	97.6
12. ครว้เรือนมีความรู้ในการใช้ยา	35,533 ครว้	2,559	7.2	32,974	92.6	80	✓	6	1.6	373	98.4
หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย											
13. ครว้เรือนมีที่อยู่อาศัยคงทน 5 ปี	35,533 ครว้	431	1.2	35,102	98.8	95	✓	24	6.3	355	93.7
14. ครว้เรือนมีแสงใช้สอยถูกหลักสุขาภิบาล	35,533 ครว้	112	0.3	35,421	99.7	95	✓	3	0.8	376	99.2
15. ครว้เรือนมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงพอ	35,533 ครว้	5,420	15.2	30,113	84.8	95	✗	181	47.8	196	52.2
16. ครว้เรือนมีบ้านเรือนถูกสุขลักษณะ	35,533 ครว้	3,340	9.4	32,193	90.6	60	✓	10	2.6	369	97.4
17. ครว้เรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ	35,533 ครว้	1,958	5.5	33,575	94.5	95	✗	77	20.3	332	79.7
หมวดที่ 3 ศึกษาทั่วทั่ว											
18. เด็ก 2-5 ปี ได้รับการเลี้ยงดู	9,463 คน	515	5.4	8,948	94.6	90	✓	55	14.5	324	85.5
19. เด็กอายุครบเกณฑ์ได้เข้าเรียนภาคบังคับ	16,302 คน	642	3.9	15,660	96.1	100	✗	7	1.9	372	98.1
20. เด็กจบภาคบังคับได้เรียนต่อระดับมัธยม	3,932 คน	123	3.1	3,809	96.9	98	✗	55	14.5	324	85.5
21. เด็กไม่ได้รับเลี้ยงดูโดยบิดา มารดา	567 คน	33	5.8	534	94.2	80	✓	14	3.7	355	96.3
22. คน 14-50 ปี อ่านและเขียนภาษาไทยได้	86,571 คน	418	0.5	86,153	99.5	99	✓	27	7.1	352	92.9
23. ครว้เรือนได้รับรู้ข่าวสารสัปดาห์ละ 3 ครั้ง	35,533 ครว้	330	0.9	35,203	99.1	95	✓	15	4.0	364	96.0
24. ครว้เรือนมีความรู้โรคเอดส์	35,533 ครว้	724	2.0	34,809	98.0	80	✓	4	1.1	375	98.9
หมวดที่ 4 ครอบครัวสุขภาพ											
25. คู่สมรสอายุ 15-44 ปีคุมกำเนิด	20,252 คู่	1,167	5.9	19,085	94.1	77	✓	6	1.6	373	98.4
26. ครอบครัวมีความอบอุ่น	35,533 ครว้	1,173	3.3	34,360	96.7	90	✓	31	8.2	343	91.8
27. ครว้เรือนปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	35,533 ครว้	491	1.4	35,042	98.6	100	✗	49	12.9	330	87.1
28. ครว้เรือนปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน	35,533 ครว้	93	0.3	35,440	99.7	100	✗	28	7.4	351	92.6
หมวดที่ 5 รายได้มาก											
29. ครว้เรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาท/ปี	35,533 ครว้	13,418	37.8	22,115	62.2	70	✗	218	57.5	161	42.5
หมวดที่ 6 อายกร่วมพัฒนา											
30. ครว้เรือนเป็นสมาชิกกลุ่ม	35,533 ครว้	5,486	15.4	30,047	84.6	90	✗	186	49.1	193	50.9
31. คนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	102,642 คน	15,159	14.8	87,483	85.2	90	✗	172	45.4	207	54.6
32. ครว้เรือนร่วมกิจกรรมบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ	35,533 ครว้	2,945	8.3	32,588	91.7	95	✗	112	29.6	267	70.4
หมวดที่ 7 พาสู่คุณธรรม											
33. ครว้เรือนปฏิบัติตามกิจกรรมทางศาสนาสัปดาห์ละครั้ง	35,533 ครว้	2,056	5.8	33,477	94.2	90	✓	62	16.4	317	83.6
34. คนในครัวเรือนไม่คิดสุรา	118,381 คน	1,693	1.4	116,688	98.6	90	✓	4	1.1	375	98.9
35. คนในครัวเรือนไม่คิดบุหรี่	118,381 คน	8,325	7.0	110,056	93.0	90	✓	104	27.4	275	72.6
36. ครว้เรือนร่วมกิจกรรมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม	35,533 ครว้	1,128	3.2	34,405	96.8	90	✓	40	10.6	339	89.4
37. คนสูงอายุ/พิการ ได้รับการดูแล	18,335 คน	142	0.8	18,193	99.2	90	✓	10	2.6	369	97.4
หมวดที่ 8 บำรุงสิ่งแวดล้อม											
38. ครว้เรือนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	35,533 ครว้	2,739	7.7	32,794	92.3	90	✓	96	25.3	283	74.7
39. ครว้เรือนร่วมป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อม	35,533 ครว้	2,568	7.2	32,965	92.8	90	✓	86	22.7	293	77.3

บรรลุเป้าหมาย (✓) 28 ตัวชี้วัด ไม่บรรลุเป้าหมาย (✗) 11 ตัวชี้วัด -

ตารางที่ 102 ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ปี 2543 จังหวัดนครนายก

ตัวชี้วัด จปฐ.	จำนวนที่ สำรวจ ทั้งหมด	ผลการสำรวจ (รายตัวชี้วัด)				เทียบเป้าหมาย		ผลการสำรวจ (392 หมู่บ้าน)					
		ไม่ผ่านเกณฑ์		ผ่านเกณฑ์		เป้าหมาย ปี 2544	ผล	ไม่บรรลุเป้าหมาย		บรรลุเป้าหมาย			
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
หมวดที่ 1 สุขภาพดี													
1. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด	1,955 คน	6	0.3	1,949	99.7	80	✓	2	0.5	390	99.5		
2. หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอด/ดูแลหลังคลอด	1,906 คน	7	0.4	1,899	99.6	95	✓	3	0.8	389	99.2		
3. เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม	1,907 คน	40	2.1	1,867	97.9	93	✓	25	6.4	367	93.6		
4. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างน้อย 4 เดือนแรก	1,476 คน	357	24.2	1,121	75.8	30	✓	33	8.4	359	91.6		
5. เด็กต่ำกว่า 1 ปี ได้รับวัคซีนครบ	1,907 คน	3	0.2	1,904	99.8	95	✓	2	0.5	390	99.5		
6. เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี มีการเจริญเติบโตตามเกณฑ์	13,496 คน	157	1.2	13,339	98.8	80	✓	1	0.3	391	99.7		
7. เด็ก 6-15 ปี มีการเจริญเติบโตตามเกณฑ์	27,017 คน	324	1.2	26,693	98.8	90	✓	7	1.8	385	98.2		
8. เด็ก 6-12 ปี ได้รับวัคซีนครบ	16,762 คน	42	0.3	16,720	99.7	100	✗	5	1.3	387	98.7		
9. ครอบครัวไม่กินเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุขภาพดี	39,449ครัว	715	1.8	38,734	98.2	90	✓	11	2.8	381	97.2		
10. ครอบครัวบริโภคผักผลไม้สด	39,449ครัว	944	2.4	38,505	97.6	60	✓	0	0.0	392	100.0		
11. ครอบครัวกินอาหารควบคุมมาตรฐาน อบ.	39,449ครัว	517	1.3	38,932	98.7	85	✓	4	1.0	388	99.0		
12. ครอบครัวมีความรู้ในการใช้ยา	39,449ครัว	2,276	5.8	37,173	94.2	60	✓	9	2.3	383	97.7		
หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย													
13. ครอบครัวมีที่อยู่อาศัยคงทน 5 ปี	39,449ครัว	491	1.2	38,958	98.8	95	✓	33	8.4	359	91.6		
14. ครอบครัวมีและใช้ส้วมถูกหลักสุขาภิบาล	39,449ครัว	65	0.2	39,384	99.8	95	✓	2	0.5	390	99.5		
15. ครอบครัวมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงพอ	39,449ครัว	3,937	10.0	35,512	90.0	95	✗	130	33.2	262	66.8		
16. ครอบครัวจัดบ้านเรือนถูกสุขลักษณะ	39,449ครัว	3,406	8.6	36,043	91.4	60	✓	9	2.3	383	97.7		
17. ครอบครัวไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ	39,449ครัว	2,170	5.5	37,279	94.5	95	✗	82	20.9	310	79.1		
หมวดที่ 3 ศึกษาทั่วทั่ว													
18. เด็ก 2-5 ปี ได้รับการเลี้ยงดู	9,218 คน	165	1.8	9,053	98.2	90	✓	27	6.9	365	93.1		
19. เด็กอายุครบเกณฑ์ได้เข้าเรียนภาคบังคับ	16,671 คน	7	0.04	16,664	99.96	100	✗	2	0.5	390	99.5		
20. เด็กจบภาคบังคับได้เรียนต่อระดับมัธยม	3,716 คน	106	2.9	3,612	97.1	95	✗	34	8.7	358	91.3		
21. เด็กไม่ได้รับเลี้ยงดูโดยบิดามารดา	322 คน	36	11.2	286	88.8	80	✓	10	2.6	382	97.4		
22. คน 12-50 ปี อ่านและเขียนภาษาไทยได้	93,246 คน	167	0.2	93,081	99.8	99	✓	20	5.1	372	94.9		
23. ครอบครัวได้รับรู้ข่าวสารสัปดาห์ละ 3 ครั้ง	39,449ครัว	163	0.4	39,286	99.6	95	✓	7	1.8	385	98.2		
24. ครอบครัวมีความรู้โรคเอดส์	39,449ครัว	335	0.8	39,114	99.2	90	✓	2	0.5	390	99.5		
หมวดที่ 4 ครอบครัวสุขสบาย													
25. คู่สมรสอายุ 15-44 ปี คู่กันมีเด็ก	21,307 คู่	1,183	5.6	20,124	94.4	77	✓	12	3.1	380	96.9		
26. ครอบครัวมีความอบอุ่น	39,449ครัว	555	1.4	38,894	98.6	90	✓	13	3.3	379	96.7		
27. ครอบครัวปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	39,449ครัว	426	1.1	39,023	98.9	100	✗	55	14.0	337	86.0		
28. ครอบครัวปลอดภัยในจิตใจและทรัพย์สิน	39,449ครัว	136	0.3	39,313	99.7	100	✗	56	14.3	336	85.7		
หมวดที่ 5 รายได้มาก													
29. ครอบครัวมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาท/ปี	39,449ครัว	17,077	43.3	22,372	56.7	70	✗	253	64.5	139	35.5		
หมวดที่ 6 อยากร่วมพัฒนา													
30. ครอบครัวเป็นสมาชิกกลุ่ม	39,449ครัว	7,408	18.8	32,041	81.2	90	✗	210	53.6	182	46.4		
31. คนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	119,319 คน	18,106	15.2	101,213	84.8	90	✗	191	48.7	201	51.3		
32. ครอบครัวร่วมกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์	39,449ครัว	2,278	5.8	37,171	94.2	95	✗	97	24.7	295	75.3		
หมวดที่ 7 พาสู่คุณธรรม													
33. ครอบครัวปฏิบัติตามกิจกรรมทางศาสนาสัปดาห์ละครั้ง	39,449ครัว	3,263	8.3	36,186	91.7	90	✓	70	17.9	322	82.1		
34. คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา	128,705 คน	2,652	2.1	126,053	97.9	90	✓	8	2.0	384	98.0		
35. คนในครัวเรือนไม่เล่นพนัน	128,705 คน	11,380	8.8	117,325	91.2	90	✓	133	33.9	259	66.1		
36. ครอบครัวร่วมกิจกรรมประเพณี ศิลปวัฒนธรรม	39,449ครัว	620	1.6	38,829	98.4	90	✓	21	5.4	371	94.6		
37. คนสูงอายุ/พิการ ได้รับการดูแล	21,344 คน	180	0.8	21,164	99.2	90	✓	5	1.3	387	98.7		
หมวดที่ 8 บำรุงสิ่งแวดล้อม													
38. ครอบครัวร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ	39,449ครัว	1,853	4.7	37,596	95.3	90	✓	58	14.8	334	85.2		
39. ครอบครัวร่วมป้องกันและควบคุมสิ่งแวดล้อม	39,449ครัว	2,018	5.1	37,431	94.9	90	✓	54	13.8	338	86.2		

บรรลุเป้าหมาย (✓) 28 ตัวชี้วัด ไม่บรรลุเป้าหมาย (✗) 11 ตัวชี้วัด

ภาคผนวก ข

ข้อมูลทางการเกษตร ปี 2541/2543 สำนักงานส่งเสริมการเกษตร จังหวัดนครนายก

การเกษตร	อำเภอ	ขนาดพื้นที่					ผลผลิตต่อไร่			
		เมืองนครนายก	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี	รวม	เมืองนครนายก	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี
ข้าว		185,614	159,384	330,578	142,832	818,408				
	ข้าวนาปี	184,392	154,432	185,349	142,717	666,890	434	432	658	406
	ข้าวนาปรัง	1,222	4,952	145,229	115	151,518	700	650	727	450
พืชไร่		148	1,130	356	55	1,689				
	อ้อยเคี้ยว	54	800	130	25	1,009	2,456	6,000	4,000	1,500
	กก	28		226		254	500		1,000	
	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์		180			180		300		
	เผือก	61	50		30	141	2,000	2,000		1,500
	ถั่วเขียวผัวมัน		100			100				
พืชฤดูร้อน	ถั่วลิสง	5				5	450			
		1,540	90	3,330	2,400	7,360				
	ถั่วเขียวผัวมัน	1,500		3,330	2,400	7,230				120
	ข้าวโพดหวาน	40	40			80	1,165			
พืชผัก	ข้าวโพดฝักสด		50			50		1,000		
		1,163	3,395	666	753	5,977				
	แตงกวา	62	400	352	260	1,074	1,300	2,000	1,000	1,946
	แตงโมเนื้อ	210	750			960	2,000	4,000		
	ถั่วฝักยาว	138	390	207	108	843	1,953	1,800	1,092	1,437
	ฟักเขียว	5	810	10	10	835	1,800	2,394	2,000	1,500
	ผักบุ้งจีน	383	100	72	95	650	551	500	500	250
	ผักกวางตุ้ง	158	105		60	323	743	1,800		971

การเกษตร	อำเภอ	ขนาดพื้นที่					ผลผลิตต่อไร่			
		เมืองนครนายก	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี	รวม	เมืองนครนายก	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี
พืชผัก	คะน้า	137	85		80	302	723	1,000		1,468
	ข้าวโพดหวาน		210		10	220		1,200		2,000
	ผักบุ้งน้ำ	70	120		20	210	561	500		220
	ฟักทอง		185		5	190		2,250		2,000
	บวบ		105	25	10	140		1,800	355	250
	ผักกูด		95			95		1,000		
	มะระจีน		40			40		1,625		
	ข้าวโพดมีกลิ่น				35	35				1,200
	พริกขี้หนูสวน				20	20				161
	มะเขือยาว				15	15				260
ผลไม้	ผักกาดขาวปลี				10	10				500
	พริกขี้หนูใหญ่				10	10				163
	มะเขือม่วง				5	5				200
		34,851	19,851	15,225	18,990	88,917				
	กระเทียม	11,250	5,940	6,386	5,702	29,278	1,043	2,800	215	2,000
	กล้วยไข่	930	8,300	7,121		16,351	1,800			
	กล้วยน้ำว้า	6,130	1,500		1,410	9,040	1,800	3,000		1,800
	กล้วยหอม	3,457	1,208	375	3,109	8,149		4,000	700	2,600
	ขนุนแห้ง				6,022	6,022	4,000	3,200	1,720	2,000
	เงาะ	4,370	250	150	50	4,820	1,312	1,800		
	รวม	2,230	410		70	2,710	1,109			

การเกษตร	อำเภอ	ขนาดพื้นที่					ผลผลิตต่อไร่			
		เมืองนครนายก	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี	รวม	เมืองนครนายก	บ้านนา	องครักษ์	ปากพลี
ผลไม้	ทุเรียน	1,490	410		727	2,627	1,024	2,000		1,500
	น้อยหน่า	659	485	362	329	1,835	700	1,300		1,500
	ฝรั่ง(กลมสาลี่)	445	340	158	550	1,493		3,000	1,200	
	มะขาม	630	535		180	1,345	466	800		500
	มะนาว			627	718	1,345	60	500		750
	มะปราง	775	20			795	1,000	1,500		550
	มะม่วง	480	200		85	765	971	1,863	221	1,034
	มะม่วงหิมพานต์	551				551				300
	มะละกอ	331	95		8	434	1,112	5,000		
	มังคุด	378				378	1,000			
	ลองกอง	221				221	1,000			
	ลำไย	215				215	300			
	ลิ้นจี่	193				193	433			
	ส้มเขียวหวาน		80	46		126	2,000	5,000	2,000	
	ส้มตรา(ส้มเข้)	81				81	1,300	979		
	ส้มโอ		78			78	1,415		825	1,847
	มะพร้าว	35				35			397	885
	หน่อไม้แดง				30	30				2,058

ภาคผนวก ค

- แบบสำรวจโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- แบบสรุปโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ดีเด่นที่ได้อันดับ 1-3 ของตำบล
- คู่มือ "หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์"
กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน

แบบสำรวจ "โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์"

เค้าโครงข้อมูล

ลำดับที่ _____ ตำบล _____ อำเภอ _____ จังหวัดนครนายก

1. ชื่อกลุ่ม _____
2. ประเภทผลิตภัณฑ์ _____
3. สถานที่ตั้ง และการติดต่อ (ชื่อนุคคล ตำแหน่ง หมายเลขโทรศัพท์ แผนที่แนบ) _____

4. ประวัติความเป็นมา _____

5. กระบวนการผลิต /ทำนุ บำรุง รักษาบูรณะ เช่น
 - (1) มีกระบวนการผลิต _____
 - (2) ใช้ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีพื้นบ้าน _____
 - (3) ใช้วัตถุดิบจาก _____
 - (4) วิธีการควบคุมการผลิตอย่างไร _____
 - (5) มีการบริหารการผลิต และการกำหนดจำนวนการผลิตอย่างไร _____
 - (6) มีการควบคุมคุณภาพอย่างไร _____
6. การตลาดและการบริหารจัดการ
 - (1) ช่องทางการจำหน่าย _____
 - (2) ความคาดหวังของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ _____
 - (3) การเพิ่มมูลค่าของผลผลิตภัณฑ์ _____
 - (4) กลยุทธ์การตลาด _____
 - (5) การบริการจัดการเป็นอย่างไร _____
 - (6) แผนการดำเนินการต่อไป _____
7. ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์ _____
8. ผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ เช่น ท้องถิ่น ชุมชน หรือประชาชนในหมู่บ้าน /ตำบล/ ชุมชน
 - (1) ผลดี _____
 - (2) ผลเสีย _____
9. ปัญหาการดำเนินงานด้านการตลาดและการบริหารจัดการ _____

10. ต้องการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด หรือไม่เพียงใด _____
11. อื่น ๆ ถ้ามี เพื่อแสดงให้เห็นคุณค่า มูลค่า ของสินค้า ผลิตภัณฑ์ โบราณสถาน หรือสถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ

ผลิตภัณฑ์ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" ดีเด่น (1-3 ลำดับ)						
อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
เมือง นครนายก	1	ดงละคร	โบราณสถาน		เป็นเมืองเก่าสมัยโบราณ	งบประมาณในการซ่อมแซม บำรุงรักษา
	2	ดงละคร		การแปรรูปผลไม้	ไม่ใช้สารเคมีในการปลูก	งบประมาณในการผลิตและการตลาดในการจำหน่าย
	3	ดงละคร		ขนมกระยาสารท	รสชาติดี สดใหม่ สะอาด	งบประมาณในการจัดซื้อเครื่องจักร ในการผลิตภาคหน้า
	4	พรหมณี	ศูนย์รวมผลิตภัณฑ์กองทุนหมู่บ้าน บ้านวังต้น หมู่ที่ 7	กลุ่มสินค้า	1. ไข่ปูแป้น 2. ทำรูปเหมือนจริงปูแป้น	1. ต้องการรับการสนับสนุนด้านเงินทุนในการดำเนินงาน 2. วิทยากรให้ความรู้ในด้านเทคนิคต่าง ๆ
	5	พรหมณี	ศูนย์ท่องเที่ยวโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าเจ้าพระใจก หมู่ที่ 1	สถานที่ท่องเที่ยว	1. ศาลเจ้าพ่อขุนด่าน 2. อาคารพิพิธภัณฑ์ 100 ปี 3. สนามยิงปืน 4. ใต้หน้าผาจำลอง 5. การฝึกหัดพายเรือแคนู	อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เข้ามาให้ความรู้ในด้านการศึกษาให้คณาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้เจ้าหน้าที่
	6	พรหมณี	กลุ่มทำโตะหินอ่อนและเจดีย์กระเจก หมู่ที่ 14, 17	กลุ่มสินค้า	1. โตะหินอ่อน 2. เจดีย์กระเจก	1. ต้องการตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ 2. ต้องการรับการสนับสนุนด้านเงินทุนในการส่งเสริมอาชีพ
	7	ท่าทราย	มะปรางหวานและมะขงชิด	มะปรางหวานและมะขงชิดผลมะปรางกิ่งพันธุ์(มีทั้งปี)	มะปรางพันธุ์ลูกใหญ่ หวานอร่อยหวานรับประทาน	ต้องการงบประมาณเพื่อ อ.บ.ค. จะนำไปใช้เกษตรกรกู้ยืมเป็นทุนหมุนเวียน

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่มประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
เมือง นครนายก	8	ท่าทราย	มะดัน	มะดันผลมะหันทิงพันซ์ (มีทั้งปี)	มีผลผลิตมากที่สุดและมีทั้งปี	สนับสนุนการแปรรูปมะดันในรูปแบบต่าง ๆ และที่สำคัญที่สุดต้องการให้ช่วยหาตลาดในการจำหน่ายให้ในราคาที่ยุติธรรม
	9	ท่าทราย	สมุนไพร	ยาหม่องน้ำ	ใช้สมุนไพรในตำบลผลิต	ต้องการงบประมาณเพื่อ อ.บ.ต. จะนำไปใช้เกษตรกรกู้ยืมเป็นทุนหมุนเวียน
	10	บ้านใหญ่	ไม้วาดคอกหญ้า	สินค้า	ใช้ทำความสะดวกทั่วไปทนทาน แข็งแรง	ตลาดทุน เงินทุน
	11	บ้านใหญ่	พรมเช็ดเท้า	สินค้า	ราคาถูก ทนทาน แข็งแรง	ตลาดทุน เงินทุน
	12	คอนขอ	ผลิตภัณฑ์แปรรูปปลา	อาหาร	ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติหาได้ในท้องถิ่นปลอดสารพิษเก็บรักษาได้นาน	วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต
	13	คอนขอ	กลุ่มผลิตภัณฑ์น้ำอ้อย-น้ำมะพร้าว	อาหาร	ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นปลอดสารพิษ	วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการผลิต
	14	คอนขอ	กลุ่มพืชมะเขือเทศ ดอกไม้ จันทร์	เครื่องใช้ทั่วไป	ทำจากเศษผ้าที่เหลือใช้นำมาทำให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า	ความต้องการด้านการตลาดและการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	15	ศรีนาวา	กลุ่มอาชีพสตรี หมู่ที่ 2 ตำบลศรีนาวา	1. การบูรหอม 2. พรมเช็ดเท้า 3. ไม้วาด 4. ขนมหวาน	เป็นของใช้และของที่ระลึก	สถานที่ขายสินค้าที่แน่นอนและอยู่ในเขตชุมชนหรือถนนสายหลักที่สำคัญ

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
เมือง นครนายก	16	ศรีนาวา	กลุ่มกังหันพลังน้ำ หมู่ที่ 6 ตำบลศรีนาวา	กังหันพลังน้ำ	เป็นส่วนประกอบในการจัด สวนหอมและใช้วัสดุในท้องถิ่น	สถานที่ขายสินค้าที่แน่นอนและอยู่ในเขตชุมชนหรือถนน สายหลักที่สำคัญ
	17	ศรีนาวา	กลุ่มแกะสลักเครื่องดนตรี ไทย หมู่ 8 ตำบลศรีนาวา	เครื่องดนตรีไทย	เป็นสินค้าหัตถกรรมและมีลวด ลายเป็นเอกลักษณ์	สถานที่ขายสินค้าที่แน่นอนและอยู่ในเขตชุมชนหรือถนน สายหลักที่สำคัญ
	18	เขาพระ	การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และประเพณีพื้นบ้าน	1. น้ำตกหราชทอง 2. น้ำตกเขาน้ำโจน 3. อ่างเก็บน้ำต่างๆ 4. ประเพณีผู้ขวยข้าว เดือนสาม	1. แหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่มี สภาพป่าไม้ที่สมบูรณ์ มีน้ำ ตลอดปี 2. มีเอกลักษณ์เฉพาะ	1. การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุน งบประมาณในการ ดำเนินการ 2. การได้รับความร่วมมือกับป่าไม้และชลประทาน
	19	เขาพระ	กลุ่มอุตสาหกรรมในครัว เรือน	1. ไม้กวาด 2. พรมเช็ดเท้า 3. ของใช้ในครัวเรือน	เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่ใช้ฝีมือ ของชาวบ้าน	1. ความต้องการของตลาด 2. การพัฒนาฝีมือให้เกิดมาตรฐาน
	20	ท่าช้าง	ปลูกมะพร้าว หมู่ที่ 6, 7, 8, 10 และ 12	กลุ่มเกษตรกรปลูก มะพร้าว	ผลใหญ่ สะอาด รสชาติหวาน ราคาถูก	ช่วยสนับสนุนงบประมาณลงทุนในการผลิต
	21	ท่าช้าง	นำยาล้างจาน, ดอกไม้จันทร์ หมู่ที่ 3, 4, 6, และ 7	กลุ่มแม่บ้าน/กลุ่มสตรี	1. นำยาล้างจาน คุณภาพดี สะอาด หอม ราคาถูก 2. ดอกไม้จันทร์ ดอกใหญ่ สวย ราคาถูก	ช่วยสนับสนุนงบประมาณลงทุนในการผลิต

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
เมืองนครนายก	22	ท่าช้าง	ปลวกเผือก หมู่ที่ 1 และ 6	กลุ่มเกษตรกรปลวกเผือก	ผลใหญ่ สะอาด ปลอกสารพิษ ราคาถูก	ช่วยสนับสนุนงบประมาณลงทุนในการผลิต
	23	หินตั้ง	เขื่อนคลองท่าด่าน	เขื่อน	เป็นเขื่อนคอนกรีตโคดผสมเกา ถ่านหินลิกไนต์ยาวที่สุดในโลก	
	24	หินตั้ง	น้ำตกนางรอง	น้ำตก สถานที่พักผ่อน	1. เป็นสถานที่พักผ่อนที่ร่มเย็น มี น้ำตกไหลตลอดทั้งปี 2. ใกล้กรุงเทพฯ	1. จัดระเบียบร้านค้า ราคาที่เหมาะสม 2. การจัดการสิ่งแวดล้อม 3. จัดทำสถานที่เล่นน้ำที่เหมาะสม และปลอดภัย
	25	หินตั้ง	แกะสลักหนังไม้	หน้าคน, โคมไฟ, อื่น ๆ อีกหลายชนิด ฯลฯ	ใช้หนังไม้แห้งมีอยู่ทั่วไปในเขต ตำบลหินตั้ง, ตำบลสาธิตา ราคาถูก	1. ตลาด, สถานที่รวบรวมผลิตภัณฑ์สำหรับค้ายจำหน่าย นักท่องเที่ยว 2. เตาอบแห้งไม้เพื่อที่เหมาะสมและสามารถนำเข้า สู่ได้
	26	หินตั้ง	กึ่งหนังนำกระบอกไม้ไผ่	ศิลปประดิษฐ์ และเครื่อง ใช้ทั่วไป	1. เป็นกึ่งหนังนำสำหรับจัดสวน 2. ใช้วัสดุธรรมชาติล้วน 3. ใช้แรงคนทำเป็นหลัก	1. เงินทุนในการสร้างสถานประกอบการ/จำหน่าย 2. เงินสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์ 3. เงินสำหรับทำเป็นศูนย์อบรม
	27	หินตั้ง	หน่อไม้ฮั้วปีโป	อาหารหมักดอง	1. เป็นอาหารหมักดอง 2. วัตถุดิบจากสวนผลไม้ของชาวบ้าน	1. เงินทุนในการสร้างสถานประกอบการ/จำหน่าย 2. เงินสำหรับพัฒนาผลิตภัณฑ์

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
เมืองนครนายก	28	หินตั้ง	ทำค่านโฮมสเตย์	1. บ้านพัก 2. สถานที่ท่องเที่ยว	1. บ้านพักเชิงอนุรักษ์ 2. เสียค่าใช้จ่ายถูก 3. รับประทานอาหารพื้นบ้านร่วมกับเจ้าของบ้าน	1. เงินทุนหมุนเวียนในการสร้างสถานประกอบการ 2. เงินสำหรับทำเป็นศูนย์อบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีชาวบ้าน
	29	สาธิตา	น้ำตกสาลิกา	สถานที่พักผ่อนน้ำตก	สูงที่สุดในประเทศไทย	1. จัดระเบียบร้านค้า ราคาที่เหมาะสม 2. การจัดการสิ่งแวดล้อม
	30	สาธิตา	กลุ่มสตรีประดิษฐ์ไม้ดอกไม้ประดับ	ดอกไม้ประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น	1. ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น 2. ราคาถูก, สวย	1. ตลาด 2. เครื่องมือ และสถานที่ที่เหมาะสมในชุมชน
	31	สาธิตา	กลุ่มสตรีแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	แปรรูปผลไม้แช่แข็ง, อบแห้งกวน	ผลิตจากผลไม้ในหมู่บ้าน ตำบล	1. ตลาด 2. เตาอบไฟฟ้า 3. ไร่สำหรับทดลองผลไม้
บ้านนา	32	บ้านนา	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านวังไทรพัฒนา	ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ		สถาบันหรือมหาวิทยาลัยของรัฐเข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ วิจัยถึงผลดี และผลข้างเคียงที่จะได้รับเพื่อพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์สุขภาพ โดยอาศัยสมุนไพรในท้องถิ่นต่อไป
	33	บ้านนา	บ้านหนองมะกอก	กระยาสารท เป็นอาหารว่าง		
	34	บ้านนา	กลุ่มผลิตทองม้วน	ทองม้วน 2 ส เป็นอาหารว่าง	กรอบ อร่อย สด หอม หวาน	

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
บ้านนา	35	พิบูลออก	กลุ่มอาชีพทอพรหมเช็ดเท้า	ประเภทของใช้ทั่วไป	ราคาถูก หนานาน ใช้งานได้ดี	วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการได้จากพัฒนาชุมชน/อบค.
	36	พิบูลออก	กลุ่มสตรีแปรรูปผลิตภัณฑ์	น้ำพริกเผเห็ดฟาง ประเภทอาหาร	น้ำพริกเผเห็ดฟาง มีรสชาติดีถูกสุข ลักษณะโภชนาการ	ต้องการงบประมาณและรูปแบบการบรรจุผลิตภัณฑ์
	37	พิบูลออก	ถั่วเคลือบใบเตย	ประเภทอาหาร	เป็นอาหารว่างรสชาติอร่อย ประพทาน	ต้องการเพิ่มความรู้โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน, เคหกิจ เกษตร
	38	บางอ้อ	กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ผลไม้ (มะดัน)	อาหารแปรรูปและเครื่อง ดื่ม		1. รัฐบาล (เงินโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจ 8,500 ล้านบาท) 2. กรมการพัฒนาชุมชน (การบริหารจัดการ) 3. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, กระทรวงสาธารณสุข, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กระทรวงพาณิชย์
	39	บางอ้อ	กลุ่มอาชีพตัดเย็บกระเป๋าค่า	ประเภทผลิตภัณฑ์	เป็นกระเป๋าค่าใช้บรรจุสิ่งของแบบ เอนกประสงค์ ตามแต่ลูกค้าจะสั่งให้ กลุ่มดำเนินการ	หน่วยงานของรัฐบาล (กรมการพัฒนาชุมชน และจาก กระทรวงอุตสาหกรรม
	40	บางอ้อ	กลุ่มอาชีพทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์	ศิลปประดิษฐ์เครื่องตกแต่ง	เป็นการทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์ เป็นเครื่องประดับที่มีความคงทน และสวยงาม	1. เงินทุน2. วิชาการ เทคนิคใหม่ ๆ

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
บ้านนา	41	ป่าพะ	กลุ่มสตรีเกษตรผสมผสาน (ปลูกกระท้อน)	อาหาร	เป็นอาหารว่าง ราคาถูก รสอร่อยมี หลายรส แล้วแต่คนชอบ ไม่ได้สารเคมี และเป็นการช่วยเหลือคนที่ยากจนไม่ให้ เดินทางไปทำงานที่ต่างจังหวัด เน้นการ ใช้แรงงานภายในหมู่บ้านตำบล และ อำเภอ	มีพัฒนาชุมชน เกษตร อบต. ฯลฯ
	42	ป่าพะ	กลุ่มอาชีพทอพรหมเช็ดเท้า	ประเภทของใช้ทั่วไป	เป็นของใช้ที่ราคาถูก สวยงาม ทนทาน ใช้งานได้	ต้องการให้หน่วยงานราชการสนับสนุนในรูปแบบของเงิน ทุนให้มากกว่านี้
	43	ป่าพะ	กลุ่มผลิตข้าวหอมมะลิ	อาหาร	1. รับประทานอร่อย ถูกหลักอนามัย 2. หาสื่อขาย ราคาถูก ราคาเป็นกัน เอง ขายปลีกและส่ง 3. ผลกำไรแบ่งเฉลี่ยคืนแก่ผู้บริโภค 4. กลุ่มนี้เป็นเครือข่ายของกลุ่มออม ทรัพย์เพื่อการผลิต 5. ราษฎรไม่ต้องไปขายข้าวเปลือก ให้กับคนภายนอก 6. ประหยัดและใช้วัสดุแรงงานใน ท้องถิ่น	พัฒนาชุมชน เกษตร อบต. ฯลฯ

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
บ้านนา	49	อาษา	กลุ่มอาชีพสตรีทำแคปซูปัญญ	อาหารว่าง ของฝาก	รสดี ราคาถูก ไม้มีมัน เหมาะอย่างยิ่งสำหรับเป็นอาหารว่าง และของฝากของขวัญ และกับแกล้มหรือ เครื่องเคียง	1. ต้องการมีความรู้ด้านวิชาการ และการบรรจุภัณฑ์ 2. ต้องการตลาดมากขึ้น 3. ต้องการขออนุญาตกระทรวงสาธารณสุข (อย.)
	50	เขาเพิ่ม	อาชีพทอพรหมเช็ดเท้า	ของใช้ทั่วไป	สวยงาม ราคาถูก ทนทาน ใช้ทน ได้ดี	วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการแรง จากกรมการพัฒนาชุมชน
	51	เขาเพิ่ม	แหล่งท่องเที่ยว (น้ำตกกะอาง)	แหล่งท่องเที่ยว	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีวิวทัศน์ สวยงาม คุ้มค่าไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม	จากหน่วยงาน กรมการปกครอง อบต. อสท.
	52	เขาเพิ่ม	ส้มโอ	อาหาร	เปลือกบาง รสหวาน ราคาประหยัด	วัสดุอุปกรณ์ วิชาการ จากกรมการส่งเสริมการเกษตร และ อบต.
ปากพลี	53	นาหินลาด	น้ำตกวังม่วง	กลุ่มวัฒนธรรม สถานที่ และบริการ	เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ยังคงความงดงามตามธรรมชาติ เงียบสงบ และร่มรื่น เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแสดงถึงเอกลักษณ์ของตำบล สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมปีละหลายคน เป็นการสร้างรายได้เพิ่มขึ้นแก่คนในชุมชนจากนักท่องเที่ยวเหล่านั้น	1. ต้องการงบประมาณในการขยายเส้นทางสำหรับที่จอดรถแถมกันนักท่องเที่ยว 2. ขยายเขตไฟฟ้าจากหมู่บ้านหมู่ที่ 5 ขึ้นไปถึงบริเวณน้ำตก 3. ปรับปรุงและจัดการระบบร้านค้า รวมทั้งการบริการสาธารณะเช่น สร้างห้องน้ำ สร้างที่พัก สายตรวจ จุดตรวจชุมชน อปพร 4. ดึงงบประมาณในการดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ เช่นสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ฝายกั้นน้ำ บริเวณ

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
ปากพลี	56	หนองแสง	ทองพัน, ข้าวตังหน้าต่าง ๆ, เผือกกล้วยหวาน-เค็มพวย กรอบ, ขนมปังอบเนยสด อบเนย-กระเทียม	ขนมไทย (แห้ง)	1. มีรสชาติอร่อย 2. มีสีสัน รูปทรง (ขนม) สวยงามไม่ เหมือนใคร 3. ถูกสุขอนามัย 4. ได้รับการรับรองคุณภาพจาก 5. กระทรวงสาธารณสุข (อย.)	1. จากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง 2. จากเกษตรอำเภอ 3. จากพัฒนาชุมชน 4. จากอุตสาหกรรมจังหวัด
	57	หนองแสง	ไข่เค็มพอกเกลือไอโอดีน	ถนอมอาหาร	1. มีรสชาติอร่อย 2. ไม่เค็มมาก 3. ถูกสุขอนามัย	1. จากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสง 2. จากเกษตรอำเภอ 3. จากพัฒนาชุมชน
	58	หนองแสง	ขนมกระยาสารท	ขนมพื้นเมือง	1. มีรสชาติอร่อย 2. ถูกสุขอนามัย 3. ใช้สัญลักษณ์ของกลุ่ม	ต้องการความช่วยเหลือทางตลาด
	59	เกาะหวาย	กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านคง แขวนพัฒนา	สินค้า	ข้าวขาวมะลิซ้อมมือ - ข้าวกล้องเป็น ข้าวที่มีคุณค่าโภชนาการสูง พร้อมทั้ง วิตามินเกลือแร่ และสารอาหารหลาย ชนิดรวมกัน ทำให้ผู้ที่รับประทานข้าว ซ้อมมือ ข้าวกล้อง ทุกมื้อมีสุขภาพ อนามัยดี แข็งแรง ป้องกันโรคได้หลาย ชนิด	ต้องการสนับสนุนจากหน่วยงานองค์การบริหาร ส่วนตำบลด้านงบประมาณเพื่อสร้างตู้แช่เก็บ ข้าวเปลือก และช่วยประชาชนผู้ผลิตสินค้าของ กลุ่มข้าวซ้อมมือ-ข้าวกล้อง เป็นการแนะนำสินค้า ในท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักทั่วไป

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
ปากพลี	60	เกาะหวาย	กลุ่มผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน อำเภอปากพลี	สินค้า	“ไข่แดงไม่ควา ไข่ขาวนิ่ม” เป็นจุดเด่น ของผลิตภัณฑ์ และรสชาติอร่อยไม่เค็ม จัดเหมือนไข่เค็มทั่วไป	ต้องการรับการสนับสนุนจากทุกหน่วยงาน เพื่อช่วย ในด้านประชาสัมพันธ์ให้แพร่หลายยิ่งขึ้น และมี ตลาดรองรับที่แน่นอน
	61	เกาะหวาย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเกาะ หวาย	สินค้า	ผลิตโดยมะพร้าว น้ำหอม รสหอมหวาน ผสมน้ำตาลทรายและกลิ่นหอมประมาณ แล้วนำแช่น้ำเย็นก่อนออกจำหน่าย โดย จำหน่ายส่งที่ บ้านเลขที่ 43 หมู่ที่ 1 ต. เกาะหวาย อ.ปากพลีและขายปลีกที่ ตลาดนครนายก	ต้องการให้ทางราชการช่วยเหลือหาตลาดจำหน่ายให้ เพราะปัจจุบันไม่มีตลาดจำหน่าย
	62	เกาะหวาย	กลุ่มสตรีทอผ้าไหมเจ็ดเต้า	สินค้า	ผลิตภัณฑ์ไหมเจ็ดเต้า จะมีให้เลือกทั้ง แบบลายต่าง ๆ และมีขนาดต่าง ๆ ที่ถูก คำพอใจจะสั่ง รูปแบบลีสั้นจะสวยงามสด งดงามมาก	อยากให้ภาครัฐเข้ามาพัฒนาชุมชน ในการให้ความรู้ เพิ่มเติมและในด้านงบประมาณในการลงทุน เพื่อใช้ จัดซื้อวัตถุดิบและอุปกรณ์ตัวอาคารซ่อมแซมก็ให้ อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ สามารถใช้งานได้
	63	เกาะหวาย	กลุ่มผลิตภัณฑ์พื้นบ้าน อำเภอปากพลี	สินค้า	เป็นผ้าทอเนื้อดี สีไม่ตก	จากทุกหน่วยงาน เพื่อสนับสนุนด้านงบประมาณใน การต่อเติมในสภาพคล่อง
	64	โคกกรวด	ผลิตภัณฑ์ไม้วาดัดถักจาก ดอกหญ้า	สินค้า	แข็งแรง เน้นหนา และทนทาน	1. อุตสาหกรรมจังหวัด 2. กรมการพัฒนาชุมชน 3. อบต. โคกกรวด

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
ปากพลี	65	โคกกรวด	ประเพณีบุญบั้งไฟ	ประเพณี	มีการแข่งขันและประกวดความสวยงามของบั้งไฟ	
	66	โคกกรวด	อ่างเก็บน้ำคลองยาง	แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ	เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงเหลือสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติ	
	67	ท่าเรือ	อาหารแปรรูปจากปลา (ปลาร้า, ปลาสุ, ปลาร้าล้าปลาเค็มเดียว)		รสชาติเป็นเอกลักษณ์ไม่ได้สารเคมีเก็บไว้ได้นาน	จัดให้มีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์
	68	ท่าเรือ	เสื่อกก		ผลจากวัสดุธรรมชาติมีความคงทนมีความหยุ่นตัวเป็นธรรมชาติไม่กระด้าง	จัดให้มีศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ จัดหาอุปกรณ์เพิ่ม
	69	ท่าเรือ	เครื่องตีเกรตปลา		สามารถตีเกล็ดปลาได้รวดเร็ว ราคาถูก	สนับสนุนงบประมาณและแนะนำทางด้านการเทคนิคเพื่อทำให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น
	70	ปากพลี	น้ำพริกต่างๆ	กลุ่มทำน้ำพริก	ได้มาตรฐานสะอาด รสชาติดี	ด้านวิชาการ, การพัฒนาบรรจุ
	71	ปากพลี	ขนมไทยต่างๆ	กลุ่มขนมไทย	เป็นขนมท้องถิ่นสะอาด	ด้านวิชาการ, เงินทุน
	72	ปากพลี	ไม้กวาด	กลุ่มไม้กวาด	ถักแน่นหนาใช้เวลานาน	ด้านบรรจุภัณฑ์, เงินทุน
	73	เกาะโพธิ์	เส้นก๋วยเตี๋ยว	อาหารแปรรูป	ทำจากข้าวกล้อง	ตลาดและเงินทุนจากรัฐบาล
	74	เกาะโพธิ์	กล้วยเบรคแตก	อาหารแปรรูป	เนื้อนุ่มกว่ากล้วยธรรมดา	
	75	เกาะโพธิ์	ปลาร้า, ปลาสุ	อาหารแปรรูป	ไม่มีสารเคมีเจือปน	

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
องค์กริกษ์	76	ชุมพล	กลุ่มไข่เค็ม หมู่ 1	ผลิตภัณฑ์	รสชาติ และคุณภาพ	สนับสนุนด้านทุน และการเพิ่มผลผลิต
	77	ชุมพล	กลุ่มอาชีพผลิตทองม้วน	ผลิตภัณฑ์	เป็นการอนุรักษ์ของโบราณ	สนับสนุนด้านการตลาด
	78	ชุมพล	กลุ่มอาชีพไก่ย่าง	อาหาร	คุณภาพโดยใช้ไก่พื้นเมือง	ต้องการพันธุ์ไก่พื้นเมืองและด้านการรักษาโรค
	79	บางปลา กค	ไม้ดอก – ไม้ประดับ	ไม้ดอก – ไม้ประดับ	เป็นกล้าไม้ขนาดเล็กบรรจุใส่ในถุง พลาสติก สามารถนำไปเพาะปลูกได้ให้ ความสวยงาม และเป็นไม้ประดับใน สถานที่ต่าง ๆ	ปุ๋ย
	80	บางปลา กค	ทอพรหมเช็ดทำ ม. 1, 4	พรหมเช็ดทำ	เป็นพรหมเช็ดทำขนาดเล็ก สามารถถ้าย สถานที่ได้ตามความต้องการและทำ ความสะอาดได้ง่าย	ทางด้านการตลาด
	81	บึงศาล	ไม้ดอก – ไม้ประดับ	ไม้ดอก – ไม้ประดับ	เป็นกล้าไม้ขนาดเล็กบรรจุใส่ในถุง พลาสติก สามารถนำไปตกแต่งบ้าน หรือสวน และสถานที่ต่าง ๆ ตาม ต้องการ มีราคาถูก	1. ปุ๋ย 2. ประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด
	82	บึงศาล	ปลา	กลุ่มสตรีทำปลา โดยใช้ ปลาอัสบ, ปลาดะเพียน, ปลาช่อน	นำไปแปรรูปอาหารตามที่ต้องการเช่น ปลาดูทอดกรอบ	

อำเภอ	ลำดับที่	ตำบล	ชื่อผลิตภัณฑ์/วัฒนธรรม/ สถานที่ท่องเที่ยว/บริการ	กลุ่ม/ประเภท/ผลิตภัณฑ์	ลักษณะดีเด่นของผลิตภัณฑ์	ความต้องการได้รับการช่วยเหลือหรือสนับสนุน
องค์กร	83	บึงศาล	น้ำอ้อย	ทำจากอ้อย	บรรจุได้ขวด ราคาถูก สามารถดับ กระหายคลายร้อน ดื่มแล้วสุขภาพดี แข็งแรง เน้นหนา และทนทาน	ประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด
	84	โพธิ์แพน	เสื่อกก	เสื่อกก	สีสวยสด ทนทาน เหนียว	พัฒนาชุมชน/เกษตร/ปกครอง
	85	โพธิ์แพน	บอนสี	บอนสี	ใบสวยงาม	พัฒนาชุมชน/เกษตร/ปกครอง
	86	บางลูกเสือ	เสื่อกก	เสื่อกก	เป็นของที่ทำจากวัสดุธรรมชาติคือต้น กก สามารถนำติดตัว เพื่อนำไปใช้ได้ ทุกสถานที่, ขนาดของ เสื่อมีหลาย ขนาด 5, 8, 12 คืบ	สี, ตลาด
	87	ศิระะ กระบือ	ถั่วเคลือบแก้ว	ผลิตภัณฑ์	เป็นสินค้าไทยโบราณ	1. ด้านการบรรจุหีบห่อ 2. ด้านเงินทุนในการขยายกิจการ
	88	ศิระะ กระบือ	ไข่เค็ม	ผลิตภัณฑ์	เป็นไข่ผสมเกลือไอโอดีน	ด้านวิชาการถนอมอาหาร
	89	ศิระะ กระบือ	เสื่อกก	ผลิตภัณฑ์	ราคาถูก ใช้ได้นานทุกประสงค์	การออกแบบและการแปรรูป

คู่มือ

หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์
หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

“กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน”

คณะกรรมการกำหนดมาตรฐาน
และหลักเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์
(ในคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ)

ธันวาคม 2544

หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์

หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

“กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน”

1. บทนำ

คณะอนุกรรมการกำหนดมาตรฐาน หลักเกณฑ์การคัดเลือกผลิตภัณฑ์เป็น 1 ใน 8 คณะอนุกรรมการส่วนกลางที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการอำนวยการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์แห่งชาติ (กอ.นตผ.) มีมติในการประชุมครั้งที่ 1/2544 เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2544 กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือก ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มสินค้า และกลุ่มศิลปวัฒนธรรม สถานที่ และบริการซึ่ง กอ.นตผ. ได้มีมติเห็นชอบแล้วเมื่อ วันที่ 3 ธันวาคม 2544

กลุ่มสินค้า ประกอบด้วย

1. สินค้าที่เป็นอาหาร ได้แก่

1.1 ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หมายถึง ผลผลิตทางการเกษตรที่นำมาบริโภคโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูป

1.2 ผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูป หมายถึง สินค้าที่แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตรที่ใช้ในการบริโภค

2. สินค้าที่ไม่ใช่อาหาร หมายถึง ผลิตภัณฑ์หัตถกรรม หรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน รวมทั้งการแปรรูปอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับการบริโภค

กลุ่มศิลปวัฒนธรรม สถานที่และบริการ ประกอบด้วย

1. ศิลปวัฒนธรรม หมายถึง รายการที่ใช้ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน และงานเทศกาลต่างๆ

2. สถานที่แหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ สภาพแวดล้อม โบราณสถาน

3. บริการ หมายถึง บริการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ให้แก่ผู้รับบริการ ซึ่งก่อให้เกิดผลตามความต้องการของผู้รับบริการ

หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ที่จะกล่าวต่อไปนี้ใช้ในการคัดเลือกผลิตภัณฑ์เฉพาะ กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน เท่านั้น ซึ่งชุมชนในที่นี้จะนิยามในความหมายถึงกลุ่มคนที่มีการรวมกลุ่มกันประกอบกิจการใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการหรือไม่มีการจดทะเบียน เป็นการรวมกลุ่มเองโดยธรรมชาติ ได้แก่ กลุ่ม ชมรม สมาคม สหกรณ์ มูลนิธิ เป็นต้น

2. หลักเกณฑ์มาตรฐานการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์”

2.1 เกณฑ์เบื้องต้น เป็นเกณฑ์ที่สินค้าทุกประเภทที่นำมาพิจารณาจะต้องผ่านก่อน ซึ่งจะต้องเป็นสินค้าที่ไม่มีลักษณะข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้

1. วัตถุดิบนำเข้าจากต่างประเทศ 100%
2. วัตถุดิบที่นำมาผลิตเป็นของผิดกฎหมาย หรือเลียงยา
3. เป็นสินค้าที่เลียนแบบหรือละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา
4. เป็นสินค้าที่ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชุมชน หรือสิ่งแวดล้อม

2.2 เกณฑ์ที่นำมาใช้ในการคัดเลือกสินค้าที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อมที่จะขึ้นบัญชีโครงการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

เกณฑ์ที่นำมาพิจารณาแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

2.2.1 ด้านตัวสินค้า ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ใช้ในการผลิต แบ่งเป็น

1.1 สัดส่วนการใช้วัตถุดิบในการผลิต หมายถึง ปริมาณวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ที่ได้มาจากพื้นที่ในจังหวัดนั้น ๆ ต่อปริมาณวัตถุดิบทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต (อาจคิดในแง่ของมูลค่าวัตถุดิบ หรือปริมาณก็ได้)

1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ทักษะ ความสามารถในการผลิต ที่สืบสานมาจากบรรพบุรุษในพื้นที่นั้น ๆ หรือในจังหวัดนั้น

2. การผลิต แบ่งเป็น

2.1 การพัฒนาแบบสินค้า หมายถึง แบบของสินค้าที่ชุมชนผลิตอยู่ใน

ปัจจุบันว่ามีความแตกต่างไปจากสินค้าดั้งเดิมหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2.2 คุณภาพสินค้า หมายถึง สินค้าที่มีคุณภาพสนองความต้องการของผู้

บริโภคได้ แบ่งการพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสินค้าที่ต้องได้รับการรับรองคุณภาพ จากคณะกรรมการอาหารและยา และส่วนที่เป็นสินค้าทั่วไป กรณีของสินค้าทั่วไป จะต้องมีการแสดงที่ชัดเจน

2.3 กระบวนการผลิตต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง กรรมวิธี กระบวนการผลิตที่

ชุมชนใช้ในการผลิตสินค้า หรือบริการนั้น มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพียงใด และชุมชนมีส่วนร่วม หรือมีระบบเข้าไปจัดการแก้ไขผลกระทบของสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ อย่างไร

3. การตลาด แบ่งเป็น

3.1 แหล่งจำหน่ายสินค้า หมายถึง ตลาดที่นำสินค้าของชุมชนไปจำหน่าย

อันประกอบด้วยตลาดต่างประเทศ ตลาดภายในประเทศ ในระดับต่างๆ ได้แก่ ตลาดต่างจังหวัด ตลาดภายในจังหวัดที่ผลิต และตลาดภายในอำเภอที่ผลิต

3.2 จำนวนแหล่งจำหน่ายของชุมชน หมายถึง จำนวนร้านค้า แหล่ง

จำหน่าย ผู้รับซื้อสินค้า ที่นำสินค้าของชุมชนไปจำหน่าย

3.3 การเพิ่มขึ้นของยอดจำหน่ายเทียบกับปีที่แล้ว หมายถึง ประสิทธิภาพ

จำหน่ายสินค้าในรอบ 12 เดือนนี้ เทียบกับปริมาณการจำหน่ายในรอบ 12 เดือนที่แล้ว

3.4 ความต่อเนื่องของตลาด หมายถึง มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีการสั่งซื้อ

สั่งจ้างผลิตหรือจำหน่ายอย่างต่อเนื่องเพียงใด

3.5 รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ หมายถึง บรรจุภัณฑ์ ฉลาก ที่ชุมชนใช้ในการ

บรรจุสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภค หรือผู้ซื้อมองเห็น หรือสามารถนำสินค้านั้น ๆ ไปยังแหล่งอื่นๆ ได้

2.2.2 ด้านความเข้มแข็งของชุมชน หรือการบริหารจัดการของชุมชน ประกอบด้วย

ปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ใช้ในการผลิต แบ่งเป็น

1.1 จำนวนสมาชิก หมายถึง จำนวนผู้ผลิตทั้งหมดของชุมชน ซึ่งประกอบ

ด้วยสมาชิกของกลุ่ม รวมกับสมาชิกในครอบครัว หรือบุคคลอื่นซึ่งรวมถึงลูกจ้างที่ร่วมทำการผลิต แต่มิได้เป็นสมาชิกของกลุ่ม

1.2 อายุของกลุ่มที่เริ่มผลิตเพื่อจำหน่าย หมายถึง จำนวนปี นับจากการที่กลุ่ม

เริ่มทำธุรกิจหรือเริ่มผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายไม่นับรวมการผลิตเพื่อใช้เอง หรือเมื่อเริ่มรวมกลุ่มแต่ยังไม่มีการผลิต

2. การผลิต แบ่งเป็น

2.1 ความต่อเนื่องการผลิต หมายถึง ระยะเวลาที่ทำการผลิตสินค้านั้น ๆ

ในแต่ละปี ในกรณีที่การผลิตนั้นไม่ขึ้นต่อฤดูกาล หากเป็นการผลิตที่ต้องพึ่งฤดูกาล เช่น ผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น จะพิจารณาในแง่สัดส่วนพื้นที่ที่ทำการผลิตสินค้านั้น ๆ ต่อพื้นที่ที่ทำการ ผลิตผลเกษตรของชุมชน

2.2 การจัดการด้านกระบวนการผลิต หมายถึง ระบบการจัดการที่กลุ่มผลิต

ใช้ในการผลิต ผลิตภัณฑ์ / สินค้า ว่ามีกระบวนการผลิตที่ชัดเจนหรือไม่ มีการควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของ ผลิตภัณฑ์ / สินค้าก่อนส่งจำหน่ายหรือเปล่า

3. การตลาด แบ่งเป็น

3.1 ความสามารถในการหาตลาดของกลุ่ม หมายถึง การได้มาซึ่งแหล่ง

ตลาดใหม่ๆ กลุ่มหรือสมาชิกสามารถหาได้ด้วยวิธีการใด เป็นสัดส่วนเท่าใดของยอดขาย

4. ระบบบัญชีและการเงิน แบ่งเป็น

4.1 กองทุนของกลุ่ม หมายถึง เงินทุนกลุ่มที่ได้มาจากการดำเนินงานของ

กลุ่มการปันผลจากการดำเนินงานของกลุ่ม การถือหุ้นของสมาชิก หรือการสะสมเป็นกองทุนของกลุ่มเพื่อใช้ในการดำเนินงานต่างๆ ของกลุ่ม ซึ่งไม่รวมถึงกองทุนหมู่บ้าน หรือเงินกู้ยืมจากแหล่งต่าง ๆ

4.2 ระบบการบัญชี หมายถึง การบันทึกค่าใช้จ่าย รายรับ รายจ่าย ตามระบบบัญชีอย่างชัดเจน กลุ่มสามารถรู้ได้ว่าต้นทุนในการผลิตเท่าใด ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเป็นอย่างไร รวมถึงรายรับของกลุ่ม

4.3 สัดส่วนการลงทุนของกลุ่ม หมายถึง สัดส่วนของมูลค่าเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานที่เป็นของกลุ่มเอง คำนวณค่าเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งหมด ซึ่งอาจจะเป็นอุปกรณ์เครื่องมือที่ขี้นมาจากหน่วยงานราชการ

5. อื่นๆ แบ่งเป็น

5.1 การบริหารจัดการกลุ่ม หมายถึง การบริหาร จัดการกลุ่มที่มีระเบียบ โครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน มีกฎ กติกา ระเบียบปฏิบัติของกลุ่มที่ชัดเจน ทั้งที่กำหนดเป็น ลายลักษณ์อักษรหรือตกลงร่วมกันรวมทั้งกลุ่มที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ และกลุ่มรวมตัวกันเองโดยธรรมชาติ

5.2 ระบบเครือข่าย หมายถึง จำนวนกลุ่ม ที่มีการเชื่อมโยงการผลิตร่วมกัน อาจเป็นการรวบรวมสินค้าอย่างเดียว หรือเป็นการนำสินค้าจากกลุ่มหนึ่งเพื่อมาเป็นวัตถุดิบในการผลิตของกลุ่มหนึ่งก็ได้

3. การกำหนดระดับศักยภาพ หรือความพร้อมของชุมชน / สินค้า

ปัจจัยต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการคัดเลือกสินค้าที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อมที่จะขึ้นบัญชีโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กำหนดเป็นคะแนน มีคะแนนรวม 100 คะแนน จะประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในด้านตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ และด้านความเข้มแข็งชุมชน หรือการบริหารจัดการของชุมชน รวมทั้งสิ้น 20 ตัวแปร ซึ่งจะนำมากำหนดระดับศักยภาพ หรือความพร้อมของชุมชน / สินค้า เป็น 3 ระดับดังนี้

1. ระดับ 3 ดาว ★★ (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมมาก) ได้คะแนนตั้งแต่ 80 คะแนนขึ้นไป
2. ระดับ 2 ดาว ★★ (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมปานกลาง) ได้คะแนนระหว่าง 60-79 คะแนน
3. ระดับ 1 ดาว ★ (ระดับที่มีศักยภาพหรือความพร้อมค่อนข้างน้อย) ได้คะแนนต่ำกว่า 60 คะแนน

การประชุม
ศักยภาพหรือความพร้อมของชุมชน / สินค้า

ชื่อสินค้า.....(โปรดระบุ เช่น กระเป๋า, ตะกร้า เป็นต้น)
ประเภทผลิตภัณฑ์.....(โปรดระบุ เช่น ผ้าทอ, ไม้และหวาย เป็นต้น)
ที่อยู่ (ของกลุ่ม) เลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....

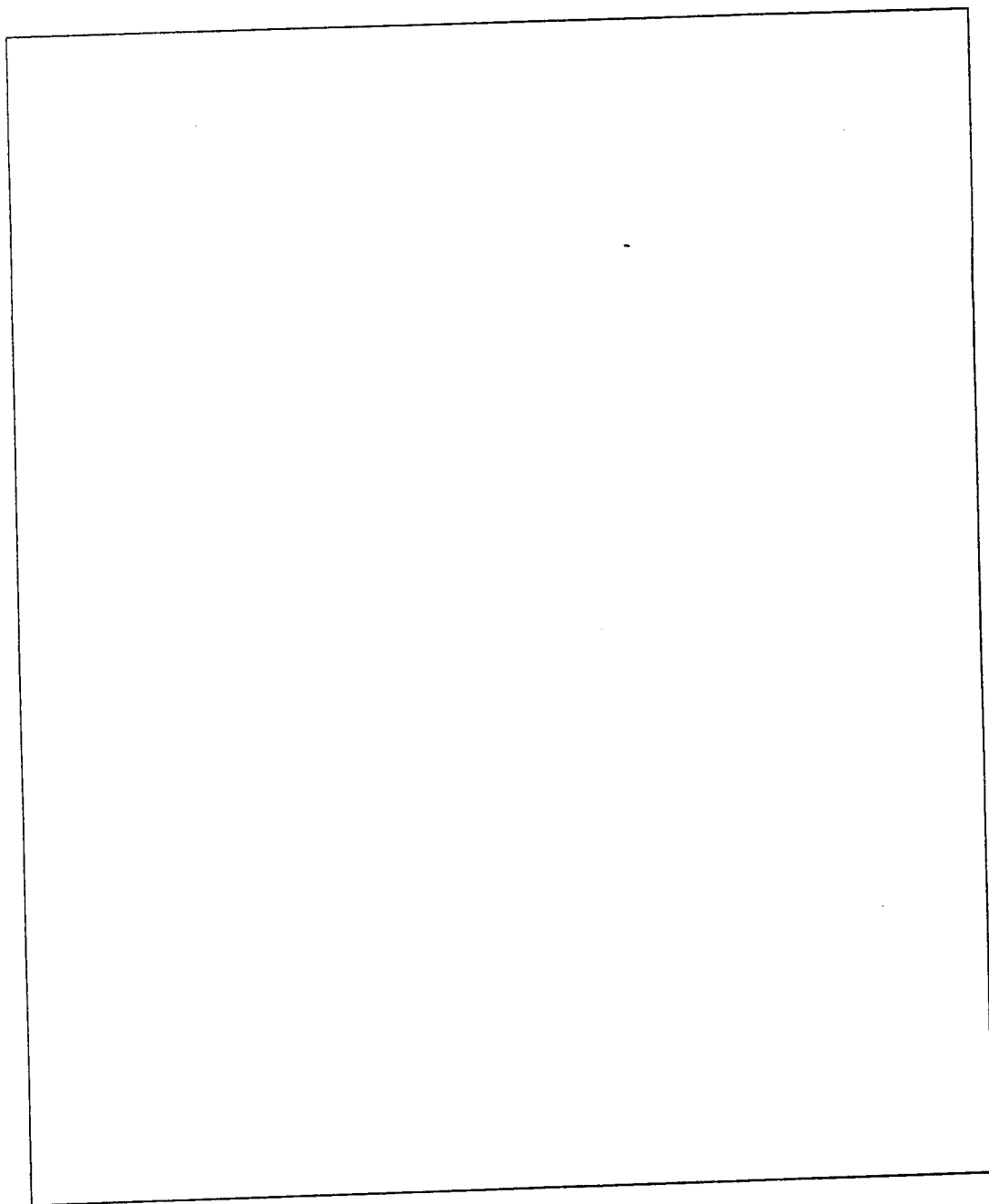
ประเภทของกลุ่ม

กลุ่มชุมชน.....
(โปรดระบุ เช่น กลุ่มชุมชน หนองสาหร่าย เป็นต้น)
ชมรม.....
(โปรดระบุ เช่น ชมรมนวดแผนโบราณ)
มูลนิธิ.....
(โปรดระบุ เช่น มูลนิธิร่วมกตัญญู)
สมาคม.....
(โปรดระบุ เช่น สมาคมแม่บ้านรัตนสินธุ์)
สหกรณ์.....
(โปรดระบุ เช่น สหกรณ์การเกษตร ตำบลโคกปึก)

จัดตั้งโดย.....
(โปรดระบุหน่วยงาน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน, กรมส่งเสริมสหกรณ์, อุตสาหกรรมจังหวัด, ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม, องค์กรเอกชน CNGO เป็นต้น)

ประชุมโดย.....
หน่วยงาน.....
วันที่.....

รูปภาพสินค้า
(ถ้ามี)

แบบฟอร์มลงคะแนนการประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของชุมชน / ผลิตภัณฑ์
 “กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน”

ปัจจัย	ระดับคะแนน					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
ข.ความเข้มแข็งของชุมชน						
1. ด้านปัจจัยที่ใช้ในการผลิต						
1.1 ด้านปัจจัยที่ใช้ในการผลิต						
1.2 อายุของกลุ่มที่เริ่มผลิตเพื่อจำหน่าย						
2. การผลิต						
2.1 ความต่อเนื่องการผลิต						
1. กรณีไม่ใช่ผลผลิตการเกษตร						
2. กรณีเป็นผลผลิตการเกษตร						
2.2 การจัดการด้านกระบวนการผลิต						
3. การตลาด						
3.1 ความสามารถในการตลาดของกลุ่ม						
4. ระบบบัญชีและการเงิน						
4.1 กองทุนของกลุ่ม						
4.2 ระบบการบันทึกบัญชี						
4.3 สัดส่วนการลงทุนของกลุ่ม						
5. อื่น ๆ						
5.1 การบริหารจัดการองค์กร/กลุ่ม						
5.2 ระบบเครือข่าย						
รวม ข.						
รวมทั้งสิ้น (ก+ข)						

การประเมินศักยภาพหรือความพร้อมของชุมชน / สินค้า
“กลุ่มสินค้าที่ผลิตโดยชุมชน”

ให้ขีดเครื่องหมายถูก (✓) ในช่อง ☐ หน้าข้อความที่เห็นว่าถูกต้องที่สุด

ก. ตัวสินค้า

1. ปัจจัยที่ใช้ในการผลิต

1.1 สัดส่วนการใช้วัตถุดิบที่มาจากพื้นที่ภายในจังหวัด

☐ ใช้วัตถุดิบในพื้นที่ตั้งแต่ 80% ขึ้นไป	5 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบในพื้นที่ระหว่าง 50%-79%	4 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบในพื้นที่ระหว่าง 30%-49%	3 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบในพื้นที่น้อยกว่า 30%	2 คะแนน
☐ ใช้วัตถุดิบนอกพื้นที่ทั้งหมด	1 คะแนน

1.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่น

☐ เป็นภูมิปัญญาที่พัฒนาจากท้องถิ่นเอง	5 คะแนน
☐ เป็นภูมิปัญญาที่นำมาจากที่อื่น และนำมาพัฒนาเพิ่มเติม	3 คะแนน
☐ เป็นภูมิปัญญาที่นำมาจากที่อื่น ไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติม	1 คะแนน

2. การผลิต

2.1 การพัฒนาแบบสินค้า

☐ มีการพัฒนาแบบอยู่เสมอ	5 คะแนน
☐ มีการเปลี่ยนแปลงแบบบ้างเล็กน้อย	3 คะแนน
☐ เป็นแบบดั้งเดิม	1 คะแนน

2.2 คุณภาพสินค้า

1. กรณีสินค้าที่ต้องได้รับ อย.

☐ มี อย.รับรอง	5 คะแนน
☐ อยู่ระหว่างการดำเนินการขอการรับรองจาก อย.	3 คะแนน
☐ ยังไม่ได้ขอรับรองจาก อย.	1 คะแนน

2. กรณีสินค้าทั่วไป

☐ ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	5 คะแนน
☐ อยู่ระหว่างการดำเนินงานขอการรับรอง	3 คะแนน
☐ ยังไม่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานใด ๆ	1 คะแนน

2.3 กระบวนการผลิตต่อสิ่งแวดล้อม

☐ การผลิตไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	5 คะแนน
☐ มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่มีระบบการจัดการแก้ไขปัญหาได้	3 คะแนน
☐ มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังมีปริมาณไม่มากนัก	1 คะแนน

3. การตลาด

3.1 แหล่งจำหน่ายสินค้า

☐ ตลาดภายในประเทศและต่างประเทศ	5 คะแนน
☐ ส่วนใหญ่เป็นตลาดในประเทศ และเพิ่มเริ่มส่งออก	4 คะแนน
☐ ตลาดต่างจังหวัดและภายในจังหวัดที่ผลิต	3 คะแนน
☐ ตลาดภายในจังหวัดที่ผลิต	2 คะแนน
☐ ตลาดภายในชุมชน หรือภายในอำเภอที่ผลิต	1 คะแนน

3.2 จำนวนแหล่งจำหน่ายของชุมชน

☐ จำนวนร้าน / แหล่งจำหน่ายมากกว่า 3 แห่ง	5 คะแนน
☐ จำนวนร้าน / แหล่งจำหน่าย 2-3 แห่ง	3 คะแนน
☐ มีแหล่งจำหน่ายเฉพาะในพื้นที่ที่กลุ่มทำการผลิต	1 คะแนน

3.3 การเพิ่มขึ้นของยอดจำหน่าย (ในเชิงปริมาณขาย) เทียบกับปีที่แล้ว

☐ ยอดจำหน่ายมีปริมาณเพิ่มขึ้นตั้งแต่ 50% ขึ้นไป	5 คะแนน
☐ ยอดจำหน่ายมีปริมาณเพิ่มขึ้นระหว่าง 30%-49%	4 คะแนน
☐ ยอดจำหน่ายมีปริมาณเพิ่มขึ้นระหว่าง 20%-29%	3 คะแนน
☐ ยอดจำหน่ายมีปริมาณเพิ่มขึ้นระหว่าง 10%-19%	2 คะแนน
☐ ยอดจำหน่ายเพิ่มขึ้นน้อยกว่า 10%	1 คะแนน

3.4 ความต่อเนื่องของตลาด

☐ มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีการสั่งซื้อ สั่งจ้าง หรือจำหน่ายอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ 10 เดือนขึ้นไป	5 คะแนน
☐ มีตลาดรองรับที่แน่นอน มีการสั่งซื้อ สั่งจ้าง หรือจำหน่ายอย่างต่อเนื่องระหว่าง 8-9 เดือน	4 คะแนน
☐ มีตลาดรองรับเป็นครั้งคราว มีการสั่งซื้อ สั่งจ้าง หรือจำหน่ายได้ระหว่าง 6-7 เดือน	3 คะแนน
☐ มีตลาดรองรับเป็นครั้งคราว มีการสั่งซื้อ สั่งจ้าง หรือจำหน่ายได้ระหว่าง 4-5 เดือน	2 คะแนน
☐ มีตลาดไม่แน่นอน หรือจำหน่ายได้น้อยกว่า 4 เดือน	1 คะแนน

3.5 รูปแบบของบรรจุภัณฑ์

☐ มีบรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐานสากลเชิงการค้า	5 คะแนน
☐ มีบรรจุภัณฑ์แบบง่ายๆ รักษาคุณภาพได้ในระยะหนึ่ง	
แต่ขาดรายละเอียดที่ต้องระบุตามมาตรฐาน	3 คะแนน
☐ ไม่มีบรรจุภัณฑ์หรือมีบรรจุภัณฑ์เบื้องต้น เช่น ถุง	1 คะแนน

ข.ความเข้มแข็งของชุมชน

1. ด้านปัจจัยที่ใช้ในการผลิต

1.1 จำนวนสมาชิก

☐ จำนวนสมาชิกตั้งแต่ 20ครัวเรือนขึ้นไปหรือตั้งแต่ 60 คนขึ้นไป	5 คะแนน
☐ จำนวนสมาชิกระหว่าง 14-19 ครัวเรือน หรือระหว่าง 40-59 คน	4 คะแนน
☐ จำนวนสมาชิกระหว่าง 10-13 ครัวเรือน หรือระหว่าง 30-39 คน	3 คะแนน
☐ จำนวนสมาชิกระหว่าง 5-9 ครัวเรือน หรือระหว่าง 20-29 คน	2 คะแนน
☐ จำนวนสมาชิกต่ำกว่า 5 ครัวเรือน หรือต่ำกว่า 20 คน	1 คะแนน

1.2 อายุของกลุ่มที่เริ่มผลิตเพื่อจำหน่าย

☐ อายุกลุ่ม 5 ปีขึ้นไป	5 คะแนน
☐ อายุกลุ่มระหว่าง 4-5 ปี	4 คะแนน
☐ อายุกลุ่มระหว่าง 3-4 ปี	3 คะแนน
☐ อายุกลุ่มระหว่าง 1-2 ปี	2 คะแนน
☐ อายุกลุ่มน้อยกว่า 1 ปี	1 คะแนน

2. การผลิต

2.1 ความต่อเนื่องการผลิต

1. กรณีไม่ใช่ผลผลิตการเกษตร

☐ ดำเนินการผลิตตั้งแต่ 10 เดือนขึ้นไป	5 คะแนน
☐ ดำเนินการผลิตระหว่าง 8-9 เดือน	4 คะแนน
☐ ดำเนินการผลิตระหว่าง 6-7 เดือน	3 คะแนน
☐ ดำเนินการผลิตระหว่าง 4-5 เดือน	2 คะแนน
☐ ดำเนินการผลิตน้อยกว่า 4 เดือน	1 คะแนน

2. กรณีเป็นผลผลิตการเกษตร

☐ พื้นที่เพาะปลูกตั้งแต่ 80% ขึ้นไปของพื้นที่การเกษตรของสมาชิกกลุ่ม	5 คะแนน
☐ พื้นที่เพาะปลูกระหว่าง 50%-79% ของพื้นที่การเกษตรของสมาชิกกลุ่ม	4 คะแนน
☐ พื้นที่เพาะปลูกระหว่าง 30%-49% ของพื้นที่การเกษตรของสมาชิกกลุ่ม	3 คะแนน
☐ พื้นที่เพาะปลูกน้อยกว่า 30% ของพื้นที่การเกษตรของสมาชิกกลุ่ม	2 คะแนน
☐ ไม่มีพื้นที่เพาะปลูกเองเลย	1 คะแนน

2.2 การจัดการด้านกระบวนการผลิต

☐ มีกระบวนการผลิตเป็นระบบ เช่น การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบ เป็นต้น	5 คะแนน
☐ มีกระบวนการผลิตที่ชัดเจน แต่ขาดการควบคุมคุณภาพ	3 คะแนน
☐ ยังไม่มีกระบวนการผลิตที่ชัดเจนหรือแน่นอน	1 คะแนน

3. การตลาด

3.1 ความสามารถในการตลาดของกลุ่ม

☐ กลุ่ม/สมาชิก หาดตลาดได้เองตั้งแต่ร้อยละ 80 ของยอดขายขึ้นไป	5 คะแนน
☐ กลุ่ม/สมาชิก หาดตลาดได้เองระหว่างร้อยละ 50-79 ของยอดขาย	4 คะแนน
☐ กลุ่ม/สมาชิก หาดตลาดได้เองระหว่างร้อยละ 30-49 ของยอดขาย	3 คะแนน
☐ กลุ่ม/สมาชิก หาดตลาดได้เองน้อยกว่าร้อยละ 30 ของยอดขาย	2 คะแนน
☐ ไม่สามารถหาดตลาดเองได้	1 คะแนน

4. ระบบบัญชีและการเงิน

4.1 กองทุนของกลุ่ม (ไม่รวมกองทุนหมู่บ้าน)

☐ กองทุนตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป	5 คะแนน
☐ กองทุน 40,000 – 49,999 บาท	4 คะแนน
☐ กองทุน 30,000 - 39,999 บาท	3 คะแนน
☐ กองทุน 20,000 – 29,999 บาท	2 คะแนน
☐ ต่ำกว่า 20,000 บาท	1 คะแนน

4.2 ระบบการบันทึกบัญชี

☐ มีการบันทึกบัญชีตามระบบบัญชี	5 คะแนน
☐ มีการบันทึกบัญชีอย่างง่าย ๆ เป็นระบบ	3 คะแนน
☐ ไม่มีการบันทึกบัญชี หรือบันทึกเมื่อนึกได้	1 คะแนน

4.3 สัดส่วนการลงทุนของกลุ่ม

- ☐ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ
เป็นของงานกลุ่ม/ กลุ่มตั้งแต่ 90% ขึ้นไป
- 5 คะแนน
- ☐ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ
เป็นของงานกลุ่ม/กลุ่มระหว่าง 80%-89%
- 4 คะแนน
- ☐ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ
เป็นของงานกลุ่ม/ กลุ่มระหว่าง 50%-79%
- 3 คะแนน
- ☐ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ
เป็นของงานกลุ่ม/กลุ่มระหว่าง 30%-49%
- 2 คะแนน
- ☐ มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการ
เป็นของงานกลุ่ม/กลุ่มน้อยกว่า 30%
- 1 คะแนน

5. อื่น ๆ

5.1 การบริหารจัดการองค์กร/กลุ่ม

- ☐ มีระเบียบปฏิบัติโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน
ทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียน
- 5 คะแนน
- ☐ มีแต่ผู้นำกลุ่ม แต่ไม่มีการกำหนดระเบียบของกลุ่ม
เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นระเบียบที่ทราบโดยทั่วกันหรือขึ้นอยู่กับผู้นำ
- 3 คะแนน
- ☐ ไม่มีการรวมกลุ่มใด ๆ ต่างคนต่างผลิต
- 1 คะแนน

5.2 ระบบเครือข่าย

- ☐ มีการติดต่อค้าขายและเปลี่ยนสินค้าวัตถุดิบ
หรือรวบรวมจากกลุ่มอื่น มากกว่า 5 กลุ่ม
- 5 คะแนน
- ☐ มีการติดต่อค้าขายและเปลี่ยนสินค้าวัตถุดิบ
หรือรวบรวมจากกลุ่มอื่น น้อยกว่า 5 กลุ่ม
- 3 คะแนน
- ☐ ไม่เคยติดต่อค้าขายกับกลุ่มใด ๆ เลย
- 1 คะแนน

-----*-----*-----*-----*-----*-----*-----*-----

ภาคผนวก ง

- แบบสัมภาษณ์โครงการ "การพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรชุมชน เพื่อยกมาตรฐานการดำรงชีวิต (ในชนบท)"
- แบบบันทึก "การพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตรชุมชนเพื่อยกมาตรฐานการดำรงชีวิต (ในชนบท)"
- รวบรวมข้อคิดเห็นของชาวชนบทต่อการพัฒนาที่ต้องการให้รัฐจัดการให้

แบบสัมภาษณ์

โครงการ “การพัฒนาเทคโนโลยี อุตสาหกรรมเกษตรของชุมชน
เพื่อยกมาตรฐานการดำรงชีวิต (ในชนบท)”

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ อายุ ปี ☐ ผู้นำชุมชน
☐ หัวหน้าครอบครัว
- 1.2 เชื้อสาย ☐ ไทย ☐ อื่น ๆ.....
- 1.3 บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล
- อำเภอ
- 1.4 ลักษณะบ้านเรือน ☐ 1.ไม่ถาวร ☐ 2.ค่อนข้างถาวร ☐ 3.ถาวร ☐ 4.ทันสมัย
- 1.5 ตำแหน่งที่ตั้งบ้านเรือน ☐ 1. ใกล้ชิดบ้านอื่น ☐ 2.ไม่มีรั้ว ☐ 3. มีบริเวณบ้านปลูกต้นไม้
- 1.6 ครอบครัวมีพื้นที่ทำกิจของตัวเอง ☐ มี ☐ ไม่มี มีจำนวน ไร่

ส่วนที่ 2. โครงสร้างครอบครัว

- 2.1 จำนวนสมาชิกครอบครัว คน
- 2.2 เพศ ชาย คน หญิง คน
- 2.3 อายุต่ำกว่า 15 ปี ชาย คน หญิง คน
- 2.4 อายุเกิน 60 ปี ชาย คน หญิง คน
- 2.5 ลำดับเครือญาติในครอบครัว ☐ 1. ขวด ☐ 2. ปู่ ☐ 3. ย่า ☐ 4. ตา
☐ 5. ยาย ☐ 6. พ่อ ☐ 7. แม่ ☐ 8. น้ำ ☐ 9. อา
☐ 10. ลูก ☐ 11. หลาน ☐ 12. เหลน ☐ 13. คนอยู่อาศัย
- 2.6 ความใกล้ชิดกับเครือญาติมีการติดต่อไปมาหาสู่กันเสมอ
☐ 1. ญาติในหมู่บ้านเดียวกัน ☐ 2. ญาติในตำบลเดียวกัน
☐ 3. ญาติในอำเภอเดียวกัน ☐ 4. ญาติในจังหวัดเดียวกัน
☐ 5. ญาติในที่อื่น ๆ
- 2.7 สมาชิกในครอบครัวได้เคยไปติดต่อหรือเคยไปบริเวณที่ไกลจากตำบล (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)
☐ 1. ตัวอำเภอ ☐ 2. ตัวจังหวัด
☐ 3. จังหวัดในภาคกลาง ☐ 4. จังหวัดอื่น ๆ นอกจากภาคกลาง
☐ 5. กรุงเทพฯ

2.8 สาเหตุที่เคยไปหรือเคยติดต่อ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1. ธุรกิจส่วนตัว ☐ 2. เยี่ยมญาติ ☐ 3. เพื่อนฝูง
☐ 4. หางาน ☐ 5. ติดต่อราชการ ☐ 6. ท่องเที่ยว
☐ 7. ทำบุญ ☐ 8. อื่น ๆ (ระบุ).....

2.9 ความคาดหวังของครอบครัว

- ☐ 1. ไม่คาดหวังอะไร ☐ 2. อย่างที่เป็นอยู่ ☐ 3. ดีกว่าเดิม
☐ 4. อื่น ๆ (ระบุ)

2.10 อาชีพอะไรที่คิดว่าชอบที่สุด (ระบุ).....

2.11 ความคาดหวังต่อบุตรธิดา ☐ 1. แล้วแต่บุญกรรม ☐ 2. มีการศึกษาสูง

- ☐ 3. อื่น ๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 3. โครงสร้างเศรษฐกิจ

3.1 งานหลักของหัวหน้าครอบครัว (ตอบเพียงข้อเดียว วัว ควาย ใช้งานช่องแรก

ใช้งานแล้วขาย ช่อง 2)

- ทำนา..... ☐ 1. กิน/ใช้ ☐ 2. ขายบ้าง ☐ 3. ขาย
 เลี้ยงสัตว์ (ระบุชื่อสัตว์)..... ☐ 1. กิน/ใช้ ☐ 2. ขายบ้าง ☐ 3. ขาย
 ทำสวน (ระบุพืช)..... ☐ 1. กิน/ใช้ ☐ 2. ขายบ้าง ☐ 3. ขาย
 ทำไร่ (ระบุพืช)..... ☐ 1. กิน/ใช้ ☐ 2. ขายบ้าง ☐ 3. ขาย
☐ ค้าขาย ☐ รับราชการ ☐ รับจ้างประจำ ☐ รับจ้างชั่วคราว

3.2 งานหลักของสมาชิกอื่นในครอบครัว (ระบุ)

3.2.1

3.2.2

3.2.3

3.3 งานเสริมอื่นนอกจากงานหลัก (ระบุอาจมีมากกว่า 1)

3.3.1 ☐ 1. กิน/ใช้ ☐ 2. ขายบ้าง ☐ 3. ขาย

3.3.2 ☐ 1. กิน/ใช้ ☐ 2. ขายบ้าง ☐ 3. ขาย

3.3.3..... ☐ 1. กิน/ใช้ ☐ 2. ขายบ้าง ☐ 3. ขาย

3.4 งานที่ทำเพื่อเป็นรายได้ของครอบครัวมีการลงทุน

- ☐ 1. ไม่มี ☐ 2. มีเล็กน้อย ☐ 3. มีมาก

3.5 แหล่งเงินทุน ☐ 1. ตนเอง ☐ 2. นายทุน ☐ 3. สหกรณ์

- ☐ 4. ธนาคารพาณิชย์ ☐ 5. ธนาคารเพื่อการเกษตร

- ☐ 6. อื่น ๆ ระบุ.....

3.6 งานอะไรที่อยากทำหรือคิดอยากทำนอกไปจากงานหลัก

- ☐ ไม่มี ☐ มี (ระบุ).....

3.7 หมู่บ้านนี้ถ้าจะหาน้ำเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้วคิดว่าควรทำอย่างไร

- ☐ 1. ไม่ทราบ ☐ 2. เจาะบาดาล ☐ 3. ขุดสระขนาดเล็ก

- ☐ 4. ขุดลอกลำห้วย ☐ 3. ทำฝายน้ำล้น ☐ 6. ขุดลอกหนองน้ำ

- ☐ 7. มีหนองน้ำขังตลอดปี ☐ 8. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.8 ผลผลิตที่มีนำไปขายที่ไหน ☐ 1. พ่อค้าในหมู่บ้าน ☐ 2. พ่อค้าที่อื่นมารับซื้อ

- ☐ 3. นำไปขายในเมือง ☐ 4. อื่น ๆ (ระบุ).....

3.9 เคยคิดว่าควรรวมกลุ่มกันทำงาน ☐ 1. ไม่เคย ☐ 2. เคย

3.10 ถ้าเคยคิดคาดว่าจะทำได้ไหม ☐ 1. ไม่ได้ ☐ 2. ได้

ถ้าได้มีเงื่อนไขอย่างไร

3.11 เคยได้รับคำแนะนำวิธีการใหม่ ๆ จากหน่วยงานราชการหรือเอกชนเกี่ยวกับการประกอบ

1. อาชีพหรือทำงาน ☐ 1. ไม่เคย ☐ 2. เคย (ระบุชื่อหน่วยงาน)

2. ถ้าเคยได้ทดลองทำมาแล้วหรือไม่ ☐ 1. ไม่เคย ☐ 2. เคย (ระบุงานที่ทำ)

3. ถ้าเคยประสบผลดีหรือไม่ ☐ 1. ไม่ได้ผล ☐ 2. ได้ผล

4. ขณะนี้ยังทำอยู่หรือไม่ ☐ 1. ไม่ทำ ☐ 2. ทำ

3.12 ต้องการคาดหวังให้หมู่บ้านนี้มีอะไรดีขึ้น.....

.....
.....
.....

ส่วนที่ 4. โครงสร้างสังคม

4.1 รวมกลุ่มทำงานกับคนอื่น ๆ ☐ ไม่มี ☐ มี (มีตาม 4.2)

4.2 กลุ่มที่รวมมีชื่อกลุ่มอะไร

4.2.1 จำนวนสมาชิก

4.2.2 จำนวนสมาชิก

4.2.3 จำนวนสมาชิก

4.3 เกิดปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้านแก้ไขปัญหาอย่างไร ☐ 1. แจ้งอำเภอ

☐ 2. แจ้งผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน

☐ 3. ประชุมปรึกษาหารือกัน

☐ 4. ไม่ทราบ

☐ 5. อื่น ๆ

4.4 งานสำคัญของหมู่บ้าน/ตำบล ไปจักกันที่ไหน

☐ วัด (ระบุชื่อ).....

☐ โรงเรียน (ระบุชื่อ)

☐ อื่น ๆ (ระบุชื่อ).....

4.5 ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำในหมู่บ้าน ☐ 1. ทะเลาะวิวาท ☐ 2. เมาสุรา

☐ 3. การพนัน ☐ 4. ลักขโมย ☐ 5. วิวรณ์ ☐ 6. ยาเสพติด ☐ 7. ปล้น

4.6 ต้องการผู้ดูแลความปลอดภัยในหมู่บ้าน ☐ 1. ไม่ต้องการ ☐ 2. ต้องการ

4.6.1 ถ้าไม่ต้องการเพราะอะไร

4.6.2 ถ้าต้องการ ☐ 1. มีตุ้ยยามตำรวจ ☐ 2. สายตรวจ

☐ 3. อาสาสมัคร ☐ 4. ทำกันเอง

4.7 ต้องการให้รัฐจัดการอะไรให้บ้างสำหรับหมู่บ้าน.....

.....

.....

.....

4.8 ถ้าจะสร้างบ้านใหม่คิดว่าจะอยู่ที่ใด

☐ 1. ที่เดิมในหมู่บ้าน

☐ 2. ที่ดินทำกิน

4.9 ประเพณีพื้นบ้านที่ยังคงถือปฏิบัติในรอบปีของหมู่บ้าน (ระบุชื่อประเพณีและวันเดือน)

4.9.1..... วัน/เดือน

4.9.2..... วัน/เดือน

4.9.3..... วัน/เดือน

4.9.4..... วัน/เดือน

4.9.5..... วัน/เดือน

4.10 ความหวังที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการส่งเสริมต่าง ๆ.....

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ลายเซ็น.....

โครงการ “การพัฒนาเทคโนโลยี อุตสาหกรรมเกษตรของชุมชน
เพื่อยกมาตรฐานการดำรงชีวิต (ในชนบท)”
แบบบันทึกศักยภาพของหมู่บ้านจากการสังเกต
หมู่ที่ ตำบล

1. ศักยภาพด้านกายภาพ

- 1.1 ลักษณะภูมิประเทศ
.....
.....
- 1.2 ลักษณะที่ดิน
.....
.....
- 1.3 ลักษณะพืชธรรมชาติ
.....
.....
- 1.4 แหล่งน้ำ (สอบถามประกอบ)
.....
.....
- 1.5 ทรัพยากรอื่น ๆ
.....
.....
- 1.6 ความแปรปรวนของลม ฟ้า อากาศ (สอบถามประกอบ)
.....
.....
- 1.7 สาธารณูปโภค
.....
.....

2. ศักยภาพด้านบุคคล

2.1 กิจกรรมอื่นนอกจากทำนา

.....

.....

2.2 งานฝีมือ

.....

.....

2.3 งานช่าง

.....

.....

2.4 สิ่งประดิษฐ์เครื่องทุ่นแรง

.....

.....

2.5 การถนอมอาหาร

.....

.....

3. ศักยภาพด้านสังคม

3.1 กลุ่มทำงาน

.....

.....

3.2 ความพร้อมเพรียงในหมู่บ้าน

.....

.....

3.3 การใช้เวลาว่าง

.....

.....

3.4 การเล่นการพนัน

.....

.....

3.5 ความกระตือรือร้นรวม ๆ

.....

.....

3.6 ขบวนการในการตัดสินใจ

.....

.....

4. ข้อสังเกตอื่น ๆ (ได้จากการสัมภาษณ์)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้สัมภาษณ์

ลายเซ็น

- 1 กรมการส่งเสริมการเกษตรเรื่องปรับปรุงดินเปรี้ยว
- 2 การแปรรูปผลผลิตการเกษตร
- 3 เข้ามาช่วยแนะนำวิธีการเลี้ยงปลา หาพันธุ์ปลาดี ๆ รวมถึงต้นทุนและผลิต
- 4 คงจะมาส่งเสริมเรื่องการเกษตรให้อย่างรวดเร็ว
- 5 อยากได้พันธุ์ปลาที่เลี้ยงง่ายโตเร็วมาลงให้ชาวบ้านเลี้ยงดู
- 6 อยากให้ชาวบ้านทำนาปลังได้ปีละ 2 ครั้ง ให้มีครองส่งน้ำเพราะน้ำสมบูรณ์มาก
- 7 ขอน้ำประปา ขอโทรศัพท์บ้าน
- 8 หมู่บ้านขอประปาในหมู่บ้านเพราะยังไม่มี ขอโทรศัพท์ในหมู่บ้าน
- 9 อยากได้เรือมาลอกคลอง
- 10 เงินกองทุนจากรัฐบาล
- 11 จัดสรรงบประมาณในการประกอบอาชีพ การจัดซื้ออุปกรณ์
- 12 จัดหาตลาดส่งไม้กวาดตลาดขายไม้กวาด
- 13 ชุมชนมีความเข้าใจสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆได้ สินค้าในหมู่บ้านมีตลาดรองรับ
- 14 ให้ทางการหาตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์ของชาวบ้าน
- 15 อยากให้คนมารับซื้อสินค้า
- 16 อยากให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นจะได้มาซื้อผลิตภัณฑ์เยอะๆ
- 17 อยากให้มีการจัดหาตลาดในการส่งออกสินค้าและอยากให้มีการช่วยเหลือเด็กและคนพิการ
เข้ามาทำงานเพื่อเป็นอาชีพเสริม
- 18 อยากให้มีสหกรณ์ในหมู่บ้านจะได้ไม่ต้องไปซื้อของไกลบ้าน
- 19 ด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ สนับสนุนเงินทุนและเครื่องมือ
- 20 อยากมีเครื่องมือทุนแรงเพื่อไม่ให้เหนื่อยง่าย
- 21 อยากมีเทคโนโลยีใหม่ๆมาเพิ่มผลผลิต
- 22 อยากมีวิธีการเพิ่มผลผลิต,พันธุ์ข้าวใหม่ๆด้านทานศัตรูพืช
- 23 อยากให้เข้ามาแนะนำการทำไร่นา หาพันธุ์ไก่พันธุ์ปลามาให้ลองเลี้ยงดู
- 24 อยากให้คนมาแนะนำวิธีการทำการเกษตรนำเทคโนโลยีใหม่ๆมาให้ใช้
- 25 ไม่คาดหวังใดๆขอแค่ไม่มีปัญหาเสียด
- 26 ความสามัคคีในชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน
- 27 จัดให้มีการทำงานในหมู่บ้านหรือการรวมกลุ่มของแม่บ้านเพื่อเป็นรายได้เสริมกับครอบครัว
- 28 ทำให้กลุ่มมีความสามัคคีต่อกันตลอดไป
- 29 รัฐไม่ค่อยให้ความสนใจในโครงการที่ชุมชนต้องการแต่ไปส่งเสริมโครงการที่รัฐต้องการแต่ไม่
ประสบผลสำเร็จเนื่องจากไม่ใช่ความต้องการของชุมชน
- 30 ความหวังที่คิดว่าจะได้รับจากโครงการส่งเสริมต่างๆ

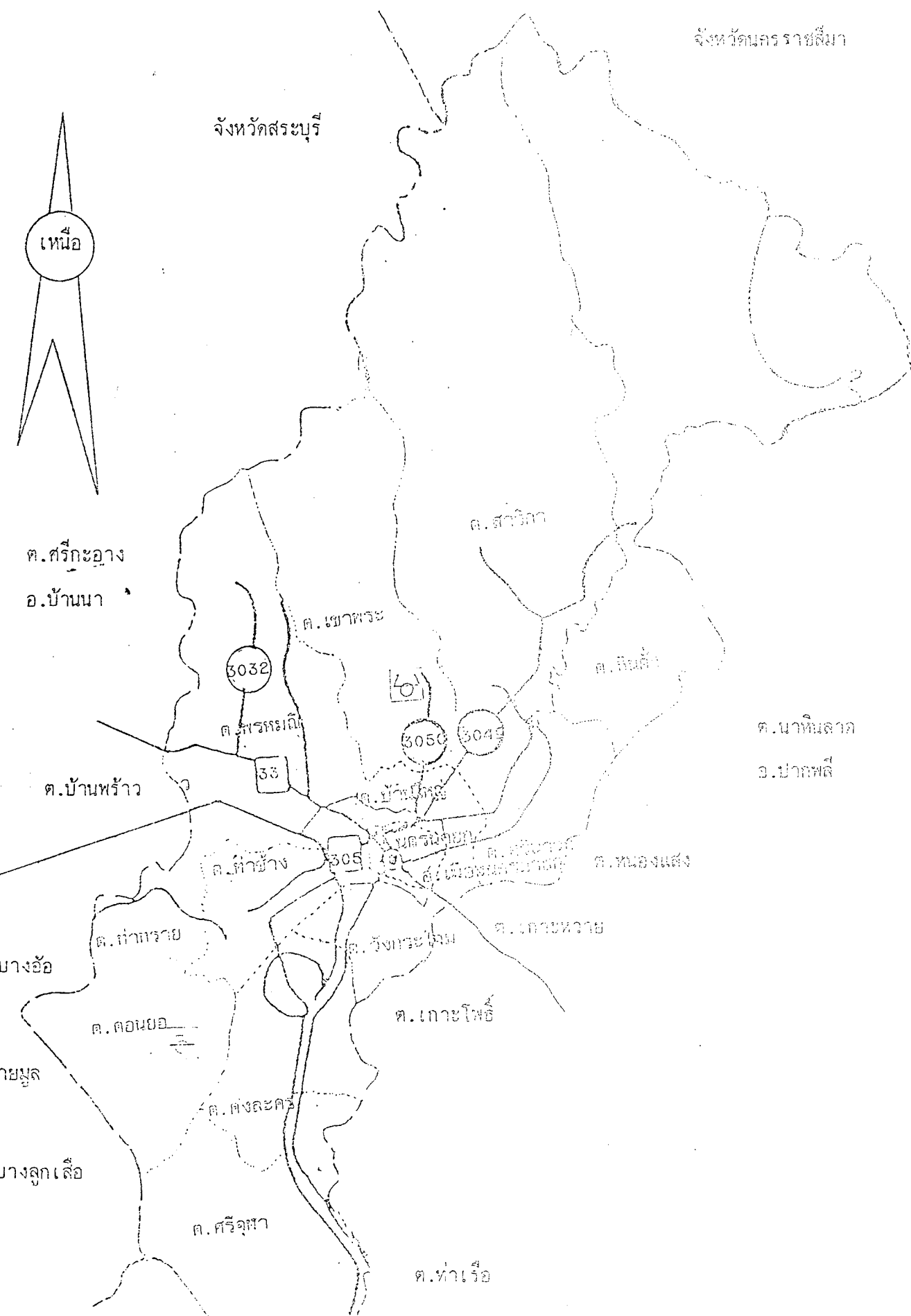
- 31 คิดว่าโครงการที่ได้รับจะทำให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น
- 32 โครงการฟื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน
- 33 จะได้รับสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ในทุกๆด้าน
- 34 จากรัฐ, เกษตรกร, อบต.
- 35 จากหน่วยงานของราชการ
- 36 ช่วยเหลือและส่งเสริมหมู่บ้าน
- 37 ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น
- 38 ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี
- 39 ได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลืออย่างเต็มที่
- 40 ต้องการให้ทางหลวงช่วยให้ความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่านี้
- 41 ทางราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ
- 42 มีความคาดหวังมากแต่ไม่ได้รับ
- 43 ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น
- 44 ส่งเสริมอาชีพ
- 45 ส่งเสริมอาชีพเป็นหลัก เป็นเงินหรือเป็นโรงเรียนดีที่สุด
- 46 สภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น
- 47 สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ดีขึ้น และประชากรในหมู่บ้าน มีความเป็นอยู่ดีขึ้น
- 48 สรุปรว่าอยากให้หน่วยงานของรัฐสนับสนุนทั้งหมู่บ้าน
- 49 ส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งหลาย
- 50 หวังจะได้รับจากหน่วยงานต่างๆ
- 51 หวังว่าทางราชการจะช่วยให้หมู่บ้านข้าพเจ้าได้ประสบผลสำเร็จทุกอย่างที่ได้เขียนมา
- 52 ให้ความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น ไม่เป็นหนี้ใคร
- 53 ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
- 54 ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ดี
- 55 อยากให้ทางส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเกษตรอำเภอช่วยเหลืออย่างเคยตลอดไป
- 56 อยากให้เทคโนโลยีใหม่ๆ พันธุ์ข้าวที่ออกเมล็ดดกมาให้ลองปลูก รวมทั้งการกำจัดหอยและการปรับปรุงดิน
- 57 อยากให้ปรับปรุงหมู่บ้านเกี่ยวกับอาชีพเสริมที่ทำในหมู่บ้านให้ดีขึ้น มีรายได้เฉลี่ยจนมากขึ้น
- 58 อยากให้มาถึงตำบลมาก ๆ
- 59 อยากให้มีวิธีทำรูปแบบต่างๆ มีหลากหลาย เช่น ปลูกหอมมีหลายสีหลายกลิ่น
- 60 อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพบปะเยี่ยมประชาชนบ้าง แนะนำวิธีการใหม่ๆ ที่ทันสมัย
- 61 คาดว่า โครงการ กขคจ. กองทุนหมู่บ้าน จะทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีงานทำ สร้างงานให้ชุมชน

ชนทำให้ชุมชนอยู่ดีกินดี

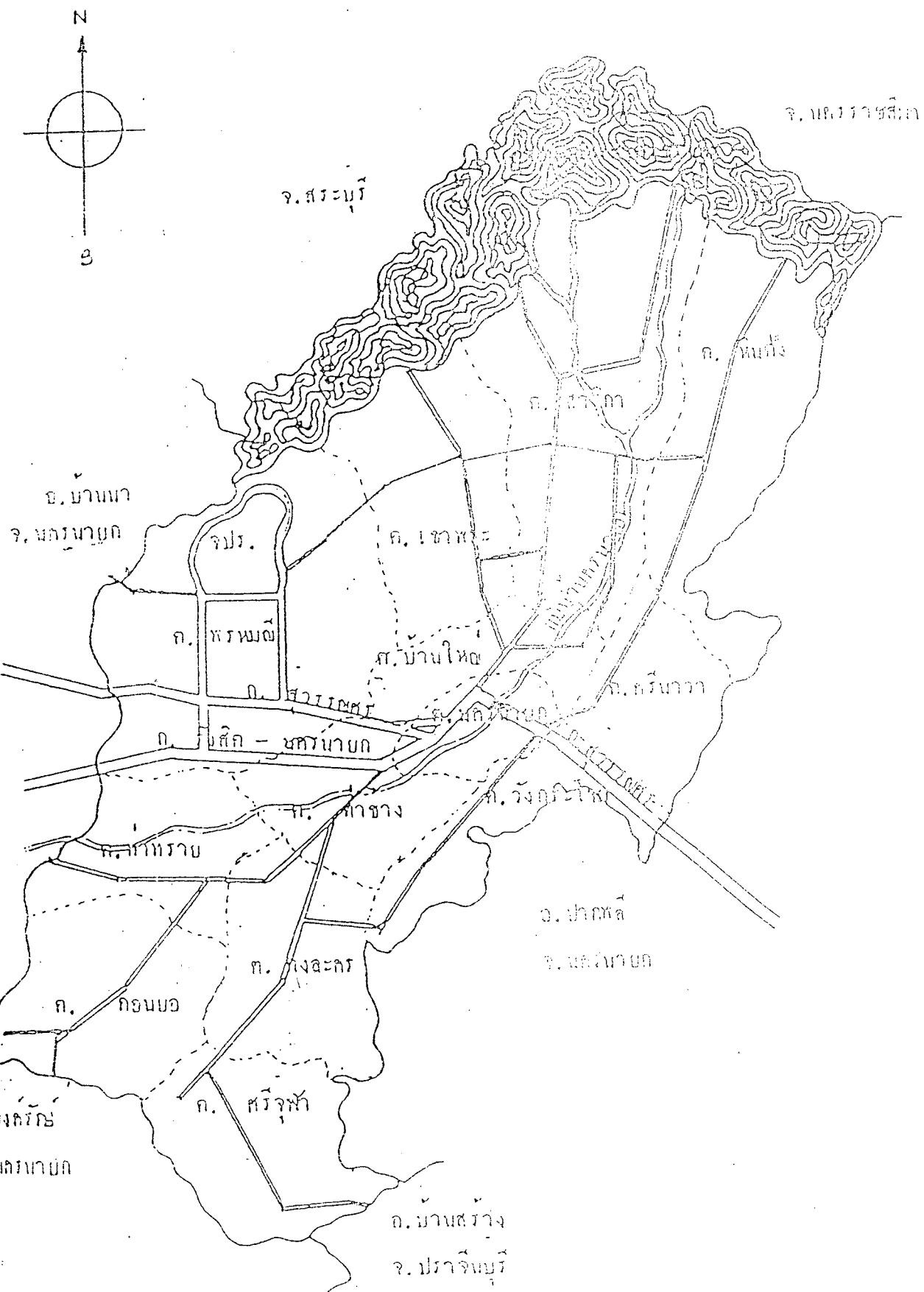
- 62 ต้องการให้ประชาชนมีงานทำและมีรายได้
- 63 ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความเป็นอยู่ที่ดี
- 64 ทำให้ราษฎรมีอาชีพ มีงานทำ มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน มีเงินลงทุนโดยไม่เสียดอกเบี้ย หรือเสียดอกเบี้ยน้อยลง จะทำให้ประชาชนพออยู่พอกิน ลูกหลานก็จะได้มีการศึกษาสูงขึ้น
- 65 มีความรู้และรายได้ขึ้น
- 66 ถนนคลอง 15 ด้านทิศตะวันตกเป็นถนนลาดยาง 2.มีโทรศัพท์บ้าน 3.เดินสายไฟฟ้าใหม่
- 67 ส่งเสริมในด้านการลงทุนต่างๆและการประกันราคาผลผลิต

ภาคผนวก จ

- แผนที่อำเภอเมืองนครนายก
- แผนที่อำเภอบ้านนา
- แผนที่อำเภอปากพลี
- แผนที่อำเภอองครักษ์

แผนที่อำเภอเมืองนครนายก

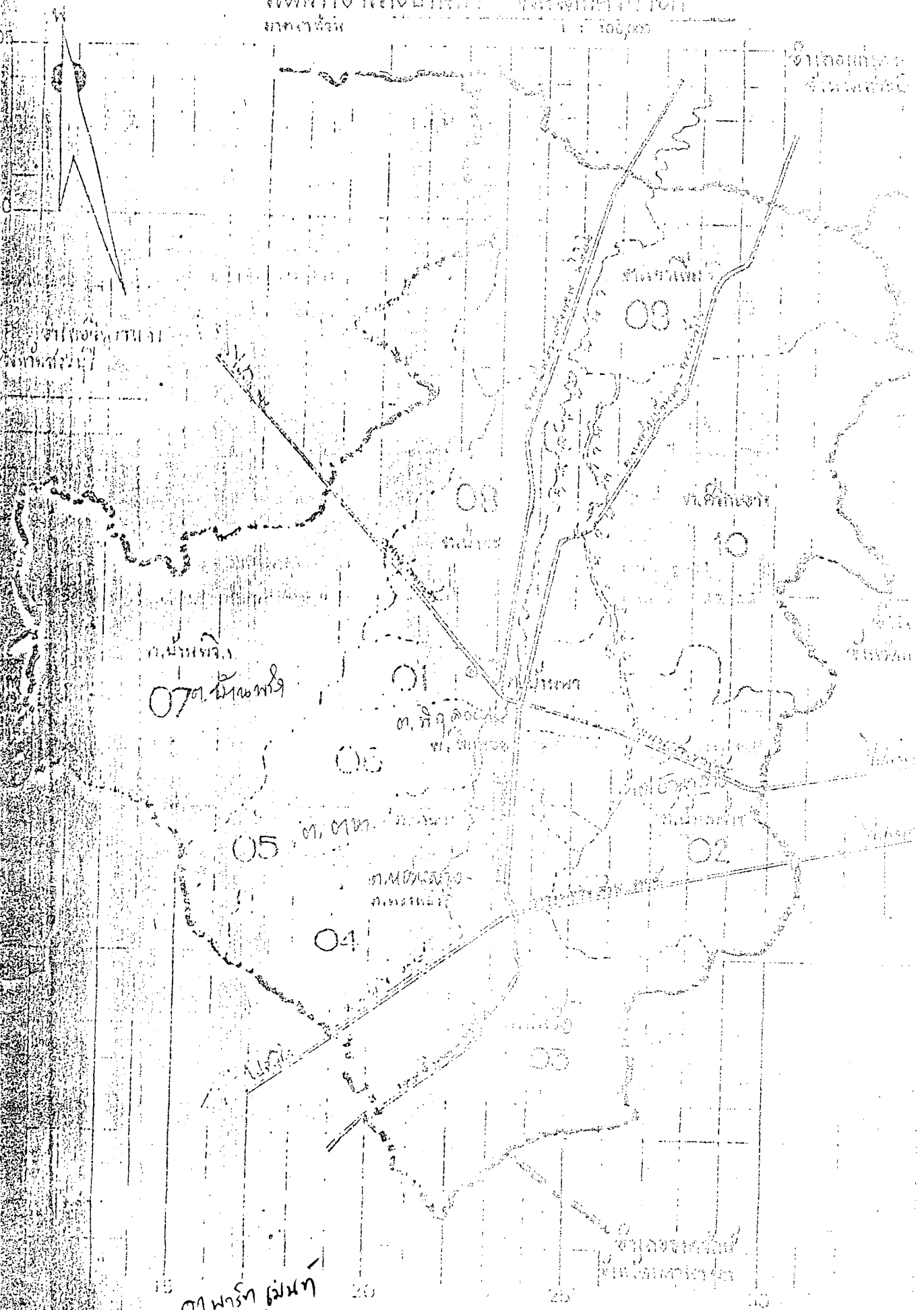

แผนที่อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู

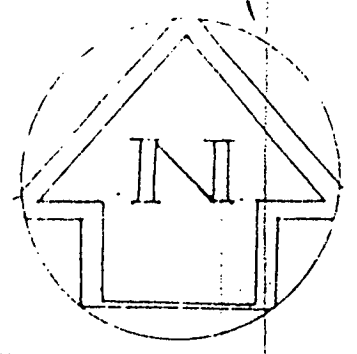
มาตราส่วน

1 : 100,000

อำเภอหนองบัวลำภู
จังหวัดหนองบัวลำภู

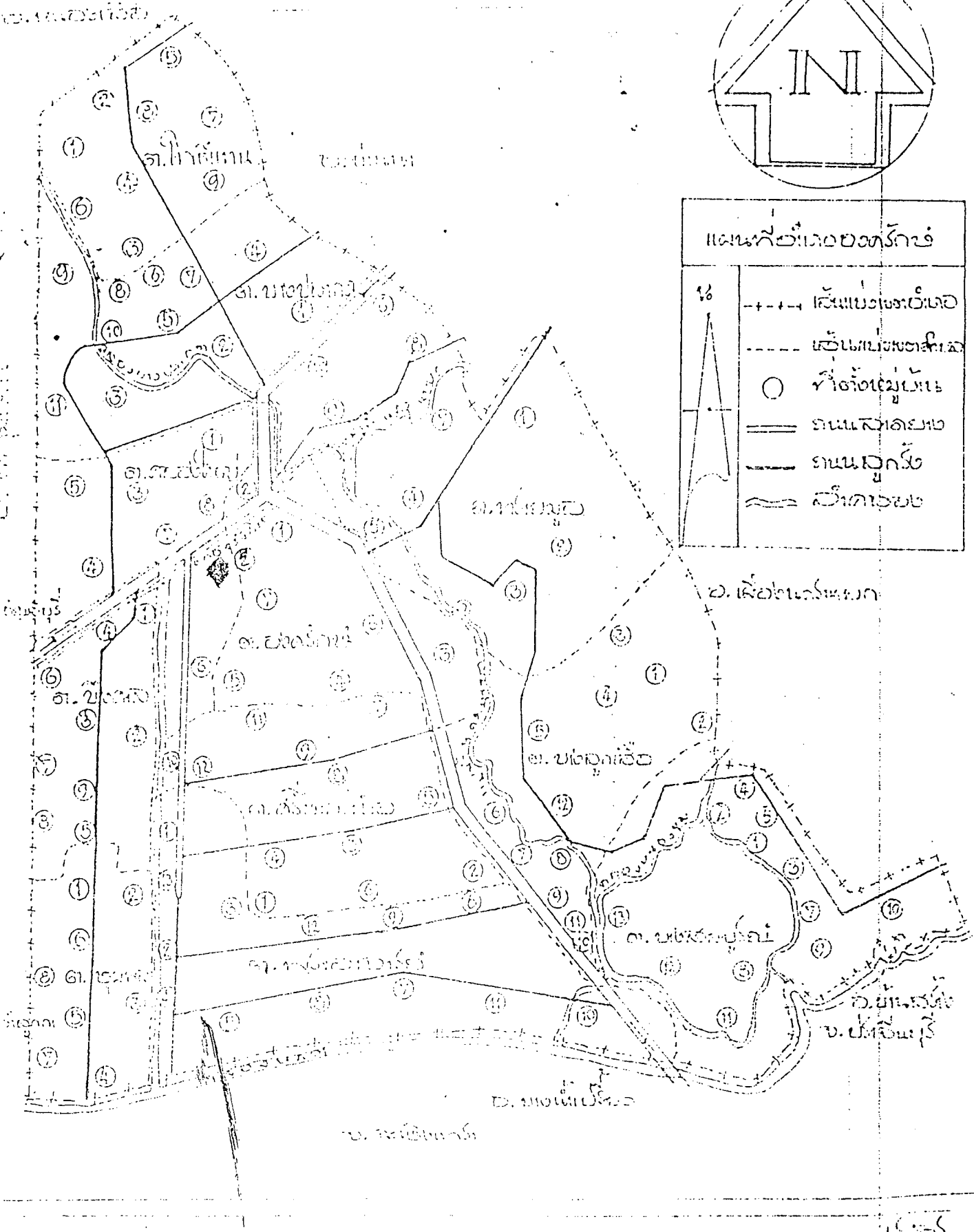

แผนที่อำเภอของครุฑ
จังหวัดนครราชสีมา

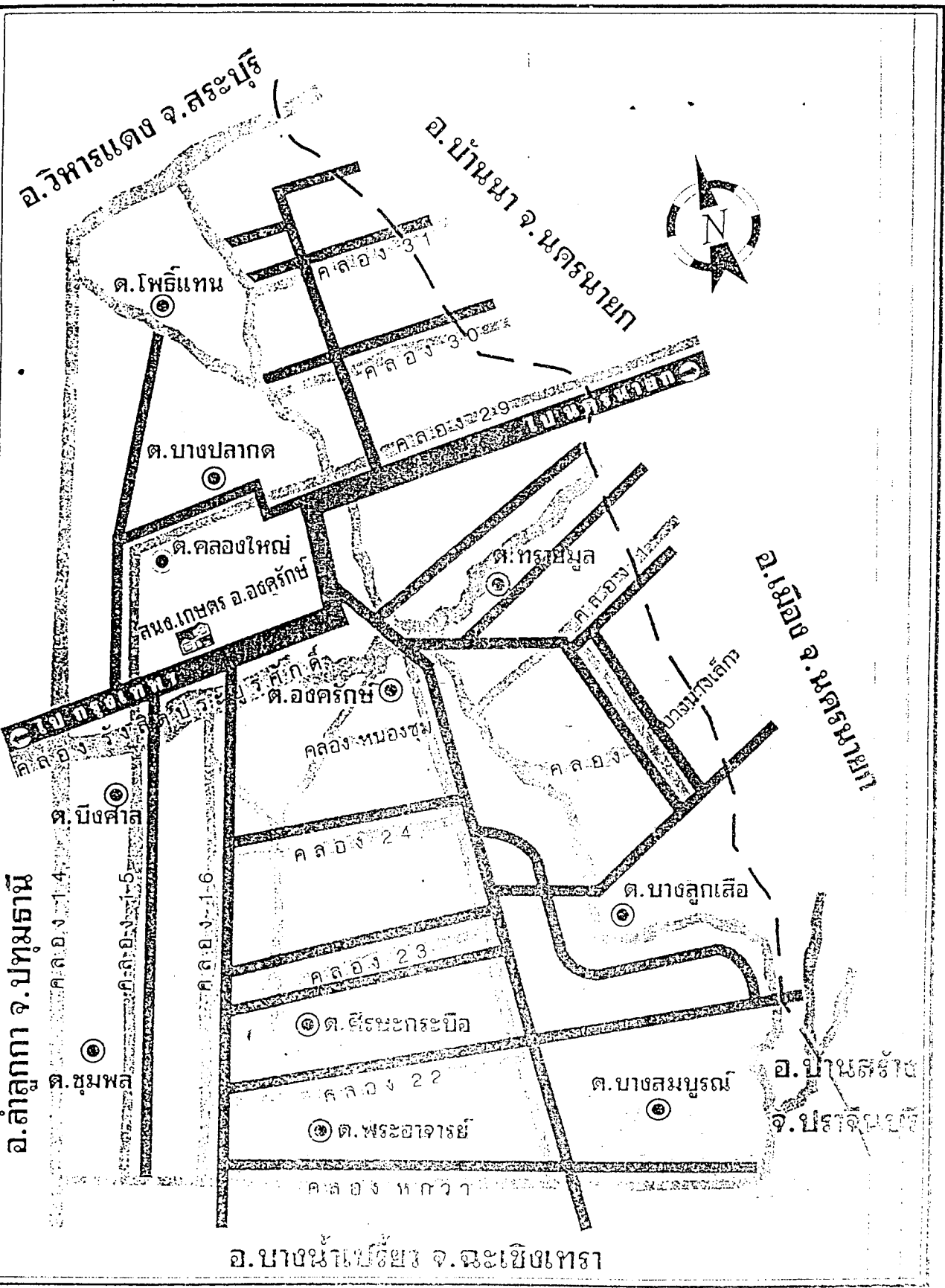

แผนที่อำเภอของครุฑ

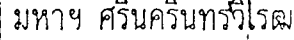
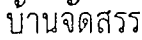
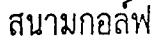
1%	เส้นแบ่งเขตอำเภอ
	เส้นแบ่งเขตตำบล
	ที่ตั้งอำเภอ
	ถนนสายหลัก
	ถนนสายรอง
	ลำน้ำ

แผนที่สังเขปอำเภอศรีนครินทร์

Q-7

อ.วิภาสแดง จ.สระบุรี

อ. ปัทมา จ. วัฒนากุล

พลเรือน

๓. บางป

๑๓. คลองใหญ่

ត. វិស័យមូល

๓.๑๕๓๘

စာ. ၁၂၁

ਭ. ਸਾਨੀਆਂ ੭. ਪਾਸ਼ਾਨ

บึงคา

๔. บางตุกเตี๋

១១. គំរូបង្កើនប្រជាជន

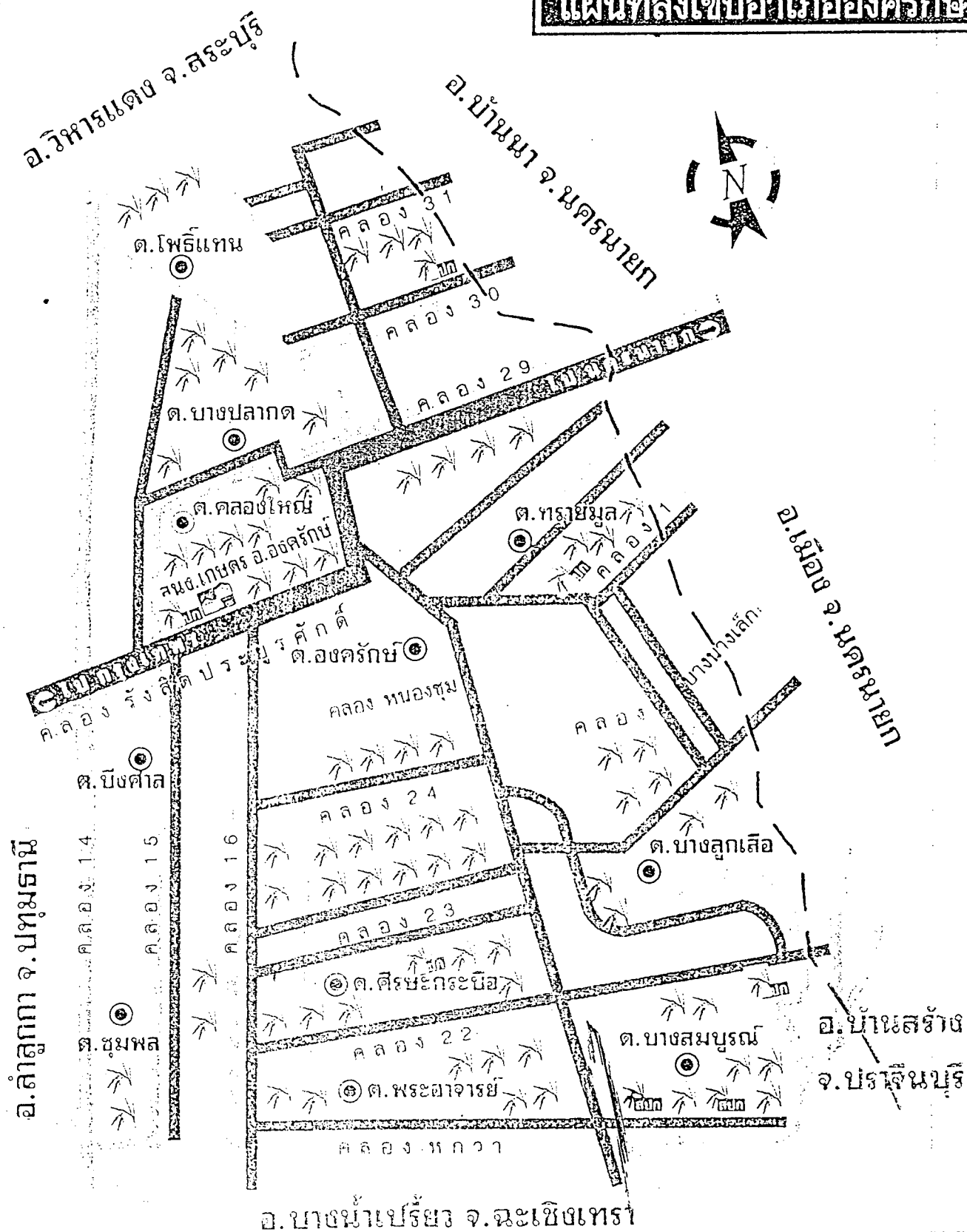
គ.បាធិស្ឋបូរណ៍

๑. บ้านสร้าง
๑. ประจิมบุรี

๑. บางน้ำเปรี้ยว จ. ฉะเชิงเทรา

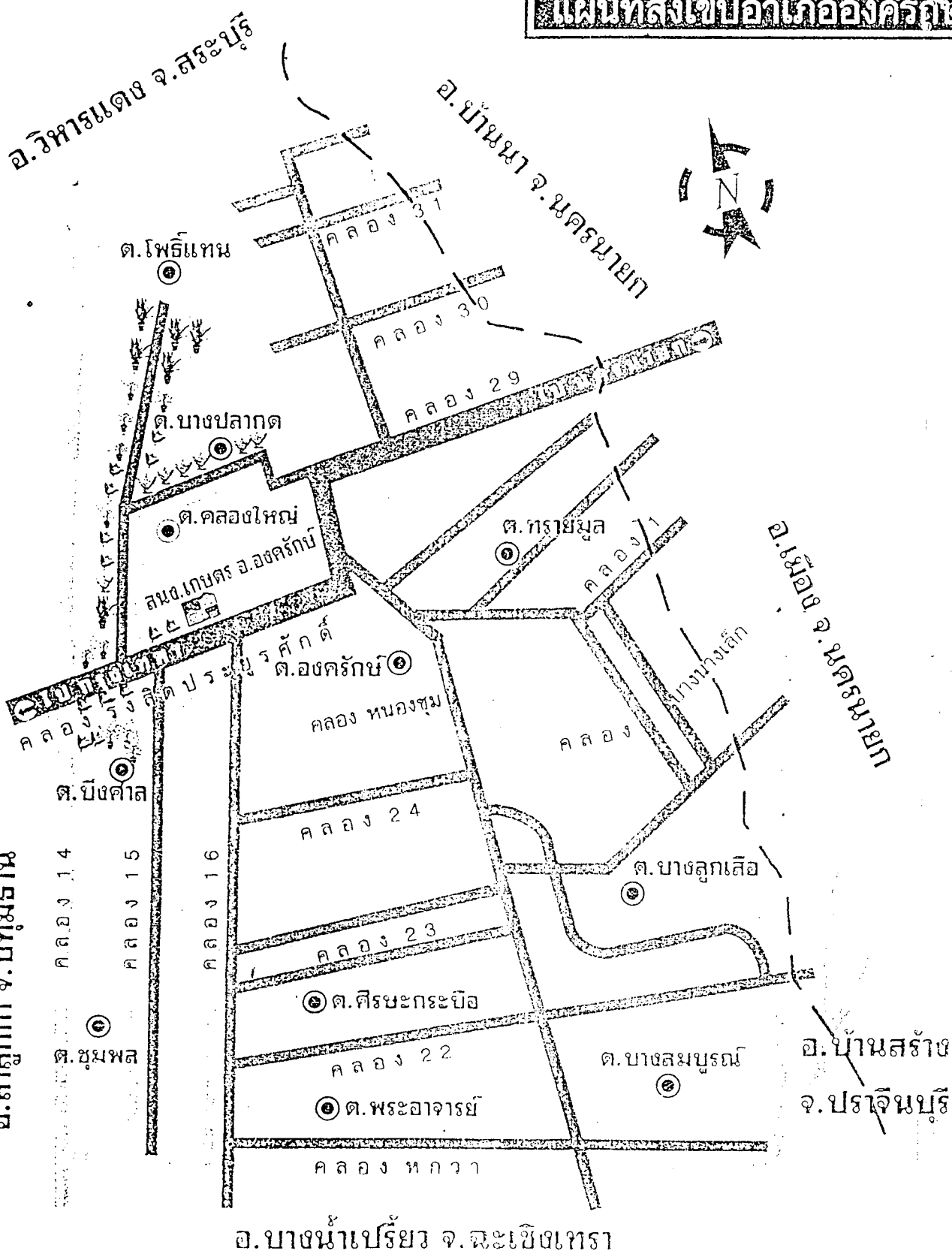
ବ-୭

แผนที่ตั้งเขปอำเภอองครักษ์

แผนที่สังเขปอำเภอองครักษ์

ภาคผนวก จ

เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเกษตร

ดัชนีเรื่องกลุ่มอุตสาหกรรมเกษตร

การแปรรูปไม้ผล

ช่อศกา ธรรมจินดากุล “น้ำผลไม้ : สินค้าเกษตรแปรรูปที่มีศักยภาพ” ว.ร.ก.ส. 17, 4 (พ.ย.-ก.ค.38) 77-88

ชัยยุทธ โชติบาล “มะม่วงหิมพานต์พืชเก่าแก่ของชาวลุ่มแม่น้ำอะเมซอน” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 117 (ปกัษ์หลัง, พ.ย.38) 53

ทองดี ณ บ้านคอน “ทุเรียนทอดกรอบสูตรเด็ดของคุณประเสริฐ ชัยกุล แห่งสวนศรีบัวทอง จ.ตราด” ว.ชาวสวน 1, 4 (ส.ค.37) 59-61

ธนสิทธิ์ “ลูกค้ำสิ่งเชื่อม ฝีมือกลุ่มแม่บ้านคงพิบูล” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 8, 141 (ปกัษ์หลัง, พ.ย.39) 13-14

นิค ชากังราว “น้ำตาลมะพร้าว ที่ตำบลวัดเพลง ราชบุรี” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 8, 137 (ปกัษ์หลัง, ก.ค. 39) 17

ปกรณ์ ลิ้มสมุทรชัยพร “กล้วยตากบางกระทุ่ม” น.ส.พ.กสิกร 67, 5 (ก.ย.-ต.ค.37) 464-466

ปิยนุช นากะ “การผลิตโกโก้เชลลีและน้ำโกโก้ จากเชื้อหุ้มเมล็ดโกโก้” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 8, 131 (พ.ย.38) 29

พรรณพิชญา สุเตวี “ทุเรียนกวนโฮเทก” ว.เมืองเกษตร 7, 74 (ค.ค.37) 78-79

พะเยาว์ รัตนวิบูลย์ “กล้วยกวนอนามัย ธุรกิจขนาดย่อมที่ควรมอง” ว.ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 1, 6 (พ.ย.-ธ.ค.38) 67-69

พะเยาว์ รัตนวิบูลย์ “ผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มจากมะตูม อุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ควรมอง” ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 1, 4 (ก.ค.-ส.ค. 38) 54-56

พะเยาว์ รัตนวิบูลย์ “ข้าวเกรียบผักและผลไม้” ว.ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 2, 8 (ก.พ.39) 37-38

แพรวสีทอง “กระท้อนแปรรูป อีกทางเลือกของชาวสวนกระท้อน” ว.คหการเกษตร 19, 10 (ค.ค.38) 72-75

รุจี วานิชยาการ “น้ำผลไม้” ว.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7, 1 (ม.ค.-เม.ย.35) 59-66

เรือนแก้ว “กล้วยฉาบอร่อยเงินดี กลุ่มแม่บ้านเกษตรน้ำตกเจ็ดสาวน้อย” ว.ชาวสวน 1, 11 (มี.ค.37), 76-77

ลูกไค้ “ทอดนึ่ง ทอดกรอบ เชื่อม งานแปรรูปเพิ่มมูลค่าทุเรียนดิบ ทุเรียนแปรรูปอาหาร”

- วทกโนโลยีชาวบ้าน 7, 122 (ปีกษ์แรก, ค.ค.39) 14
- วรณิธิ์ สมุทรวนิช “พรศรี ดำรับวันอร้อยเลื่องชื่อจากเมืองละโว้สู่เมืองทอง” วทกโนโลยีชาวบ้าน 7, 120 (ปีกษ์แรก, มี.ย.38) 42-44
- วรณิธิ์ สมุทรวนิช “ราณี ชลาชนันต์นำวัน เจ้าดำรับกล้วยทอดเมืองหนองคาย” วทกโนโลยีชาวบ้าน 7, 110 (ปีกษ์แรก, ม.ค.39) 32-33
- วรณิธิ์ สมุทรวนิช “ส้มโอแก้วสีรส ของดีกลุ่มแม่บ้านตะเคียนเลื่อน” วทกโนโลยีชาวบ้าน 7, 117 (ปีกษ์หลัง, เม.ย.38) 34-35
- ศรีศักดิ์ ตรังวิชรกุล, ชลิต ชูประทีป และ สนธิสุข ชีระชัยชยติ “โรงงานนำทางผลิตภัณฑ์น้ำผลไม้ วท.” ว.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7, 1 (ม.ค.-เม.ย.35) 73-77
- ศรีศักดิ์ ตรังวิชรกุล, ชลิต ชูประทีป, อังฉรา แก้วม่วง และ สนธิสุข ชีระชัยชยติ “ความเป็นไปได้ของการตั้งโรงงานแปรรูปน้ำเสาวรส” ว.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 10, 1 (ม.ค.-เม.ย.38) 25-38
- สนธิสุข ชีระชัยชยติ “อุตสาหกรรมน้ำผลไม้ไทย: อะไรคืออะไร” ว.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7, 1 (ม.ค.-เม.ย.35) 67-68
- สมชาย วัฒนโยธิน “ความจริงและความเข้าใจผิดเกี่ยวกับน้ำมันมะพร้าว” ว.เกษตรก้าวหน้า 10, 4 (ค.ค.-ส.ค.38) 26-34
- อัญชลี ทองสมัคร “การแปรรูปผลไม้ให้เป็นผง” ว.เกษตรก้าวหน้า 5, 1 (ม.ค.-ก.พ.33) 47-62
- “กล้วยอัด ขนมอร่อยของฝากถูกใจกลุ่มแม่บ้านเขาครอก” วทกโนโลยีชาวบ้าน 7, 119 (ปีกษ์หลัง, พ.ค.38) 32-33
- “คำแนะนำในการทำน้ำผลไม้” ว.คหการเกษตร 20, 5 (พ.ค.39) 156-157
- “น้ำผลไม้ชนิดเมล็ด” น.ส.พ.กสิกร 67, 3 (พ.ค.-มิ.ย.37) 242-245
- “มะพร้าวอบน้ำผึ้ง ผีมือกลุ่มแม่บ้านทับสะแก” วทกโนโลยีชาวบ้าน 8, 139 (ปีกษ์หลัง, มี.ค.39) 14-16
- “แม่กลองเปิดตัว วันน้ำมะพร้าวตลาดนอกต้องการมาก” ว.เมืองเกษตร 6, 69 (เม.ย.37) 28-39
- “วิธีดองมะม่วง ผรั่ง พุทรา อรุ่น” ว.ชาวสวน 1, 6 (ค.ค.37) 62
- “ส้มโอหวานสีรส ของฝากจากโพธิ์ประทับช้าง จ.พิจิตร” ว.ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 2, 8 (มี.ค.39) 18-19
- “หัวเชื้อวันสวรรค์” ว.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 10, 2 (พ.ค.-ส.ค.38) 95-96
- “อาหารจากกล้วย” ว.ชาวสวน 1, 8 (ธ.ค.37) 46

การแปรรูปพืชผัก

ทรีศักดิ์ ภู่อล้า, ดร. และ ราเชนทร์ ธีรพร “ข้าวโพดหวานบรรจุกระป๋อง” วรคหการเกษตร

20, 1 (ม.ค.39) 119-125

วรณีย์ สมุทรวณิช “แปรรูปกระเทียมดอง งานล้ำค่าของแม่บ้านป่าไผ่” วรคหเทคโนโลยีชาวบ้าน

7, 123 (ปีกษัหลัง, ก.ค.38) 42-43

วีระ สุดสังข์ “แกงขี้เหล็ก” วรคหเทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 120 (ปีกษัแรก, มี.ย. 38) 33

สุวรรณ หาญวิริยะพันธุ์ “หน่อไม้อัดปื้ที่แพร์” น.ส.พ.กสิกร 69, 1 (ม.ค.-ก.พ.39) 38-39

“การลงทุนปลูกขิงเพื่อแปรรูปเป็นขิงดอง” วรคหตรอุตสาหกรรม 5, 58 (เม.ย.33) 80-84

“อุตสาหกรรมสกัดน้ำมัน (หอม) จากพืชส่งนอก” ว.ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 2, 9

(มี.ค.39) 79-83

การแปรรูปพืชไร่

ข้าวขวัญ “อาหารถั่วเขียวน่าอร่อย” วรคหตรก้าวหน้า 5, 6 (พ.ย.-ธ.ค.33) 73-79

เจริญ ธรรมวิจิตร “ทำเส้นถั่วเขียว สูตรโบราณ” วรคหเทคโนโลยีชาวบ้าน 8, 139 (ปีกษัหลัง,

มี.ค.39) 11

เชิด ขันดี ณ พล “ทำข้าวปุ้นขายหลังทำนาที่สารคาม” วรคหเทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 126 (ปีกษัหลัง

ก.ย.38) 32

รวิชัย มาลาม “ไม้กวาดข้าวฟ่างไทยส่งออก” ว.ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 2, 8

(ก.พ.39) 18-22

พรรณพิชญา สุเสรี “รังไหมเปล่า รายได้เสริมเกษตร” วรเมืองเกษตร 8, 87 (ธ.ค.38) 44-45

วรณีย์ สมุทรวณิช “เขียนเมืองชลลิมลองทอผ้าฝัมือแม่บ้านหินเพิงพัฒนา” วรคหเทคโนโลยีชาว

บ้าน 7, 113 (ปีกษัหลัง, ก.พ.38) 34-35

วัลลิภา สุชาโต และ เกษมศรี อารีย์ “จากอ้อยหวานมาเป็นน้ำตาลสงบ” น.ส.พ.กสิกร 68, 2

(มี.ค.-เม.ย.38) 138-140

สถาพร ทักษิพงศ์ “อุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร: น้ำอ้อยคั้น” ว.ธ.ก.ส. 17, 2

(ธ.ค.-พ.ย.37) 54-63

สมบัติ ราชวงศ์ “ข้าวเม่ารสดีที่อำเภอปักธงชัย” เทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 113 (ปีกษัหลัง, ก.พ.

38) 58

สมบัติ ราชวงศ์ “น้ำฝรั่งพร้อมดื่มของดีของอำเภอปากช่อง” วรคหเทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 121

(ปีกษ์หลัง, ม.ย.38) 70

สุมาลี ศรีคำไลทอง, พิสมัย เจนวนิชปัญจกุล, ศักดิ์ดา นำชัยวัฒนา, คณิดา รุ่งหิรัญรักษ์ และ สุภัทรา มั่นสกุล “การผลิตน้ำมันทานตะวันในระดับโรงงาน” ว.วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 7, 1 (ม.ค.-เม.ย.35) 14-40

“ข้าวเหนียวโปรตีน” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 113 (ปีกษ์หลัง, ก.พ.38) 59

“ข้าวหลามอร่อย ที่ทำวังผา” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 8, 139 (ปีกษ์หลัง, มี.ค.39) 12-13

“ทำน้ำอ้อยงบนดูโขทัย อาชีพใหม่ชาวไร่อ้อย” ว.เกษตรพัฒนา (12)1, (139)9 (เม.ย.36) 42-47

“รู้จักข้าวหลามป่าหอยของดีเลื่องชื่อแห่งบางพระ” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 112 (ปีกษ์แรก, ก.พ.38) 48-49

“สถานการณ์ไหมไทย เส้นไหมไทยไม่มีคุณภาพจริงหรือ” ว.เกษตรพัฒนา (12)1, (139)9 (เม.ย.36) 13-20

การแปรรูปสัตว์

ข้อศก ธรรมจินดากุล “ตุ๊กแกอบแห้ง อาชีพเสริมเงินแสน” ว.ร.ก.ส. 17, 2 (ส.ค.-พ.ย.38) 63-69

วรณีย์ “บ้านแหลมคำแก้ว อุตสาหกรรมในครอบครัวของ วันเพ็ญ แก้วประโลม” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 126 (ปีกษ์แรก, ก.ย.38) 48

วีระ สดสังข์ “ข้าวไก่” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 121 (ปีกษ์หลัง, มี.ย.38) 57

โสณี ทุมลา “ปลาแดดเดียว สูตรชาวเพเมืองสองแคว” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 120 (ปีกษ์แรก, มี.ย. 38) 40-41

“การทำน้ำปลาแท้” ว.ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 1, 3 (พ.ค.-มี.ย.38) 47-48

“ปลาร้า อาหารพื้นบ้านที่มีอนาคตไกล” ว.เกษตรอุตสาหกรรม 6, 61 (ก.ค.33) 38-44

“ปลารมควัน : ผลิตภัณฑ์ประมงที่มาแรง” ว.เกษตรอุตสาหกรรม 6, 65 (พ.ย.35) 29-34

“แหนม ฉายรังสี” น.ส.พ.กสิกร 66, 5 (ก.ย.-ค.ค.36) 449-450

อุตสาหกรรมอื่นๆ

จันทร์จิรา พงษ์ราย “จากแป้งเป็นลิง งานปั้นฝีมือของฉะวรงค์ รุ่งเรือง” ว.เทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 115 (ปีกษ์หลัง, มี.ค.38) 34-35

ข้อศก ธรรมจินดากุล “อิฐดินเผาบ้านสวยหลง” ว.ร.ก.ส. 17, 2 (ส.ค.-พ.ย.38) 71-75

สุทธิพิศ ธนะเสนีย์ “ผักตบชวาและการใช้ประโยชน์” วารสารก้าวหน้า 6, 3 (พ.ค.-มิ.ย.34)

54-58

ธนสิทธิ์ “ใบโพธิ์ ใบยาง ดอกไม้ประดิษฐ์ เงินดีที่บ้านแหลมยาง” วารสารเทคโนโลยีชาวบ้าน 7, 113

(ปกิษ์แรก, มี.ค. 38) 34-35

พะเยาว์ รัตนวิบูลย์ “ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากใบไม้” ว.ชมรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการ

เกษตร 1, 2 (มี.ค.-เม.ย.38) 58-60

วรณีย์ สมุทรวานิช “วิมลวรรณ วงศ์วิริยางกูร ขายวันสร้างอาชีพที่เมืองกาญจน์” วารสารเทคโนโลยี

ชาวบ้าน 8, 141 (ปกิษ์หลัง, เม.ย.39) 11-12

สมนึก บุญเกิด, ดร. และ ทศนีย์ ศิริทวีป “การเก็บรักษาน้ำผึ้ง” วารสารเกษตร 19, 12 (ธ.ค.-

38) 113-115

สมพล นิลเวชน์ “เมี่ยงดอยกลาง” น.ส.พ.เกษตร 68, 3 (พ.ค.-มิ.ย.38) 218-221

อรินันท์ “น้ำสับสายชู ถูกก่ำมหาศาล” น.ส.พ.สารกรณ์ 53, 4 (ต.ค.-ธ.ค.38) 68-73

“เฟอร์นิเจอร์ไม้ อุตสาหกรรมที่มีลู่วางการขยายตัวได้อีกมาก” ว.เมืองเกษตร 6, 68 (มี.ค.37)

27-29